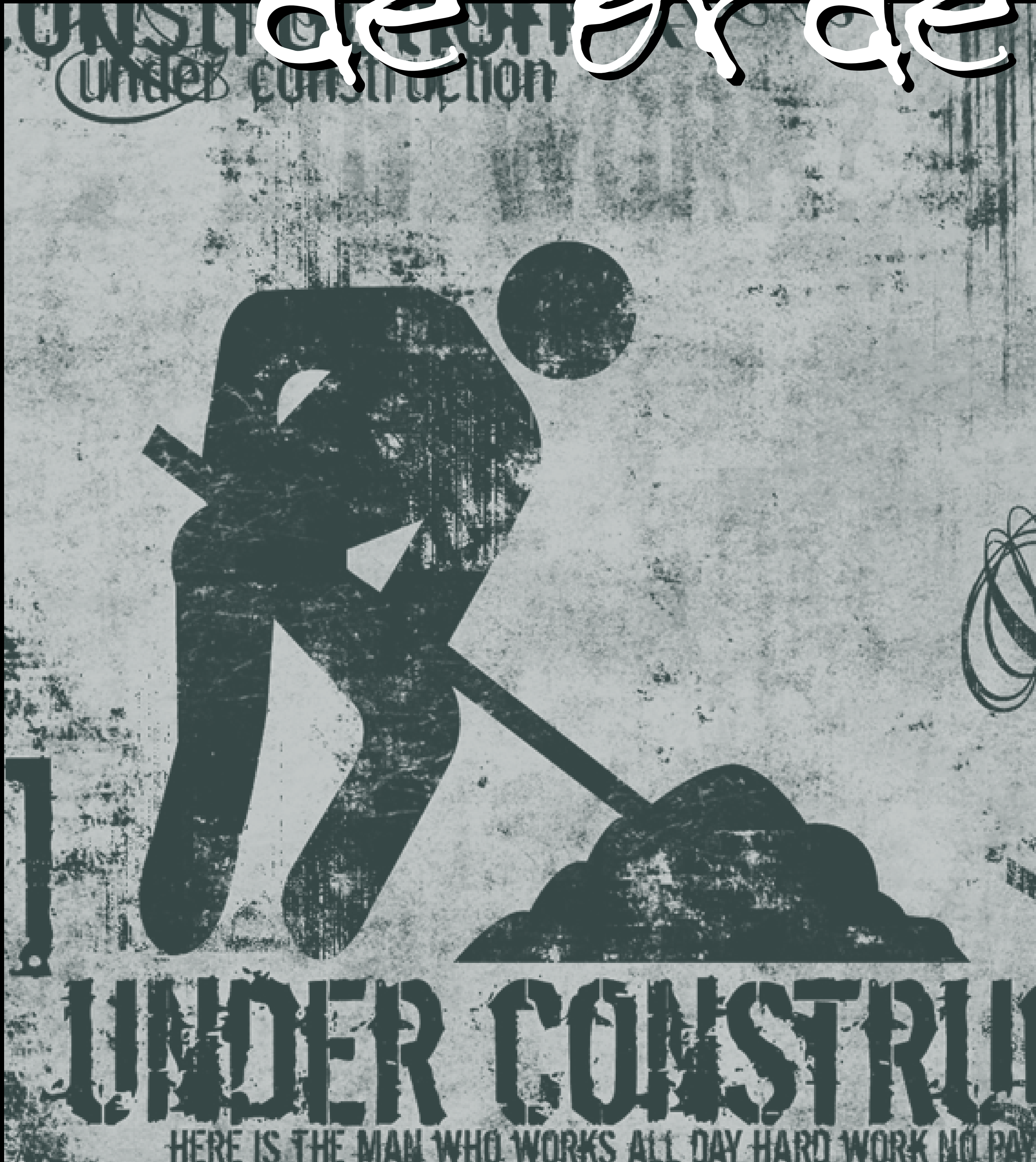
BUITEN de orde

jaargang 20, 3-4e kwartaal, herfst-winter 2009

Anarchisme na de Obamania
Zo gaan mensen in cellen dood
Zwart Blok optreden in Straatsburg

€2,50

Colofon herfst winter 2009 Nummer 2/3

Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond, basisorganisatie voor zelfbeheer en syndicalisme. Buiten de Orde verschijnt over het algemeen vier maal per jaar. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen

Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis. Niet-leden kunnen zich abonneren door € 7,50 over te maken op giro 5495473 tnv Vrije Bond te Tilburg onder vermelding van 'abonnement Buiten de Orde' of surfen naar www.buitendeorde.nl. Een kostendekkend abonnement is € 15,-. Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde overigens gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het algemene adres.

Adressen Vrije Bond

ISSN: 09247629

Algemeen
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
vrijebond@buitendeorde.nl
www.buitendeorde.nl

Redactie Buiten de Orde
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
030-2314632
redactie@buitendeorde.nl

Solidariteitskas
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
solidariteitskas@
buitendeorde.nl

Verkooppunten BdO:

Het Fort van Sjakoo, Amsterdam
Athenaeum, Amsterdam
De Rooie Rat, Utrecht
Baalprodukties, Utrecht
Assata, Nijmegen
Rosa, Groningen
Isis, Groningen
Zwart en Rood, Gent

Redactioneel

Voor je ligt een nieuwe Buiten de Orde, een dubbelnummer dit keer. Door allerlei omstandigheden is het ons niet gelukt het zomer- en herfstnummer op tijd klaar te krijgen, waardoor we maar besloten hebben om het ferfstnummer samen te voegen met het winternummer.

En een strenge winter is het geworden! Als we de media en de politiek moeten geloven, is het binnenkort afgelopen met de crisis. Daar geloven wij niet zo in. Eerst zien, dan geloven. Bovendien zullen de bezuinigingen waarmee Den Haag al zo lang loopt te dreigen ergens volgend jaar worden toegepast. En hetzelfde geldt voor het kraakverbod... Barre tijden zijn op komst.

Om de winter door te komen brengt Buiten de Orde weer tal van verslagen van acties en verhalen van mensen die laten zien dat een andere wereld mogelijk is en dat je je niet hoeft neer te leggen bij situaties die door anderen worden gecreëerd en aan je worden opgedrongen.

In dit nummer besteden we dan ook extra aandacht aan de crisis, met inspirerende discussies en verhalen uit Engeland van mensen die – geheel anders dan hier – veel minder makkelijk met zich laten sollen. Of lijkt dat maar zo? De artikelen over de acties tegen het Nederlandse vreemdelingenbeleid laten in elk geval zien dat men hier beslist niet stil zit. Verder hebben we nog nieuws uit Noord- en Zuid-Amerika, uit Frankrijk, Duitsland, Polen en Libanon en natuurlijk de gebruikelijke columns.

Alle grote kranten en bladen klagen over een gebrek aan lezers. Zijn de gedrukte media op sterven na dood? Tot dusver lijken wij daarvan weinig last te hebben. Bij ons zit het gebrek ergens anders. Namelijk in mensen die ons willen helpen dit blad te maken (teksten schrijven, afbeeldingen zoeken, vertalen en redigeren). De redactie is inmiddels op één hand te tellen! En dat is niet minder gevaarlijk voor het voortbestaan van dit blad...

Denk je een bijdrage te kunnen leveren aan Buiten de Orde of wil je reageren op een artikel of zelf iets schrijven? Neem dan contact op met de redactie: redactie@buitendeorde.nl.

Veel leesplezier!

De redactie

Inhoudsopgave

herfstwinter

Anarchisme na de Obamania

De altijd controversiële Amerikaanse publicist Bob Black zou Bob Black niet zijn, als hij ook in een artikel over het Amerika van Barack Obama niet tegen allerlei heilige huisjes zou aanschoppen, inclusief de anarchistische. Hij gaat in op de crisis, op Irak en de Amerikaanse progressieven. Black wil ons vooral waarschuwen dat we zeker niet te optimistisch moeten zijn over Obama, maar dat zijn verkiezing tegelijkertijd kansen biedt aan anarchisten.

DOOR BOB BLACK

Oké, ik ben kwaad. Dat is geen nieuws, maar waarover ik me nu opwind is dan ook wel bijzonder irritant. De afgelopen verkiezingen hebben, als het geen frisse wind is, dan toch zeker een hete wind geblazen in de tot dusver immer kalme zeilen van de liberalen en – van het woord zelf krijg ik al kotsneigingen – de progressieven.

De Grote Half-Blanke Hoop

Zelfs anarchisten en andere radicalen (als er tenminste nog andere radicalen zijn) waren over het algemeen te beschaamd om de immer lamlendige Democraten in het algemeen en de Grote Half-Blanke Hoop, Obama, in het bijzonder, op een gepaste manier belachelijk te maken. Helaas vermoed ik dat zelfs sommige anarchisten de stemhokjes zijn ingekropen om een (min of meer) zwarte president aan de macht te helpen. Zoals ik wel eens spottend zei, is het gordijn in het stemhokje bedoeld voor mensen die wat te verbergen hebben.

Anarchisten in het algemeen kunnen op de korte termijn niet verwachten vooruitgang te boeken in een tijd waarin bijna iedereen, met hoop of met angst, uitkijkt naar een veranderingsgezinde president die de boel wel eens even gaat hervormen. Dit is geen tijd waarin de staat vernietigd zal worden, zeker nu die in zulke goede handen is.

Al decennialang heb ik, geïnspireerd door John Zerzan, na elke verkiezingsuitslag lopen juichen over de lage en de steeds lager wordende verkiezingsopkomst. En vaak stuurde ik brieven naar de krant (die soms gepubliceerd werden), die steeds begonnen met 'We zijn weer een electorale farce verder...' En we *zijn* weer een electorale farce verder, maar desalniettemin was de opkomst bij de laatste presidentsverkiezingen volgens mij iets boven de 62%. Toch is deze opkomst veel lager dan de gemiddelde opkomst aan het einde van de negentiende en aan het begin van de twintigste eeuw.

De opkomst bij de laatste verkiezingen was ook veel hoger dan de gemiddelde opkomst bij verkiezingen op staats- of lokaal niveau, die in feite veel meer impact hebben op het dagelijks leven. En de opkomst ligt veel lager in landen die veel democratischer zijn, in die zin dat ze een veelpartijenstelsel kennen, met overdraagbare stemmen en evenredige vertegenwoordiging.

Zelfs wanneer we het absurde kiescollege buiten beschouwing laten, zijn de Verenigde Staten – de veronderstelde leider van de Vrije Wereld – nog steeds de minst democratische democratie van onze planeet. Des te dubieuzer is het om de verkiezingsresultaten te beschouwen als een uitdrukking van de wil van het volk.

Gekke anarchisten

Natuurlijk wil ik niet suggereren dat we meer democratie nodig hebben, zoals gekke anarchisten als bijvoorbeeld Noam Chomsky, David Graeber, de Bookchinisten en het Sanhedrin[1] van AK Press doen. Ik wil hier niet herhalen waar ik de afgelopen tien jaar voor gepleit heb, toen ik begon te merken dat de absurde (inderdaad, per definitie onmogelijke) opvatting, dat anarchisme de ultieme uiting van democratie is, in omloop kwam. Dit gebeurde in het kielzog van de val van het Europese communisme, toen links een slechte naam had, iets wat het overigens nog steeds heeft. Links zocht naar een weg om zichzelf van het communisme en zelfs het socialisme, te distantiëren. (Het woord 'socialist' was het favoriete scheldwoord van de Newt Gingrich Republikeinen voor zelfs de meest zielige en defensieve liberalen. Zoals Saul Alinsky wel eens zegt, is een liberaal iemand die wegloopt wanneer een discussie in een conflict ontaard. Liberalen in functie gaan nu al veertig jaar alle conflicten uit de weg. Barack Obama – als we hem al een liberaal mogen noemen – zal alle conflicten uit de weg gaan.

De minder dan gemiddeld domme progressieven haalden de rode vlag van de revolutie en de zwarte vlag van de anarchie naar beneden, en hezen het vaandel van de democratie, in de dubieuze vermomming van de Stars en Strikes. Hun intellectuelen (waarmee ze overbeladen zijn) – hun academici, moet ik zeggen – verkondigden zeer plechtig allerlei archaïsche ideeën over gemeenschappelijke solidariteit, burgerdeugd, en zelfs directe democratie in teksten die niemand las behalve de studenten voor wie ze op de literatuurlijst stonden. Er is geen gemeenschappelijke solidariteit of burgerlijke deugdzaamheid en er is weinig belangstelling voor de participatieve democratie. Idioten als Murray

Bookchin en Noam Chomsky schaarden zich achter deze goedkope oplichterij waarin progressieven willen doorgaan voor patriottische Amerikanen, zoals de stalinisten in de jaren dertig en veertig. Werkelijke patriottische Amerikanen laten zich niet voor de gek houden. Slechts weinigen onder hen lezen dan ook de pseudo-intellectuele boeken en tijdschriften waarin deze poging tot oplichterij werd ondernomen.

Een geraffineerde grap

Het beste van deze geraffineerde grap is, dat ondanks de recente verkiezingen de onverschilligheid ten aanzien van de democratie blijft bestaan. Bijna alle volwassenen mogen stemmen, maar met uitzondering van de laatste presidentsverkiezingen deden de meesten dat niet, en dat hebben ze tientallen jaren niet gedaan. Slechts een handvol mensen interesseert zich voor lokale politiek, neemt plaats in commissies of gaat de straat op om stemmen te werven (zoals ik zelf deed tijdens mijn jeugd, toen mijn vader een lage functie had in de Republikeinse Partij). Er hebben meer mensen gestemd dan gebruikelijk, maar dat is slechts een passieve ratificatie van de status-quo.
Ik ben van mening dat hoe minder anarchisten gaan stemmen – wat eigenlijk vanzelfsprekend zou moeten zijn, maar helaas niet zo is – en nog belangrijker, hoe minder mensen in het algemeen gaan stemmen, hoe beter dat is. We zullen de anarchie waarschijnlijk niet bereiken door een romantische, negentiende-eeuwse 'op de barricaden' revolutie – behalve als genadeslag aan een vervallen en uitgehold regime. Het zal gebeuren, als het ooit zal gebeuren, door een massaal terugtrekken uit de publieke organen en privé-organisaties, die in hun huidige vorm de grondslag vormen van onze maatschappij. De Oost-Europese anticommunistische revoluties vormen hiertoe het beste model dat de geschiedenis tot dusverre heeft opgeleverd. De participatieve democratie van het huidige regime is precies de tegenovergestelde richting op gegaan.

Obama had als nieuwe president nog niet eens de eed afgelegd, of hij, net zoals Bush en McCain, liet al zien dat het steunen van het kapitalisme in het algemeen en het financieringskapitalisme in het bijzonder, zijn hoogste prioriteit was. En dit ondanks dat het kapitalisme, zoals het de laatste tijd functioneerde, openlijk tegen de belangen van de meeste mensen inging, die voor Obama gestemd hebben. (Iets wat overigens ook geldt voor de meeste mensen die op McCain hebben gestemd, maar dit zijn sociaalconservatieve, religieuze gekken, die gemakkelijk – daar kun je zeker van zijn – voor de gek te houden zijn.)

Heilige Obama

De Heilige Obama heeft actief gelobbyd voor de aanvankelijke bailout van $700 miljard van Wall Street, die gedoemd was te falen. Wat doe je tijdens een depressie (al durft niemand het D-woord te gebruiken)? Wat doe je als je niet meer kunt voldoen aan je financiële verplichtingen, je hypotheekaflossing niet meer kunt betalen, als de aandelenkoersen blijven dalen, en de zaken alleen maar slechter lijken te worden voordat ze beter worden, wat doe je dan als je een meevaller krijgt? Ga je dit uitgeven? Aan investeringen die waarschijnlijk (weer) in waarde zullen dalen? Ga je het uitlenen aan schuldenaren die straks (weer) hun schulden niet kunnen betalen? Nee! Je zet het op de bank en je wacht af. Als je een bank *bent*, hoef je helemaal niets te doen. Als de indicatoren verbetering vertonen, *dan* ga je verder met investeren en geld uitlenen – maar niet eerder. Economisch gezien zou het logischer zijn om de $700 miljard bijvoorbeeld aan mij te geven. Ik zou het allemaal uitgeven, op een paar miljard na, die ik zou bewaren voor mijn pensioen. (Ik heb nog niet definitief besloten, maar ik denk dat ik een klein derdewereldland zoals Belize zou kopen. De opwarming van de aarde gaat mij te langzaam.)

Dus het land is $700 miljard armer en president Obama en zijn staatsmannen zullen opnieuw moeten beginnen met dit keer een veel grotere bailout – 'depressie' durven ze niet te zeggen, maar met 'biljoen' hebben ze geen moeite – terwijl de overheidsinkomsten afnemen, aangezien alles waarop de overheid belasting heft (inkomens, invoer) aan het afnemen is. Het meest voor de hand liggende antwoord, als dat er is, is het plukken van de rijken. Maar het enige wat onze strijdende progressieve president voorstelt, is het opheffen van sommige belastingaftrekposten voor de superrijken, die door Bush werden ingevoerd. Dit zal nauwelijks effect hebben op de economie. En er is niemand, die zelfs maar durft te beginnen over een zo voor de hand liggende oplossing als het herstellen van het amper geslaagde belastingsysteem van voor het Reagan-tijdperk, of van de vastgoed- of schenkingsbelasting, die zelfs voor de superrijken in 2011 wordt opgeheven. Zijn begunstigers vergelijken Obama met Franklin D. Roosevelt, maar Obama's belastingsysteem zal in het beste geval gaan lijken op dat van Reagan en niet Roosevelt. Hij is de onvervalste erfgenaam van FDR, maar dan in die zin dat hij de bailout van het financieringskapitaal tot hoogste prioriteit heeft gemaakt. De 'trickle down' theorie heeft ook een stamboom: de New Deal is uit Wall Street voortgekomen.

In plaats van een 'tax and spend' liberaal zal Obama een 'borrow and spend' liberaal? conservatief? worden – net zoals Reagan, Bush en Bush jr. dat waren. Vermoedelijk zal de overheid het geld moeten teruglenen dat ze zojuist aan de banken heeft gegeven – als die dat tenminste kunnen missen. Het grootste deel van het geld voor de nieuwe bailout zal, als het er komt, uit het buitenland moeten komen; uit China, Saoedi-Arabië en andere landen die hun afkeer van de VS niet onder stoelen of banken steken. In de zestiende en zeventiende eeuw ging het goud en zilver van Mexico naar Peru en via Spanje uiteindelijk naar China. In de eenentwintigste eeuw, als het goud van Fort Knox niet op een zelfde manier zijn weg naar China vindt, zullen nog veel meer onroerende goederen en voorraden in buitenlandse handen terechtkomen. Globalisering heeft de Amerikaanse arbeidersklasse al geruïneerd. Misschien is nu de Amerikaanse bourgeoisie aan de beurt en zullen we *dan* een revolutie krijgen.

Zin in varkensvlees

De anarcho-liberalen, behekst en betoverd, zagen alleen wat ze wouden zien (een zwarte man die president wilde worden) en hoorden alleen wat ze wilden horen (de vage beloften van vrede en sociale rechtvaardigheid). Ze kregen wat ze wilden zien, maar zullen niet krijgen wat ze wilden horen. Obama's idee van vrede is het overbrengen van de soldaten van Irak naar Afghanistan, niet om onze oorlogen in het Midden-Oosten te beëindigen. Het kan hun slechter vergaan in Afghanistan, dat immers het graf was van voorgaande Britse en Russische imperia. Ongetwijfeld zal er geen 'vredesdividend' zijn, waar tevergeefs op gehoopt werd tijdens de terugtrekking van de troepen uit Vietnam. Het ligt in de verwachting dat de militaire uitgaven alleen maar zullen toenemen

En er zal geen geld zijn voor grote sociale programma's zoals universele ziekenzorg (waar de Heilige Obama eigenlijk nooit helemaal achterstond, als je goed hebt opgelet). Tot de laatste weken voor de verkiezingen was dit – samen met de terugtrekking van de troepen uit Irak – de kern van Obama's campagne, met zijn sterke aantrekkingskracht op tientallen miljoenen onverzekerde Amerikanen. Het enige waar het nu nog om lijkt te draaien zijn investeringen in de 'infrastructuur', een modewoord voor wat vroeger 'pork barrel legislation' werd genoemd[2]. Iedere Democraat in het Congres heeft na acht jaar proteïnegebrek zin in varkensvlees voor zijn district of staat. Er zal zelfs geen halfslachtige economische planning komen waar de meeste Europese democratieën zich mee inlieten voordat ze werden geliberaliseerd. De poen zal worden verkwist aan duizenden kleinschalige projecten, net zoals het geld dat was bedoeld voor 'homeland security' niet ging naar de blauwe [overwegend Democratische] staten die serieus door het terrorisme bedreigd werden, zoals New York en Californië, maar naar landinwaarts gelegen rode staten (rood als in 'redneck') met niets de moeite waard om op te blazen.

Dit gebeurde ook bij de New Deal, maar dan op veel grotere schaal. Over het hele land zijn er zijn postkantoren en federale gebouwen die als monumenten getuigen

Deze collage bestaat uit 600 voorpagina's van kranten met daarop afbeeldingen van Obama

van deze periode. Er werd toen meer geïnvesteerd in 'infrastructuur' dan we ons nu kunnen veroorloven. Infrastructurele projecten zorgen echter alleen voor tijdelijke werkgelegenheid. De uitgaven van de New Deal aan infrastructurele werken, sociale zekerheid, subsidies aan boeren en kunstenaars etc. hebben het land nooit uit de Grote Depressie kunnen trekken. Alleen de Tweede Wereldoorlog kon dat. Maar moderne oorlogen, van Vietnam tot Irak, kunnen de economie niet aanjagen, ze zorgen alleen maar voor depressies. Ze vergen te weinig mankracht om de werkloosheid te verminderen en de lonen omhoog te duwen. In plaats daarvan trekken ze het geld weg uit de sociale programma's voor de armen, die gedwongen zijn om al het geld waar ze over kunnen beschikken uit te geven, precies wat tijdens een depressie nodig is. De 'neiging tot sparen' die vroege economen van het kapitalisme begroetten als deugd van de bourgeoisie, is in de moderne staatkapitalistische economie als de onze een ondeugd.

Anarchisten moeten volhouden

Wat hebben al deze voorspellingen nu te maken met anarchisten? Ik voorspel alleen om te waarschuwen. Als anarchistische idealen en argumenten van enige waarde zijn, is er de laatste tijd op politiek of economisch gebied niets gebeurd wat daar afbreuk aan zou doen. Anarchisten moeten volhouden. En hoewel ze altijd hun theorieën en praktijken onder de loep moeten blijven nemen, zouden ze zeker niet al te veel onder de indruk moeten raken van de Beatlemania, de Obamania of andere tijdelijke gektes. De laatste jaren is er niets gebeurd waardoor het anarchisme voor nieuwe uitdagingen is komen te staan. En ook dit jaar, of volgend jaar, zal het anarchisme niet op de proef gesteld worden. Voor Obama kan het na dit huidige delirium alleen nog maar bergafwaarts gaan, zelfs al zou hij succesvoller zijn dan nu in de lijn der verwachtingen ligt. Zijn linkse cheerleaders zullen de eersten zijn die stil worden. En in hun geval: zwijgen is goud.
Als ze dat per se willen, kunnen anarchisten misschien het verraad vastleggen waaraan Obama zich zeker schuldig zal maken. Ze doen er echter beter aan om dit gewoon terloops te noteren en de echte documentatie aan de progressieven over te laten, voor wie dit verraad diepere wonden zal slaan – hoewel zij er nooit iets van zullen leren, want leren doen zij niet. Het zou beter zijn als de anarchisten geduldig verdergaan met het bevorderen van wat Spaanse anarchisten 'de idee' hebben genoemd, op elk niveau – theoretiseren, populariseren, en waar ze kunnen, directe actie. Misschien kunnen anarchisten de gedesillusioneerde democratische Obamisten benaderen, waarvan er steeds meer zullen zijn, en aan hen uitleggen waarom – zelfs in zijn democratische vermomming – de staat het probleem is, of een groot deel van het probleem, en niet de oplossing of deel daarvan.

De val van het Europese communisme en de daaraan verbonden ideologie van het marxisme heeft over de hele wereld veel nieuwe ruimte gecreëerd voor anarchistische activiteit. Zo wisten anarchisten de antiglobaliseringsbeweging binnen te dringen, simpelweg omdat ze daar thuishoren, en duwden haar in een meer radicale richting. Terwijl ik niet verwacht dat de aanstaande schandalen van Obama en zijn Democraten het verzet op zo'n grote schaal zullen aanwakkeren, biedt dit anarchisten wel mogelijkheden. Juist omdat Obama veel mensen heeft gepolitiseerd die voorheen apolitiek waren, al moet de mate waarin dit gebeurt ook weer niet overdreven worden. Eenmaal ontgoocheld zullen deze mensen ontvankelijk worden voor een Hegeliaanse (eigenlijk Fichteaanse) dialectiek:

These: apolitiek.
Antithese: Obamistische politiek (denken dat hij geen 'politics as usual' bedrijft).
Synthese: A*nti*-politiek (passief; de actieve versie is anarchistisch).

Ongetwijfeld zal de meerderheid van deze mensen terugvallen in haar oorspronkelijke politieke apathie, een resultaat dat misschien niet optimaal, maar tenminste beter is dan haar deelname aan electorale politiek. Maar sommigen zullen, om het zo maar te zeggen, op drift raken. Ze zijn belazerd. Ze zijn voor de gek gehouden. Misschien zijn ze geïnteresseerd in een heldere verklaring van hoe dat heeft kunnen gebeuren waarom dat gebeurt is. Anarchisten kunnen daar de beste verklaring voor geven. En daar moeten ze nu mee beginnen!

Vertaling: Dennis de Lange

Noten:

1 Het Sanhedrin was de Joodse raad, die tijdens de Romeinse bezetting van Palestina als rechtbank fungeerde.
2 Met 'pork barrel legislation' wordt wetgeving bedoeld, die is specifiek is gericht op eenmalige projecten in specifieke kiesdistricten, en daarmee aan het algemene belang voorbijgaat, om de kiezer in het eigen district tevreden te houden en de kans op herverkiezing te vergroten.

Al fietsend op zoek naar vormen van solidariteit met de strijd in Midden-Amerika

In september 2008 zwaaide ik mijn huisgenoten in Den Dolder vaarwel en vertrok ik naar de Verenigde Staten om vanuit daar een fietstocht door Midden-Amerika te maken. De bedoeling was om als fietsende reporter mensen in Nederland te informeren over wat 'vrijhandel' betekent voor de bevolking in het roerige Midden-Amerika. Dit wordt verwelkomd door een toenemend verzet in het gebied en ik wilde dit verzet een stem geven en onderzoeken wat hedendaagse solidariteit inhoudt. Daarom wilde ik me niet zoals de meeste NGO's in een auto verplaatsen, maar op mijn fiets met de intentie minder afstand te creëren. Na ruim zeven maanden ploeteren zit de reis erop. Momenteel verblijf ik in een dorpje in de heuvels rondom Oaxaca-stad in Mexico. De komende tijd wil ik me op het schrijven over mijn avonturen, ontmoetingen en ontdekkingen concentreren. Voor Buiten de Orde alvast een terugblik op mijn tocht door het opstandige Midden-Amerika.

DOOR CHRISTIAAN VERWEIJ

De Verenigde Staten

Met slechts wat kleding en fietstassen vertrok ik naar San Francisco. Mijn zus woont daar in de buurt. En hoe gek het ook klinkt, de Verenigde Staten voelen als een tweede huis voor mij. Door de jaren heen heb ik een aardig netwerk van vrienden en gelijkgestemden op kunnen bouwen. Met wat anarchistische vrienden heb ik me op de fietsmarkt gestort. En het viel niet mee om een geschikte fiets en bijbehorende spullen te vinden. Maar na ruim twee weken kwam er aan de vele stress een einde en begon de reis pas echt voor mijn gevoel. In de tussentijd heb ik aardig wat vrienden kunnen bezoeken en wat feestjes van activisten af kunnen lopen. Veel inspiratie heeft dit mij echter niet opgeleverd. Het werd me al snel duidelijk dat vele activisten die al jaren meedraaien in een vervelende dip verkeren. Zo leverde de Hollywoodfilm *Battle in Seattle* veel frustratie en kritiek op bij Seattle-veteranen van het eerst uur. Om wat met dit gevoel te doen kwamen ze niet veel verder dan het idee om een ingezonden brief naar de krant te sturen. Zeven maanden na dato is deze nog altijd niet verzonden.

Over de kraakscene ontving ik positievere geluiden. Doordat de huizenmarkt totaal in elkaar gestort is, staat er momenteel ontzettend veel leeg. Helaas ken ik geen mensen die zich hier meer bezighouden. Maar ik heb me laten vertellen dat het aantal kraakpanden behoorlijk aan het toenemen is en dat het vanuit alle lagen van de bevolking sympathie geniet. Vooral in het zuiden wordt er veel gekraakt. En het zijn niet alleen de punks die zich hier mee bezighouden, maar ook studenten en alleenstaande vrouwen met kinderen en weinig geld zoeken hun toevlucht in een van de vele legen huizen. In Californië zie ik ook steeds meer leegstaan. En ik ben benieuwd hoe dit zich hier gaat ontwikkelen. Naast de vele lege huizen kent de staat enorm veel megagrote shopping malls en steeds meer staan voor een groot gedeelte leeg.

Mexico

Niet alleen de Mexicaanse bergen zijn heftig (het viel niet mee op de fiets), ook het verzet tegen 'vrijhandel' en neoliberalisme is ongekend heftig. In *Buiten de Orde* viel er al eerder uitgebreid te lezen over de revolutie in Oaxaca en over het ontstaan en de strijd van de Zapatistas in Chiapas. In Oaxaca heb ik onder andere meegelopen in een megamars die georganiseerd was om de strijd van 2006 te herdenken en om het verzet nieuw leven in te blazen. Met oud en nieuw was ik in Chiapas om getuige te zijn van de heuglijke feiten 15 jaar Zapatistas en 30 jaar EZLN. Het leek wel alsof ik op het Lowlands-festival beland was. Jongeren vanuit de hele wereld kwamen massaal op deze gebeurtenis af. Het was echter niet enkel feesten geblazen. Op 29 en 30 december was er in Mexico-stad een congres georganiseerd en op 2, 3 en 4 januari was er een in San Cristobal. Voor buitenstaanders leek het alsof het verzet van de Zapatistas springlevend is. Tijdens mijn bezoeken aan Zapatista-gemeenschappen ontdekte ik het tegenovergestelde. Sinds 2005 bezoek ik het gebied regelmatig en elke keer als ik kom zie ik een afname in autonoom Zapatista-gebied. De regering heeft haast onzichtbaar voor de buitenwereld, maar uiterst effectief, het verzet weten te breken. Steeds meer dorpen en gemeenschappen noemen zich niet meer 'Zapatista'. Hoewel vele nog wel sympathie hebben voor de collectieve strijd om gerechtigheid en autonomie doet de strijd tegen armoede hun anders handelen. Het is dan ook makkelijk om individuen of zelfs hele dorpen om te kopen. En hoe ver de regering inmiddels geïnfiltreerd is binnen de beweging weet ik niet. Maar ik weet wel dat er bijna onoverbrugbare interne conflicten zijn die de beweging parten speelt. Zelf word ik ook voor morele dilemma's gesteld. Steeds meer gemeenschappen willen hulp krijgen voor projecten zonder dat de Junta (het bestuur van de beweging) hiervan op de hoogte gesteld wordt. Ze zijn bang dat zij andere prioriteiten zullen stellen. Ook zou er geen transparantie zijn over wat er met gedoneerde geld gedaan wordt en nemen steeds meer mensen zelfs het woord corruptie in hun mond. Hoe dan ook, de Zapatistas hebben een enorm belangrijke bijdrage geleverd aan het zelfvertrouwen van de indigina's in niet enkel Chiapas, maar in geheel Midden-Amerika.

Ik vraag me af of er over vijftien jaar weer zo'n groot feest en een congres zal plaatsvinden. Het is te hopen dat er tegen die tijd nieuwe bewegingen ontstaan zijn om het verzet tegen het neoliberalisme voort te zetten en om te werken aan de andere samenleving waarvoor de Zapatistas vijftien jaar geleden de wapens oppakten.

Naast het sociale verzet heb ik me in de wereld van de migranten verdiept. Soms heb ik namelijk het gevoel dat het leven in Mexico zich bijna geheel afspeelt rondom de gevaarlijke oversteek naar de Verenigde Staten. De (informele) Mexicaanse economie is voor een groot gedeelte afhankelijk van het geld dat daar verdiend wordt als 'illegal alien'. Rondom de grens met de VS draait alles om de oversteek en zitten de hotels en pensions vol met Mexicanen die geduldig op een telefoontje wachten met het startsein van hun 'coyote' (mensensmokkelaar). Ook heb ik enkele opvangprojecten bezocht waar de stroom uit vooral Honduras, El Salvador en Guatemala terecht kan als ze hangend aan goederenwagons hun migratie naar de VS proberen te realiseren. Rondom dit gebeuren is ook een florerende maffia actief. Vrouwen worden ontvoerd voor de prostitutie en kinderen worden als handelswaar gedegradeerd vanwege hun in de Verenigde Staten zeer gewilde organen. Een uiterst trieste situatie en in alle facetten van het woord levensgevaarlijk. Het is een onderwerp dat zeker meer bekendheid verdient. Ik hoop me in de nabije toekomst dan ook meer in dit onderwerp vast te bijten.

Guatemala

Vandaag de dag slaan vele reizigers de landen tussen Mexico en Costa Rica liever over omdat ze die te gevaarlijk vinden. Het is inderdaad zo dat ik niet wil weten hoeveel moorden er hier dagelijks plaatsvinden omdat ik me dan waarschijnlijk bang laat maken. Probleemloos en gelukkig zonder enige angst heb ik projecten in Guatemala bezocht. Het bezoek aan de afgelegen Finca La Florida sprak me het meest aan. Een jaar of zes geleden hebben zo'n tachtig families deze finca gekraakt en omgedoopt tot collectieve gemeenschap. Met de tussenkomst van een lokale organisatie die boeren helpt met onder andere juridische steun is de finca sinds drie jaar hun eigendom. De regering heeft hiervoor de nodige financiële ondersteuning geleverd. Een enorme overwinning voor de strijdbare inheemse boeren die een zwaar gevecht tegen schrijnende armoede, honger en discriminatie leveren. Naast het opknappen van de verwaarloosde gebouwen wordt er hard gewerkt aan de productie van onder andere koffie en cacao. Daarnaast hebben ze een ecoproject opgezet waar vrijwilligers terecht kunnen om voor een periode te ervaren hoe het leven in 'el campo' is in Guatemala. Ook voor mij was het een hele ervaring. Ondanks dat de mensen enorm arm zijn weten ze hun waardigheid vorm te geven en zijn ze strijdvaardig. Samen met ongeveer veertig andere mensen uit het dorp heb ik deelgenomen aan een wegblokkade. Deze was georganiseerd door een overkoepelende organisatie die strijdt voor de rechten van indigina's en mensen die op het land werken (dezelfde die ze ook met de lening van de regering geholpen heeft). Terwijl er in Guatemala-stad onderhandelingen plaatsvonden, werden er in het gehele land wegblokkades georganiseerd. Die van ons was ongeveer op twee uur afstand van de finca, zodat ik om vier uur 's ochtends al op pad moest. Met planken met spijkers erin werd het verkeer lamgelegd totdat er een telefoontje uit de hoofdstad kwam met de boodschap dat de onderhandeling vrij positief was afgerond en dat de regering beloofd had om te onderzoeken tot op welke hoogte ze de eisen in kon willigen. Blijkbaar nam iedereen hier genoegen mee en werd de blokkade beëindigd. De honderden Maya's in hun kleurrijke kleding gingen weer op zoek naar de bus die ze diezelfde ochtend naar de blokkade gebracht had om terug te keren naar de harde werkelijkheid op het platteland. Hoewel ik eigenlijk dankbaar moet zijn vanwege mijn voorrecht te kunnen reizen en mensen over de gehele wereld te kunnen ontmoeten voel ik me op dagen als deze schuldig vanwege de voor mij ontelbare mogelijkheden, die voor hun allemaal onmogelijk zijn. Ik heb me dan ook solidair verklaard met hun strijd en wil ik in samenspraak met de gemeenschap kijken op wat voor manier ik ze in de toekomst kan ondersteunen.

El Salvador/ Honduras

Direct na de oversteek van Guatemala naar El Salvador leek het wel carnaval. Overal zag ik vlaggen, slingers en wandschilderingen en waren er in alle dorpen waar ik door heen fietste enorm grote groepen mensen op de been. Het werd me al snel duidelijk dat dit allemaal om verkiezingen draaide. En tijdens mijn fietstocht door El Salvador is me dit blijven achtervolgen. Ik heb met veel mensen over de politieke situatie gesproken en verbazingwekkend was de ruime meerderheid positief over de FMLN. Het land verkeert in een financiële crisis en de prijzen van onder andere water en elektriciteit zijn enorm gestegen de laatste jaren. De roep om verandering wordt dan ook breed gedragen. In de jaren '80 probeerde de FMLN nog met wapens de regering omver te werpen. Nu lukt ze dit met verkiezingen. In zowel de regionale als de nationale verkiezingen bleken ze als grootste uit de bus te komen. Bij de vorige verkiezingen genoten ze al een grote populariteit, maar de dreigende taal van de expresident van de Verenigde Staten heeft veel mensen toen op het laatste moment tot verandering gedwongen. George Bush had namelijk bij een overwinning van de FMLN gedreigd met sancties tegen het land. En tja, ook in El Salvador wint de portemonnee het van een gezamenlijke sociale strijd voor onder andere een eerlijke verdeling van rijkdom.

Criminaliteit is een groot probleem in El Salvador. Jeugdbendes kennen een grote aanhang en op een maffiose wijze beheren ze hele steden en regio's. Dit komt ook door het beleid in de Verenigde Staten. De laatste jaren heeft dit land massaal criminele jongeren zonder enig toekomstperspectief teruggestuurd naar het land

van herkomst. Dit heeft in El Salvador en Honduras geleid tot een enorme groei van criminele jeugdbendes. De politie staat er machteloos bij te kijken. Het geweld is vooral gericht tegen de eigen bevolking die op een uiterst agressieve wijze afgeperst wordt en moet betalen voor hun 'veiligheid'.

El Salvador en Honduras waren twee landen die ik het meest spannend vond om er door heen te fietsen. Want ik moet toegeven dat ik de mogelijke dreiging van de jeugdbendes ook als een last beschouw. En koos er voor om de route door deze twee landen zo kort mogelijk te houden. In Honduras is de route van El Amatillo naar Guasaule slechts zo'n honderd kilometer. Ik heb dan ook slechts een nacht in het land doorgebracht. Naderhand gezien had ik graag nog wat projecten en gemeenschappen bezocht. Maar dit neem ik mezelf niet kwalijk. Vanwege mijn eigen veiligheid had ik de beslissing tot een snelle oversteek naar Nicaragua gemaakt.

Nicaragua

In de Verenigde Staten werd ik gewaarschuwd voor de Mexicanen die je om het minste of geringste zouden bestelen. De Mexicanen waarschuwden me voor de Guatemalteken. Die weer voor de El Salvadorianen. Volgens vele mensen in El Salvador waren de Hondurezen niet te vertrouwen. Op hun beurt waarschuwden ze me voor Nicaragua. Ik moest maar al te duidelijk maken dat ik geen 'gringo' (Amerikaan) was, omdat ze me anders zouden vermoorden. Gelukkig heb ik me nooit bedreigd gevoeld in het land van de Sandinistas. Toen ik in voor twee weken in Leon verbleef om mijn Spaans te verbeteren werd ik al snel met enkele metalheads bevriend. Tijdens een van mijn avondwandelingen werd ik door twee jongens staande gehouden die mij, waarschijnlijk vanwege mijn lange haren, vroegen of ik van metal hield. Toen ik zei dat ik vroeger als puber veel naar metal luisterde en jarenlang in metalbands gespeeld heb, werd ik uitgenodigd om met hun mee te gaan naar een radiostation. Wekelijks op dinsdagavond hebben ze daar van zeven tot negen uur een radioprogramma. Samen met hun ben ik ook naar een metalfestival geweest en het viel me op dat er ontzettend veel gezopen werd en van drugs waren de meesten ook niet vies. Met diverse jongeren heb ik geprobeerd over politiek te praten. Allen waren ze pro-FSLN. Want zij komen op voor de armen was de onderbouwing. Als ik mijn twijfels over Daniel Ortega naar voren bracht, was dat niet bespreekbaar. En toen ik vroeg of er ook anarchisten in Leon actief waren, werd ik raar aangekeken. Alsof ik vroeg of er terroristen in de stad aanwezig waren. In Chiapas werd ik voor een rechtse bal uitgemaakt door een vriend van mij toen ik een CD van Slayer opzette. Anarchisme en metal lijkt inderdaad geen goede mix. Naast mijn omgang met deze metalheads in Leon, heb ik meerdere projecten in de rest van het land bezocht. En uiteraard heb ik veel gesproken over de politieke situatie. Over het algemeen waren de meeste mensen bijzonder negatief over Daniel Ortega. Meerdere malen werd hij door mensen vergeleken met Somoza, waar in de jaren '80 zo vel tegen gevochten is. Ortega zou net zo corrupt zijn en zich steeds meer als een dictator gedragen. Degene die wel positief over hem spraken, waren partijleden. Zelfs de kritiek dat Ortega andere politieke partijen van verkiezingen uitgesloten heeft werd afgedaan als logisch. Een vrouw bij een vrouwenproject in Rivas vergeleek het met een taart. 'Het was een overeenkomst met de tweede grootste partij om twee nieuwe partijen uit te sluiten. Als je een taart hebt, wil je die ook met zo min mogelijk mensen delen. Zodat je zelf een groter stuk hebt.' Toen ik haar verbaasd aankeek en zei dat we het niet over een taart hadden, maar over democratie, was het stil. Voor mij een treurige bevestiging; de huidige koers en het politieke spelletje van de Sandinistas genieten mijn steun niet.

Costa Rica

Tijdens mijn eerst week in het prachtige land Costa Rica heb ik tijdens een fietstocht langs de stranden van Peninsula de Nicoya van de ultieme vrijheid genoten. Overdag fietste ik door de jungle en 's nachts sliep ik na een duik in de zee in mijn tent aan het strand. Na dit prachtige avontuur ben ik de bergen weer ingetrokken om Finca Sonador van Longo Mai te bezoeken. Daar heb ik dagelijks urenlang met een Oostenrijkse man gepraat over de politieke situatie in de wereld. Hij is een fervent voorstander van Hugo Chavez en zijn Bolivariaanse revolutie in Venezuela. Als ik iets van twijfels of kritiek uitte, dan werd me dat niet in dank afgenomen en gedroeg ik me volgens hem precies zoals de Westerse pers, die Chavez vanuit onwetendheid zwart probeert te maken. Mijn anarchistische achtergrond intrigeerde de man enorm. En door de lange gesprekken heb ik het idee dat hij meer begrip, waardering en respect voor anarchisme gekregen heeft. Ondanks enkele menings-

verschillen over de situatie in het Midden-Oosten en Latijns-Amerika gingen we als politieke broeders uit elkaar. Een week later kwamen we elkaar weer tegen in de hoofdstad San Jose tijdens een internationale tweedaagse conferentie over het gebruik van verarmd uranium. Na een pittige fietstocht door de bergen, waar het alleen maar leek te kunnen regenen, heb ik een paar dagen bij wat oud-krakers aan het strand bij Cahuita uitgerust. 's Avonds hebben we heerlijk in het Nederlands over de kraakscene en politiek activisme kunnen kletsen onder het genot van bier en wijn. Met vernieuwde energie kom ik mijn fietstocht naar Panama voortzetten.

Panama

De eerste dagen in het land van het beroemde en zeker ook controversiële kanaal waren een beproeving. In Costa Rica was ik weer gewend geraakt aan de relatieve welvaart. In Panama was het echter enkel armoe troef wat ik tegenkwam. Direct over de grens werd me dat al duidelijk door het grote aantal bedelende kinderen. Panama was een land dat ik nog nooit bezocht had en ik had me nog nooit echt goed in de politieke situatie verdiept. Ik vond het echter een prachtig land en was echt verbaasd over de grote groepen indigina's. Het meest sprak mij de Ngobe-Bugle gemeenschap in Soloy aan, waarbij ik een week bij een familie verbleef. Nog geen jaar geleden werd dit dorp door een grote overstroming getroffen waarbij tientallen inwoners omkwamen. Toen ik er was werd er door de mensen hard gewerkt aan de bouw van nieuwe huizen, latrines en noem maar op. Ook heb ik de Kuna aan de Caribische kust bezocht op hun eilandjes. Dat was een uiterst verwarrende ervaring. Zowel Grassroots Projects als XminY hebben de jongerenorganisatie met in totaal vijfduizend en vijfhonderd Euro gesteund voor het organiseren van een campagne rondom een grensconflict met een NGO uit Frankrijk en een uit Nederland. Ondanks dat ik uitgenodigd was om hun projecten te bezoeken, werd ik als een rijke toerist verwelkomd en mocht ik overal flink voor betalen. Daarnaast werd het me op de eilandjes al snel duidelijk dat de jongerenorganisatie die gesteund is zich geheel in Panama-stad bevind. En de mensen die ik sprak spraken zich zonder uitzondering buitengewoon negatief uit over de organisatie omdat het jongeren zijn die geen 'feeling' meer zouden hebben met de Kuna-gemeenschap. Met enkele Kuna heb ik het gebied rond het grensconflict bezocht en dacht een aardig beeld te hebben gekregen van het probleem. Toen ik later de journalist Okke Ornstein in Panama-stad sprak, werd dit beeld weer op zijn kop gezet. Hij was uiterst verbaasd dat de Kuna dit gebied als hun territorium claimden en bestempelde dit als een leugen. Ook was hij van mening dat de NGO's die zich daar gevestigd hadden goed werk deden omdat ze het regenwoud zouden beschermen die de Kuna massaal aan het kappen zouden zijn. En daarnaast zou de Nederlandse NGO de schildpadden beschermen die de Kuna volgens hem op zouden eten. Omdat mijn fietsmaatje Koek zich in Panama bij me had gevoegd voor slechts vier weken en we samen naar Bogota wilden fietsen, had ik helaas niet veel tijd om de situatie goed uit te zoeken. Na een dag of vier lieten we de Kuna-gemeenschap met een verdeeld gevoel achter ons. Met ons vizier gericht op Colombia, het laatste land van mijn fietsavontuur.

Colombia

Velen verklaarden me voor gek dat ik door dit in een burgeroorlog verwikkeld land wilde gaan fietsen. Tijdens de tocht kwam ik met mijn fietsmaatje ontzettend veel militairen tegen. Naast veel tanks, passeerde ik op mijn fietsje de meest geavanceerde commandowagens. Tijdens een tocht door de bergen op weg naar een vredesgemeenschap werd het me soms even teveel. Om de paar meter zag je militairen aan de kant van de weg en om de paar minuten werd ik de berg ingedrukt door propvolle legertrucks. Gelukkig kwam ik in de eerste vredesgemeenschap San Josesito geen militairen meer tegen. Wel hoorde ik de meest treurige verhalen van ooggetuigen over de gruwelijkheden die vooral paramilitairen in deze gemeenschap aangericht hebben. De gemeenschap wil zich afzijdig houden van het militaire geweld in het land en wil geen partij kiezen voor de FARC noch voor de regering. Vooral door de regering wordt ze dit niet in dank afgenomen. Afzijdigheid is voor hun partijdigheid voor de FARC. En de inwoners worden dan ook als terroristen beschouwd. Het zijn echter de paramilitairen die zich als terroristen gedragen en de regering geeft ze hierin vrij spel. In twaalf jaar tijd zijn er ruim tweehonderd mensen vermoord en worden mensen uit hun huis gedwongen zodat familieleden en vrienden van de paramilitairen het over kunnen nemen. De strijdvaardige inwoners geven zich echter niet zo maar gewonnen. En de hartelijkheid en het vertrouwen dat ik vanaf dag een op mijn pad tegenkwam, zullen me, denk ik, nog lang bijblijven. Diep onder de indruk en met het nodige respect denk ik terug aan de mensen die ik gesproken heb tijdens mijn verblijf in de gemeenschappen San Josesito en La Union. Alleen al het feit dat je je neutraal opstelt in een uiterst gewelddadig en corrupt land als Colombia verdient de nodige solidariteit. Los van alle ontelbare bewapende mensen die ik tegenkwam heb ik me nooit bedreigd of aangevallen gevoeld in Colombia. Nu ik op mijn fietstocht terugblik, denk ik dat het juist het land is, dat het meest relaxed was om met de fiets te doorkruisen. Een kroon op de tocht door het opstandige Midden-Amerika.

Voor meer informatie:
www.bicycleproject.org
www.christiaanverweij.nl

Zo gaan dus mensen in cellen dood...

Op 7 september was er een actie bij de vreemdelingenpolitie in Utrecht. Aanleiding was de dood van een man zonder papieren in het cellencomplex Houten. De AAGU (Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht) eiste opheldering. De dode was een 40-jarige Turkse man. Hij was opgepakt omdat hij zijn ID niet kon laten zien, toen hij zich moest verantwoorden voor zoiets onschuldigs als wildplassen. Meer is niet bekend.

DOOR JOKE KAVIAAR

Het graf van een onbekende asielzoeker in St.-Annaparochie (Foto: Eelke Visser, 2005)

Tijdens de actie werd iemand opgepakt. Dat was ondergetekende. Wegens 'belediging'. Je mag nu eenmaal een politieagent niet in het gezicht zeggen: 'Vuil zwijn dat je bent, hou je poten thuis!' Ook niet als hij even daarvoor een mededemonstrante gevaarlijk tegen de grond kwakte. Zij had het geluk dat op de grond zittende mensen haar val braken.

Het gebruik van geweld tegen demonstranten is exemplarisch voor al het geweld van politie, marechaussee en bewaking tegen iedereen die hen voor de voeten loopt, tegenwerkt, weigert antwoord te geven of nog erger: geen papieren of geen identiteit heeft. Op straat zijn er van zulk geweld mogelijk nog getuigen, maar in een cel?

Een jaar geleden publiceerde ik op het internet een lijst met slachtoffer van Fort Nederland. Het is een lijst met namen en nomen nescio's, allemaal zonder papieren, geïllegaliseerd, uitgeprocedeerd, ongewenst verklaard, kortom: verstoten, gecriminaliseerd, opgesloten, en gedeporteerd omdat Nederland hen liever buiten de deur houdt. Of: achter de deur, van een cel wel te verstaan.

118 DODEN

De nog altijd niet bij naam bekende Turkse man – of was het een Koerdische man? – staat nu bovenaan die lijst met doden, en menigeen vroeg mij: 'Hoeveel mensen staan er eigenlijk op die lijst?' Het noopte mij tot tellen, ieder individu reducerend tot een getal op een lijst. Het zijn er 118. Het tellen is begonnen in 1992. 118 doden, waarvan 43 door zelfmoord, waarvan 34 in cellen waaronder 13 zelfmoorden, 8 door gebrek aan medische zorg, 11 dood door de Schipholbrand, en 2 door onbekende oorzaken. De Turkse man behoort vooralsnog tot de laatste categorie.

Het zijn maar cijfers en de lijst is verre van compleet. Al is het alleen maar omdat de lijst pas in 1992 begint. Voor de duidelijkheid: op deze lijst staan alleen mensen zonder papieren. Andere doden ten gevolge van overheidsbeleid en -geweld, zoals mensen die in politie- of gevangeniscellen zijn doodgegaan, staan er niet bij. Dat zou ook nog eens iemand moeten gaan bijhouden. Een cijfertje tussendoor: in 2008 werden 12 zelfmoorden in gevangenissen geteld. Of hierbij de doden in detentiecentra zijn opgeteld, wordt hieruit niet duidelijk. Doden, wel of geen zelfmoord, in politiecellen zijn ook niet meegerekend.

De meeste dode migranten haalde ik uit een Europese lijst. Daarna ben ik zelf gaan zoeken en ook nu nog kom ik nieuwe 'gevallen' tegen. Dat is dan nummer 119 en meer op de lijst. Een 24-jarige Iraanse jongen pleegde begin 1997 in of bij het AZC in Crailo zelfmoord door zichzelf in brand te steken. Ik las dit toevallig in een artikel over extreemrechtse agressie tegen asielzoekers, gepubliceerd door *De Fabel van de Illegaal*. Een naam, sterfdatum? Onbekend. De reden wel: angst voor deportatie naar Iran. Het artikel vermeldt voorts dat daar meer zelfmoorden zijn geweest om dezelfde reden. Maar nog steeds bevinden we ons met deze wetenschap slechts op het topje van een nog altijd in omvang toenemende ijsberg: afgelopen zomer vertelden (ex)gevangenen in detentiecentrum Alphen aan den Rijn over sterfgevallen. Deze worden door justitie ontkend.

Hoeveel slachtoffers zijn er eigenlijk? Hoe vaak gebeurt het dat het overlijden van mensen wordt afgedaan als 'natuurlijke dood', of: 'er valt niemand wat te verwijten'? Hoeveel is een onderzoek naar een sterfgeval in een cel waard als dit wordt gedaan door de politie of de rijksrecherche? Ik hoef maar uit eigen ervaring te putten, om die laatste vraag te beantwoorden.

HANS KOK

Op 25 oktober 1985 ging een bij een ontruiming gearresteerde kraker, Hans Kok, dood in een politiecel van het hoofdbureau van politie in Amsterdam, daags na de extreem gewelddadige ontruiming door de ME in de Schaepmanstraat. Ook toen gebeurde het geregeld dat er mensen dood gingen in cellen en dat is niet veranderd. De poster 'Vermoord: Hans Kok' heeft als onderschrift: 'laatste 5 jaar in cel 32 doden'.

Naar aanleiding van zijn dood werd ik door de rijksrecherche verhoord, omdat ik een gesprek tussen bewakers en een wachtcommandant had opgevangen, waaruit bleek dat Hans nog leefde: 'Hij ligt te braken en loopt blauw aan.' Maar ach, de arts zou toch die middag nog komen en er was geen haast bij. Tijdens een tweeëneenhalf uur durend verhoor werd door de rijksrecherche druk op mij uitgeoefend om mijn verklaring in te trekken. Ik deed het niet. De verklaring verdween in de doofpot.

Maar niet alleen dat. Ook het gebruikte geweld bij de ontruiming verdween in de doofpot. Hans had daarbij flinke klappen gekregen, nadat hij in het pand in een hoek was gedreven. Of deze klappen de oorzaak van zijn dood (mede) veroorzaakt hebben, is nooit (goed) onderzocht. En niet alleen hij kreeg klappen. Ik herinner me nog goed dat iemand door een glazen tussendeur was geramd en een bebloed hoofd had. De dood van Hans Kok is nooit werkelijk opgehelderd.

Beschreef ik zojuist in het kort wat er gebeurde met een kraker, dat is maar één gebeurtenis. Een gebeurtenis die ik, en met mij velen anderen, nooit zal vergeten. Maar in elk geval hebben veel mensen daar nog van gehoord! Dat kun je van al die onbekende doden in cellen en op straat, in AZC's en in vliegtuigen, op schepen, op bootjes, in vrachtauto's, door zelfverbranding, ophanging, verdrinking, door geweld en door het ontzeggen van medische zorg, niet zeggen.

Waar ik heen wil met dit betoog: het kan de politie of de marechaussee niets schelen of wat zij doen gevaarlijk is voor mensen. In een tijd waarin Ahmed Issa doodleuk wordt veroordeeld tot 18 maanden voor opzettelijke brandstichting en vervolgens na amper een week gedeporteerd wordt, is het op zijn minst schrijnend te noemen, dat de politiek ermee wegkomt dat zij doelbewust levens in gevaar brengt, en dat ook de dienaren van die politiek ermee wegkomen dat zij doelbewust levens in gevaar brengen.

Want wat gebeurt er na zo'n klap op je kop? Wat gebeurt er als iemand vervolgens wordt gearresteerd? Wordt er een dokter gebeld? Welnee! Ik heb het getest toen ik die paar uur na 'Vuil Zwijn!' in een wachtcel op bureau Paardenveld zat. Hoe snel wordt een arts gebeld? Met veel geweld en verdraaien van armen, polsen, handen en vingers was ik naar binnen getrokken. Eenmaal in de cel had ik veel pijn aan mijn rechterpols. Vier of vijf keer heb ik om een arts gevraagd. Maar ze weigerden te bellen. Ook mijn opmerking dat die bullebak zich schuldig heeft gemaakt aan wat in hun wetboek 'poging tot zware mishandeling' wordt genoemd, werd terzijde geschoven. Wat belangrijker was, is dat ik hem beledigd zou hebben. Dat is ongeveer net zo belangrijk als dat het erger zou zijn dat Verdonk voor moordenaar werd uitgemaakt, dan dat er elf mensen waren omgekomen tijdens de Schipholbrand.

De wereld waarin mensen onzichtbaar worden gemaakt

Terug naar de website met de dodenlijst. 118 doden! Het is een onvolledig getal. Wie op de site gaat kijken, en doorklikt naar publicaties waarin meer informatie staat, komt terecht in een wereld van onverschilligheid en geweld. Wanhoop, angst, racisme en haat zijn er aan de orde van de dag. Het is de wereld waarin mensen leven die onzichtbaar worden gemaakt. Migranten, illegalen, asielzoekers, het zijn allemaal mensen die een makkelijke prooi vormen. Want wie durft er nu te klagen? Wie van hen in een detentiecentrum of gevangenis weet dat er zoiets bestaat als het beklagrecht, al is dit een wassen neus?

Het blijft immer angstwekkend stil. Een enkeling geeft wel eens een inkijkje in het geweld van de bewakers in detentiecentra, de vreemdelingenpolitie of de marechaussee. Soms klapt een bewaker uit de school, soms is het een advocaat die het waagt zich de toorn van justitie op de hals te halen, soms familie, maar heel vaak is er niemand die het opneemt voor de onbekenden. Intussen worden de detentie- en uitzetcentra bezocht door bezoekgroepen aan wie zwijgplicht wordt opgelegd middels contracten. Van hen zul je niets horen, uitzonderingen daargelaten.

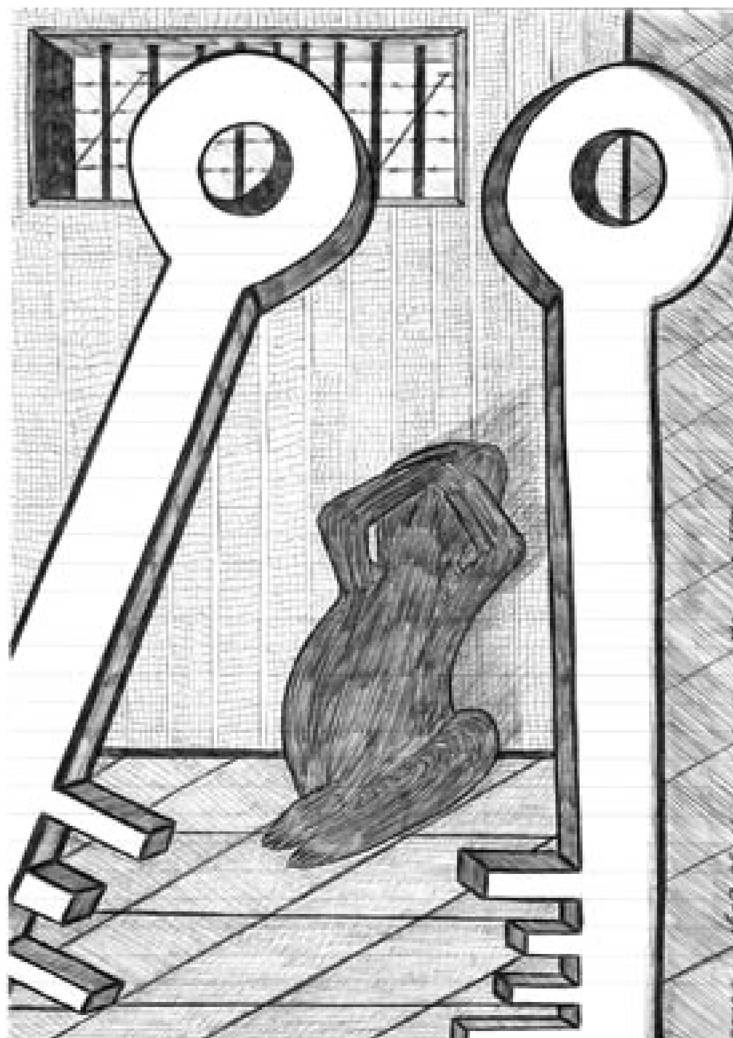
Begin 2008 verscheen er op het internet een zwartboek van een voormalig lid van de bezoekgroep Zestienhoven. In een brief van een van de gedetineerden staat het volgende:

'*Drama and assault in* Zestienhoven *uitzetcentrum: a* Nigerian *beaten. In the night of* June 27*th* 2006 *in afdeling* B0, *room no.* 10, *eight police or security personnel have beaten an inmate, mr.* X, *a* Nigerian. *He collapsed with lots of blood in his room* (…). *We believed he's dead, so we need to know why he was beaten so severely until he collapsed. And his room* (…) *was so much filled with blood, then his roommate mr.* Z, *a* Brazilian, *and all of us – the inmates – were prime witnesses.* We *want a committee to let what happened to the* Nigerian *make known [to the public].*'

Letterlijk kapotgemaakt

Afgelopen week kreeg ik via via een oproep om hulp onder ogen. Het is het verhaal van een man die herhaaldelijk in de vreemdelingenbewaring heeft gezeten. Hij is bepaald geen crimineel, wat sowieso verreweg de meesten niet zijn. Nee, het is een keurige meneer die al lang in Nederland woont, getrouwd is, kinderen heeft en hier heeft gewerkt. Hij is (letterlijk) kapotgemaakt door de Nederlandse staat en zijn beleid en vooral door de uitvoerders ervan. Zijn verhaal is slechts een voorbeeld, want dit soort verhalen verbazen me al lang niet meer. Dat zegt veel over de mate waarin migranten het leven onmogelijk wordt gemaakt, desnoods tot de dood erop volgt. Maar deze meneer overleefde het.

Hij zit nu weer vast, voor de derde keer bekneld in de opsluitcarrousel. Bij zijn tweede arrestatie is hij door de vreemdelingenpolitie ernstig mishandeld. Hij wilde zich namelijk niet binnen een paar dagen tijd opnieuw de vingerafdrukken laten

'*In solitary*' (Joke Kaviaar, 2008)

Zeven man hebben hem zodanig in elkaar geslagen dat hij daags erna in een cel pas weer bijkwam: liggend in zijn eigen stront, zijn hoofd kapot en bebloed. Een dokter werd er niet bijgehaald. Drie dagen lag hij daar, en nog werd er geen dokter gebeld, al vroeg hij er steeds om. Dat hij nog leeft is niets anders dan stom geluk, maar hij heeft er blijvend letsel aan overgehouden.

Zo gaan dus mensen in cellen dood

De Turkse man waarvoor wij bij bureau Paardenveld in Utrecht stonden was níet zo gelukkig om het te kunnen navertellen. Zo gaan dus mensen in cellen dood. En daarom is het belangrijk om dit soort dingen naar buiten te brengen.

Maar verandert er dan wat? In een lijvig rapport van Amnesty dat vorig jaar juni uitkwam werden ook al mishandelingen beschreven. Eén daarvan was het hierboven geciteerde verhaal uit Zestienhoven. Volgens Amnesty zijn dit soort berichten echter incidenten. Amnesty wil niet aan de conclusie, dat het opsluiten van mensen zonder papieren en de daarbij horende denigrerende en slechte behandeling en mishandeling, de veronachtzaming van levens, de slechte of niet aanwezige medische zorg, deel uitmaakt van een afschrikbeleid dat er voor moet zorgen dat Nederland 'van vreemde smetten vrij' blijft.

Het bewijs hiervoor werd in mei 2008 van binnenuit geleverd. Een bewaakster die anoniem wilde blijven klapte in NOVA uit de school. Citaat: 'Bewakingspersoneel van detentiecentra gebruikt buitensporig geweld tegen niet-criminele illegalen. Ze worden vernederd, mishandeld en onnodig in isoleercellen opgesloten'. In de introductie van het programma vermeldde Nova bovendien: 'Volgens de klokkenluider wordt bewakers door hun meerderen op het hart gedrukt, dat de illegalen 'gevaarlijke mensen' zijn. Een andere bewaker schrijft in een brief dat 'een groot gedeelte' van zijn collega's 'buitenlanders haat'. 'Je moet ze onder druk zetten, zodat ze zich niet welkom voelen in Nederland en mee gaan werken aan hun uitzetting', zo staat in de brief.'

Wanneer Nederlandse mensen te maken krijgen met geweld van vreemdelingenpolitie, marechaussee of bewakers is dit geen toeval of pech, maar een klein voorproefje van wat ze doen met mensen zonder papieren. Daarvan moeten we ons bewust zijn: bij mensen zonder papieren gaan de beulen van de staat veel verder met hun geweld, omdat geïllegaliseerden de weg naar de pers niet kennen, omdat geïllegaliseerden die geklinkerd [op straat gezet] of gedeporteerd worden, niet in staat zijn hun verhaal naar buiten te brengen. De angst is te groot. Want wat gebeurt er daarna, als het verhaal onverhoopt de krant heeft gehaald, of NOVA? Werkt het zoeken van bekendheid in hun nadeel? Zet dat de vreemdelingenpolitie juist weer op hun spoor?

Anonieme doden

Het is dus uitzonderlijk te noemen, dat er zo nu en dan iets naar buiten komt. Tegelijk kun je ervan uitgaan, dat er veel meer aan de hand moet zijn. Veel meer mishandelingen, veel meer doden. Op begraafplaatsen overal in het land liggen de anonieme slachtoffers van het beleid. Van de op 26 januari 2006 doodgeboren Job Selemani Moamba op de begraafplaats St. Barbara in Amsterdam (zijn moeder werd kort daarna gedeporteerd) tot de vele anonieme doden op de begraafplaats in St.-Annaparochie in Friesland. In 2005 meldde de familie Visser van Huize Plexat uit Musselkanaal hierover: 'Hier liggen 16 asielzoekers begraven, van wie er 2 zijn vermoord. De andere 14 hebben zelfmoord gepleegd.' Maar wie hoort dit, wie leest dit ooit, behalve enkele direct betrokkenen?

De staat en zijn uitvoerders bezitten niet alleen het machtsmonopolie, maar ook het informatiemonopolie. Mondjesmaat wordt door de reguliere pers ingegaan op verhalen van mishandelingen en sterfgevallen. Meestal omdat men er niet meer onderuit kan. Daarin ligt een taak voor mensen die strijden tegen dit beleid: door middel van creatieve, niet te negeren, acties en middelen de aandacht op dit alles te vestigen. De actie bij de vreemdelingendienst in Utrecht was er één van, een speldenprikje weliswaar, maar het verdient navolging. Laten we niet wachten op nog een Schipholbrand en de totale verwaarlozing van de slachtoffers hiervan: de marechaussee die de karabijnen op hen richtte, de overplaatsing naar isoleercellen in Kamp Zeist en de Rotterdamse bajesboten, en de uiterst trage hulp voor hun psychische problemen. Laten we niet wachten op een nieuwe Khalid, die zittend in een rolstoel, tijdens een demonstratie bij de bajesboten in Rotterdam vertelde hoe hij in Kamp Zeist in elkaar werd geslagen en geboeid in de isoleercel werd gegooid, met blijvende invaliditeit als gevolg.

Hongerstakingen

Hongerstakingen zijn niet uitzonderlijk: van de collectieve hongerstakingen in vertrekcentrum Ter Apel in de zomer van 2005 tot de vele individuele hongerstakingen, waarvan de laatste door Ali Achahboun uit Marokko, nog dit voorjaar plaatsvond. Van een andere hongerstaking, in Schiphol-Oost in februari 2009, meldde Stichting Prime uit Den Haag dat geweld was gebruikt tegen de protesterende gevangenen. 'Een corrigerende tik' noemde een

Mehdi Hooshyar in hongerstaking (Januari 2006)

Khalid (in rolstoel) vertelt tijdens een demonstratie bij de bajesboten in Zaandam wat hem daar en in Kamp Zeist is overkomen (2 april 2005

woordvoerder van justitie het. Ibrahim Hassan, één van de hongerstakers, vertelt hierover het volgende: 'Na drie tot vier uur kwamen meer dan vijftig agenten en je kon hun gezicht niet zien [hij doelt op het interne bijstandsteam, JK]. Wij wilden niet vechten, maar ze luisterden niet naar ons. Ze begonnen iedereen te slaan. Ik kreeg handboeien om en werd geslagen. [...] Ik deed niks en ze begonnen me te forceren en me te slaan in mijn rug. En ze schopten tegen mijn penis. En ze brachten me naar een speciale kamer [hij bedoelt de isoleercel, JK]. Toen ze mij sloegen viel ik. Ze brachten de dokter om me wakker te maken. Toen ze me aan het slaan waren, raakten ze mijn nek, dus stortte ik in.'

Hongerstakingen worden doorgaans afgedaan als chantage en na kortere of langere tijd verbroken door valse beloftes van de IND of door de hongerstaker in de isoleercel te gooien. Datzelfde gebeurt ook met mensen die zelfmoordpogingen hebben gedaan, zoals op 18 april 2008 in de Zaanse Bajesboten met een voor de vierde maal opgesloten 39-jarige Ghanese man. Het opsluiten van mensen in de isoleercel na een mislukte zelfmoordpoging is overigens niet uniek voor detentiecentra. Het is standaardpraktijk in alle gevangenissen.

Voorbeelden van geweld en van de gevolgen ervan zijn er te over. Voorbeelden van mensen die het geweld overleefden eveneens. Maar wie vertelt het verhaal van de doden? Wie vertelt het verhaal van de mensen die uit wanhoop zelfmoord pleegden, of die stierven omdat er geen dokter kwam, omdat de bewaking vond dat het niet nodig was of omdat de deur na vijf uur 's avonds niet eerder open gaat voordat het interne bijstandsteam erbij is gehaald (de regel in alle gevangenissen). En hoe is het die Turkse man vergaan? Namen ze hem niet serieus? Of is dokter Paracetamol toch nog even komen kijken? Ik had het na mijn arrestatie graag aan iedere bewaker in het cellencomplex van Houten, waar de man is doodgegaan, gevraagd, maar zover kwam het niet. Men zette mij liever na drie uur op straat. Geen verhoor, geen vingerafdrukken of foto's. Liever liet men mij gaan, dan dat ik kritische vragen zou kunnen stellen aan de bewakers. Liever dat, dan het risico nemen dat er weer een bewaker uit de school klapt, ditmaal tegen een kritische arrestant.

Nog altijd is er geen bericht van de rijksrecherche over het onderzoek naar de dood van die Turkse of Koerdische man. Hoe krijgen we het deksel van die doofpot? Is het niet genoeg dat er al een opsomming van 118 doden bestaat? Hoeveel doden moeten er nog bijkomen voordat er iets veranderd? Hoeveel meer zijn er nodig voordat mensen echt boos worden?

Afgelopen september meldde Albayrak: 'De noodopvang voor uitgeprocedeerde asielzoekers kan eind dit jaar dicht.' En: 'De gemeenten werken goed mee aan de afspraken om de noodopvang te beëindigen. De hakken zijn uit het zand.' Op haar beurt heeft ze beloofd 'zich in te spannen uitgeprocedeerde asielzoekers uit te zetten en niet op straat te zetten.'

Het is de zoveelste zet in de verregaande opjaagpolitiek die migranten treft. Het zal nog meer doden tot gevolg hebben. Doden waarover je niets zult horen. Bij uitzondering zijn er advocaten die er werk van maken om door te procederen tot de beulen voor de rechter staan, zoals de voortdurende inzet van Nico Steijnen uit Zeist voor het vervolgen van de politici die voor de Schipholbrand verantwoordelijk zijn. Een andere uitzondering vormt de Amsterdamse advocaat Henk Kersting. Hij heeft het na lang procederen voor elkaar gekregen, dat zes bewakers/politiemensen worden vervolgd voor het in elkaar slaan en doen stikken van een arrestant, inmiddels zo'n zes jaar geleden. Het kan dus wel, al is het afwachten of het tot een veroordeling komt. De gevangenisdirecteur van de Penitentiaire Inrichting Zwolle, op wiens bevel een man in een isoleercel aan zijn lot werd overgelaten, werd vrijgesproken. Hij wordt niet verantwoordelijk geacht. Uit eigen ervaring weet ik dat er in de isolatieafdeling in kwestie voor het grootste deel van de dag geen personeel aanwezig is. Probeer dan maar eens iemand te laten komen als er wat is. Hoe kan in zo'n geval een directeur niet verantwoordelijk zijn? Een vraag die bij herhaling terug komt.

Waarom zouden we dus iets verwachten van de rijksrecherche, of van justitie, die niets anders doet dan het opjagen en opsluiten van mensen zonder papieren. Iedereen kan het slachtoffer worden van staatsgeweld, maar geïllegaliseerden sneller en vaker. Het is aan ons, aan activisten en andere betrokkenen, om te blijven werken aan het opentrekken van de beerput, aan het aanklagen van de staatsrepressie. Met de dood van mensen, met het kapotmaken van levens, met het stelselmatig ontkennen van het bestaansrecht moeten we hen die verantwoordelijk zijn, en de uitvoerders van prestatiecontracten en razzia's, blijven confronteren!

Calais No Border Camp 2009

Afgelopen juni vond in het Noord-Franse Calais een No Border Camp *plaats.* Ron Vrij van de Anarchistische Anti-Deportatie Groep Utrecht (AAGU) *was erbij en schreef een verslag over zijn ervaringen.*

DOOR RON VRIJ

> *'En als het lot maakt dat het volk in niemand meer vertrouwen heeft, zoals soms gebeurt omdat het in het verleden is bedrogen door de dingen of door mensen, dan is men tot de ondergang gedoemd.'*
>
> *(Machiavelli)*

Het No Border Camp van afgelopen juni in Calais was georganiseerd door een samenwerkingsverband van Franse en Belgische activisten, migrantenondersteuningsgroepen en het UK No Border Network. Het treffen had als doel om de werkelijke situatie van vele migranten in Calais (Noord-Frankrijk) te belichten, het maken van contact met hen die in de zogenaamde 'Jungle' bivakkeren en uiteraard om door middel van protest, verzet en directe actie, de overheden te dwingen de enorme repressie ten aanzien van migranten te stoppen. Ook het delen van ervaringen en het plannen van nieuwe Europese acties tegen de opsluiting van zogenaamde 'illegalen' was een doelstelling.

Vanuit de havenstad Calais proberen elk jaar duizenden mensen illegaal de oversteek naar Groot-Brittannië te maken, per veerboot of via de Kanaaltunnel. De Franse minister van Immigratie, Eric Besson, maakte in april 2009 tijdens een persconferentie bekend dat hij het kamp voor immigranten in de havenstad Calais wilde sluiten. Volgens een medewerker van de minister was het ambitieuze plan een manier om een van de hardnekkigste problemen met immigranten in Frankrijk aan te pakken. Het kamp wordt wel 'de Jungle' genoemd, omdat het in een bosgebied ligt. Recentelijk pakte de politie tijdens een inval in en rondom de Noord-Franse havenstad ongeveer tweehonderd immigranten zonder papieren op. Het grootste deel van de vluchtelingen is afkomstig uit Afghanistan, aldus de autoriteiten in het noorden van Frankrijk.

De internationale oproep om actief deel te nemen aan het No Border Camp heeft ervoor gezorgd dat in Nederland enkele mensen zich hebben bezig gehouden met het informeren en mobiliseren van activisten om naar Calais te gaan. Tegelijk kreeg de Duits-Nederlandse mobiele actiekeuken Sabot het verzoek of zij mee wilden helpen om de maaltijden te verzorgen tijdens deze week vol discussies en acties. Vijf mensen zijn vervolgens met wat kookspullen naar Calais getrokken.

Voorafgaand aan het actiekamp was lange tijd onduidelijk hoe het kamp zich zou gaan manifesteren. Het programma was lange tijd onduidelijk, de plek waar het kamp zich zou vestigen was vaag en welke directe acties er gevoerd zouden worden was totaal onbekend. Bij aankomst op het kamp werden snel alle twijfels weggenomen. Het No Border Camp lag op een verwilderd parkachtig terrein, aan de rand van Calais en met een zeer drukke snelweg op honderd meter afstand (de weg naar de tunnel) en hemelsbreed een kilometer van de Jungle. Oftewel een prima locatie met zeer veel goede voorzieningen. De keukens stonden gezusterlijk bij elkaar in een hoek, de Anarchist Teapot, Kokkerellen en Schmruts. Bij aankomst werd ook snel duidelijk dat de Franse politie haar repressieve lessen van de Straatsburg-rellen heeft geleerd. Er was enorm veel controle, veel oproerpolitie en zeer veel in actieve en zeer intimiderende stillen!

Het programma bestond uit veel discussies, netwerken, directe acties en het verder vorm geven van de grote demonstratie op zaterdag 27 juni. Deze demonstratie zou versterkt worden door lokale groepen en de CNT. Het bleek dat de migranten, die zich schuil houden in de Jungle, de weg naar het actiekamp snel hadden gevonden en dat leverde een vrij unieke situatie op. Tussen de actievoerders, die er zoals gewoonlijk voornamelijk vrij kleurrijk uitzagen, waren er nu zo'n zeshonderd migranten uit voornamelijk Afghanistan, Iran en Irak. Deze mannen (en slechts één vrouw) zijn zonder uitzondering na lang opgejaagd zwerven in Calais aangekomen en zijn allemaal aan het wachten op een enkeltje Engeland. Alles wat deze mensen bezitten is datgene wat zij aan hebben en in plastic tassen met zich meezeulen. In het No Border Camp waren de voorzieningen beter dan op de plek waar de migranten proberen te leven. Er waren compost-WC's en douches en we konden elke dag complete maaltijden verzorgen. En van die maaltijden maakten hebben de migranten vanzelfsprekend dankbaar gebruik gemaakt. Opmerkelijk was ook dat deze migranten zich niet mengden met de mensen uit Afrika. De Afrikaanse migranten hadden een onderkomen in afbraakpanden in de stad Calais.
De aanblik van de migranten in het No Border Camp, met gekregen smoezelige kleren – zo zag ik bijvoorbeeld een jongen met de tekst 'de lachende ijslolly's op zijn T-shirt – verweerde gezichten, mannen soms hand in hand, was erg indrukwekkend. De beelden van de inspirerende oproepvideo, gemaakt door de Franse actiegroep, was heftig om te zien, maar

het ter plekke zelf zien en horen, heeft een nog grotere impact op mij gehad. Zowel de activisten als de migranten hebben de kans genomen om veel uit te wisselen.

Tijdens de laatste voorbereidingsvergadering, die overigens in verschillende talen vertaald werd (Engels, Frans, Arabisch en Farsi), leek het erop dat veel migranten zich wilden aansluiten bij de demonstratie. Er werden door hen oproepen gedaan, bijvoorbeeld dat 'iedereen in deze wereld toch gelijk moet zijn'. De vergadering werd hierdoor zeer emotioneel en duurde voort totdat er oosterse muziek uit de boxen schalde. Vervolgens gingen de mannen in een flinke spurt naar de muziekinstallatie en daar stonden ineens in de schemer, in het park van Calais aan de rand van de stad, zeshonderd mannen in cirkels met elkaar te dansen. Alsof muziek de ellende even kon verdrijven. Tegelijkertijd grensde dat beeld voor mij aan het absurde: de manier waarop het Westen omgaat met vluchtelingen! Mensen vluchten niet vrijwillig, zij hebben geen bezittingen en hun toekomst is erg onzeker, maar ondanks dat stonden ze daar toch te dansen in het park. Goed dat zij konden dansen en enige afleiding hadden!

Uiteindelijk was het voor de migranten vrijwel onmogelijk om deel te nemen aan de demonstratie, vanwege de al eerder genoemde buitenproportionele overmacht van de Franse oproerpolitie.

De animo in Nederland om deel te nemen aan het No Border Camp was helaas minimaal. In de dagen voorafgaand aan de demonstratie waren maar enkele Nederlanders op het kamp. Op de zaterdag waren er gelukkig nog wat mensen uit met name Utrecht en Amsterdam. Gezien de internationale oproep en de doelstellingen van het No Border Netwerk – het vormgeven van protest en verzet, opbouwen van netwerken en het uiten van solidariteit met de migranten – was de Nederlandse deelname teleurstellend. De ideologische uitgangspunten van het No Border Netwerk sluiten volledig aan bij die van de diverse actiegroepen in Nederland: vrijheid van beweging, het opheffen van de kloof tussen arm en rijk en tussen Noord en Zuid en 'geen mens is illegaal'.

Eerlijkheidshalve moeten we erkennen dat het activisme in Nederland erg marginaal is. Desondanks ben ik van mening dat er wel degelijk een toekomst voor is. Momenteel zijn we in Nederland, veel meer dan voorheen, bezig zijn met de noodzakelijke dwarsverbanden; denk aan de antifa-groepen die zich aaneensluiten en zich verzetten tegen vreemdelingenhaat. Zo zal er ook tijdens het komende klimaatkamp op de grens van Nederland en België ruimschoots aandacht zijn voor klimaatvluchtelingen. Ik ga er vanuit dat, als deze trend van toenemende dwarsverbanden doorzet, zich bij de eerstvolgende acties veel meer mensen zullen aansluiten.

De Belgische groepen zijn serieus aan het nadenken over een No Border Camp volgend jaar in België. Ik kan me heel goed voorstellen (en hoop ook) dat de Nederlandse groepen een uitnodiging krijgen om mee te helpen in de organisatie. Een inspirerend voorbeeld voor ons in Nederland zijn de acties nabij Parijs. Daar hebben actiegroepen een opstand in een vreemdelingendetentiecentrum ondersteund. Tijdens hun workshop in Calais werd duidelijk dat aan beide zijden van de muur en de hekken een opstand aan de gang was. Het No Border Camp kan gebruikt worden om inspiratie op te doen en om ons solidair te verklaren met migranten en illegalen door onder andere onze boodschap de wereld in te slingeren.

In tegenstelling tot het citaat waarmee dit verslag begint, ben ik van mening dat het No Border Camp, hoe marginaal ook, toch

Vluchtelingen verder opgejaagd

De Franse politie is op 22 september naar het vluchtelingenkamp bij Calais gegaan om het te ontruimen. De politie heeft opdracht gekregen de vluchtelingen weg te halen uit de zogeheten 'Jungle'. De oproerpolitie kwam bij zonsopkomst bij het tentenkamp in actie, terwijl de vluchtelingen de Franse autoriteiten met spandoeken opriepen hen te beschermen en hun onderdak te bieden. Activisten probeerden de politie tegen te houden. Ze vormden een keten en scandeerden 'geen grens, geen natie, stop deportatie'. De duizenden voornamelijk mannelijke vluchtelingen uit onder meer Afghanistan en Irak proberen vanaf Calais het Kanaal over te steken naar Groot-Brittannië. In Nederland worden de vluchtelingen op dezelfde onvriendelijke wijze welkom geheten. In diverse detentiecentra zitten mensen opgesloten vanwege het feit dat zij gevlucht zijn uit hun eigen land. Om te zorgen dat niemand mee zal werken aan dit onmenselijke beleid zijn diverse actiegroepen bezig initiatieven te ontplooien tegen bijvoorbeeld de uitzendbureaus die detentietoezichthouders werven voor vreemdelingendetentiecentra. Hou indymedia.nl in de gaten voor de acties in jouw buurt!
Meer info vind je ook via op www.aagu.nl of via info@aagu.nl.

Migranten Support groepen in Calais en Nederland.

De migranten hebben inmiddels, na de grote ontruimingen van sepetember 2009, weer kleinere kampen opgebouwd in de stad Calais of in de directe omgeving. Calais Migrant Solidarity is een groep die na het No Border Camp in juni 2009, bsloot te blijven. Zij willen een halt toeroepen aan het repressieve en gewelddadige politieoptreden jegens de migranten in Calais. Zij voeren actie, informeren de bevolking, tonen actieve solidariteit met de migranten, geven praktische, medische en juridische steun en verlenen uiteraard humanitaire hulp. Na een informatie avond in diverse steden in Nederland zijn er in Utrecht, Nijmegen en Den Bosch nederlandse groepen ontstaan. In januari 2010 zal er een eerste groepje afreizen naar Calais om daar te onderzoeken welke acties en hulp wij in Nederland kunnen organiseren om de migranten daar in Calais te ondersteunen.
Om dat mogelijk te maken is er altijd wel geld nodig. Voor meer informatie kun je naar de site, calaismigrantsolidarity.worldpress.com of stuur een

Een wereld zonder grenzen

Het ideaal is duidelijk. Een wereld zonder grenzen – geen landsgrenzen, maar ook geen onderscheid tussen autochtonen en allochtonen, inboorlingen en uitboorlingen, landgenoten en buitenlanders. Niemand is meer buitenlander – of anders zijn we het allemaal, de een niet meer dan de ander. Er zal dan niet langer geteld worden hoeveel 'immigranten' binnen bepaalde grenzen mogen wonen, of hoeveel er werkloos zijn, of 'illegaal', hoeveel wat dan ook. Laat staan dat er iemand 'uitgezet' kan worden – wáár uitgezet?! Iedereen is dan immers wereldburger en kan overal gaan wonen. Dat is het ideaal. Maar is het mogelijk? En hoe kunnen we zo'n wereld bereiken?

DOOR RYMKE WIERSMA

Al jarenlang zetten mensen van AAGU (Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht) zich in rond dit thema. Het doel is om mensen die in onwenselijke (onmenselijke) situaties beland zijn te helpen. Belangeloos, uit solidariteit. En op de langere termijn gaat het erom een betere, grenzeloze en rechtvaardige samenleving dichterbij te brengen.

In het manifest van AAGU (www.aagu.nl) staat dat de groep 'streeft naar een samenleving waarin alle politieke en economische macht van bovenaf is vervangen door een structuur van vrije samenwerkingsverbanden. In die samenwerkingsverbanden is het politieke en economische leven collectief georganiseerd en worden besluiten alleen gezamenlijk genomen. Die vrije samenleving kan alleen bestaan als die vrijheid voor iedereen geldt: een mens kan alleen echt vrij zijn als alle andere mensen ook vrij zijn.' De anarchist Michail Bakoenin zou het er helemaal mee eens zijn geweest, want ook hij stelde: 'ik kan niet vrij zijn zolang er nog één ander mens onvrij is.' AAGU schroomt dan ook niet zich openlijk 'anarchistisch' te noemen.

AAGU richt zich vooral op vreemdelingendetentie. Uit het manifest: 'Het anarchisme van AAGU krijgt concreet vorm in het ageren tegen opsluiting en uitsluiting van de slachtoffers van het moderne nationalisme, de gevangenen van Fort Nederland. De natiestaat sluit immers de mensen uit die geen toegang hebben tot de verworvenheden van hen die wél een Nederlands paspoort bezitten. Deze mensen mogen alleen in uiterst precaire omstandigheden deelnemen aan het economische en maatschappelijke leven, als zogeheten 'illegalen'.'

De groep timmert behoorlijk aan de weg. Ze richten zich vooral op 'Kamp Zeist', waar verschillende burgerinspecties georganiseerd werden. Omdat daarbij bleek dat de mensen in de omgeving (Zeist, Bilthoven) niet goed op de hoogte waren van wat zich in deze gevangenis afspeelt, welke mensen daar vastzitten (vluchtelingen, geen criminelen), werd besloten een krant te maken en deze gratis te verspreiden. Dat werd De Handdruk. Daarvan zijn maar liefst 40.000 exemplaren rondgebracht. In februari 2007 werd de raadszaal van de gemeente Zeist bezet tijdens het bespreken van een plan om Kamp Zeist uit te breiden, en in oktober 2008 ketenden verschillende activisten van AAGU zich vast in de raadszaal van de gemeente Soest, terwijl anderen spandoeken uitrolden, kortom ook deze zaal werd bezet. Een paar van de mensen die daarbij werden opgepakt weigerden hun naam te geven, waarna ze zelf in vreemdelingendetentie werden vastgehouden; 'wie zich niet wil legitimeren is zelf verantwoordelijk voor de gevolgen daarvan', stond in het persbericht van de gemeente Utrecht.

De groep laat zich hierdoor niet afschrikken en gaat onverdroten door. Tussendoor wordt af en toe bij uitzendbureau's die personeel voor uitzetcentra zoals Kamp Zeist leveren geflyerd en gediscussieerd. Bij de rechtzaak over de bezetting van de raadzaal in Soest werd de rechter door de hele groep plus sympathisanten gewraakt omdat een rechter in dit rechtsysteem alleen kan 'oordelen aan de hand van de wetten van dit land, gemaakt door regeerders die op hun beurt geregeerd worden door het grootkapitaal, de economische belangen.' Een onpartijdig oordeel is daarmee al bij voorbaat uitgesloten. De zaak werd geschorst. Een voorbeeld van de consequent anarchistische houding van deze groep.

Liefke en Mikkie zijn al jarenlang actief in deze radicale Utrechtse groep, die niet alleen anarchisme als ideaal nastreeft, maar ook zelf volgens anarchistische en basisdemocratische principes werkt, dus zonder leiders en met besluitvorming via consensus. AAGU is aangesloten bij de Vrije Bond.

Al jarenlang volg ik de activiteiten van AAGU, met veel waardering voor de inzet en het doorzettingsvermogen van de mensen die dit al jaren volhouden. Zoals bij veel doelen die anarchisten nastreven liggen wens en werkelijkheid zo ongelooflijk ver uit elkaar, dat maar weinigen het kunnen opbrengen om zich langdurig voor deze zaken in te blijven zetten. Daarom leek het mij interessant om eens met een paar doorgewinterde AAGU-activisten in een persoonlijk gesprek over een aantal kwesties door te praten. Het gaat daarbij niet om standpunten van 'de groep' (voorzover dat al mogelijk zou zijn) maar om de persoonlijke ideeën en motieven van Liefke en Mikkie. Met hen zat ik ooit in de Utrechtse anarchistische groep Ithaka. Deze groep kwam tot de zomer van 2006 regelmatig bij elkaar om te discussiëren over anarchisme en ieders ideeën over hoe een ideale vrije en anarchistische wereld er uit zou kunnen zien, en hoe we die zouden kunnen bereiken. Na een tijdje ervoeren zij dit als onbevredigend, ze wilden liever tijd en energie steken in gezamenlijk iets dóen, met name op het terrein van vluchtelingen, ongedocumenteerden, enzovoort.

Mijn eerste vraag is waarom Mikkie en Liefke hebben gekozen om actief te zijn vanuit deze invalshoek. Voor anarchisten gaat het erom uiteindelijk de hele samenleving te veranderen. Is de keuze voor vluchtelingen een zeer bewuste keuze geweest, of zijn ze er min of meer ingerold, had het ook een ander onderwerp, een andere groep mensen (of dieren) kunnen zijn waarvoor ze zich inzetten?

Solidariseren met mensen die de slechtste positie hebben

Mikkie: 'AAGU is vanuit Ithaka opgezet. De eerste tijd was ik niet zo actief bij AAGU, maar op een gegeven moment ben ik mee gaan doen. Geïllegaliseerde mensen zijn de echte onderklasse in ons land, daardoor ging ik me er druk om maken. Het is dus een bewuste keuze. Ook speelde mee dat AAGU een duidelijk anarchistische visie heeft, want zonder dat zou ik niet actief kunnen zijn. Het is volgens mij de enige of in elk geval een van de weinige actiegroepen in Nederland die zich echt openlijk anarchistisch noemt, en anarchisme staat duidelijk in de uitgangspunten genoemd.

Het is dus een keuze om te solidariseren met de mensen in Nederland die de slechtste positie hebben. AAGU is duidelijk antinationalistisch en van daaruit ook vanzelf antimilitaristisch, maar ik miste toch het antimilitarisme, daarom ben ik ook weer in Onkruit gestapt. Het leger heeft een zogenaamde vredestaak gekregen, zodat militair ingrijpen zelfs voor GroenLinks een geaccepteerd middel is geworden, om macht tussen staten te verdelen. Een duidelijk anarchistische visie daarop ontbrak de laatste tien jaar.'

Liefke: 'Ik ben al heel lang bezig met denken over discriminatie en de ongelijkheid in de samenleving. Dat mensen andere mensen discrimineren, dat begrijp ik helemaal niet. Dat begon voor mij bij de oprichting van de CD-partij, waar ik natuurlijk tegen was. Vanaf die tijd ben ik bezig geweest met het verschijnsel discriminatie en uitsluiting, met de tweedeling in de wereld tussen mensen met wel en geen rechten. Een tijdje later ben ik met anarchisme in aanraking gekomen, en gaandeweg werd het thema vreemdelingendetentie voor mij steeds belangrijker. Geen leuk thema, maar wel een heel inspirerend thema. En ik vind het vooral nodig dat er een groep is die aan de kaak stelt dat onschuldige mensen worden opgesloten, alleen maar omdat ze geen papieren hebben, én dat dat ook nog eens heel weinig in het nieuws komt. Het is niet iets waar veel mensen zich heel bewust van zijn, dat vind ik echt heel raar. Ik voel me gewoon heel erg thuis in een anarchistische actiegroep, met mensen die er ook zo tegenaan kijken.'

Vluchten doe je niet zomaar

Mikkie en Liefke kiezen er dus allebei voor om actief te zijn rond het vreemdelingenbeleid, vooral uit solidariteit met mensen die de toegang tot dit land (tot een beetje van de welvaart, tot gelijke rechten enzovoort) ontzegd wordt. Tegelijk proberen ze met hun acties tegen vreemdelingendetentie enzovoort de hele maatschappij aan de kaak te stellen. Maar de kloof tussen de harde werkelijkheid en de ideale, anarchistische samenleving is enorm groot. In persberichten en bij acties kan je het achterliggende verhaal niet kwijt, en als je het wel vertelt komt het vaak niet goed over.

Liefke: 'Dat je een heel andere samenleving wilt, daar kunnen de meeste mensen zich heel weinig bij voorstellen. De meeste mensen redeneren in de trant van: 'we hebben het hier zo goed, we leven in een rechtstaat…'

Mikkie vult aan: 'Dat is in zekere zin ook zo, en dat is natuurlijk ook juist de reden dat veel mensen hier naar toe komen. We krijgen veel vragen over open grenzen. Mensen willen graag dat we het uitleggen. Vluchten doe je niet zomaar. Het zou logisch zijn om vluchtelingen hier met open armen te ontvangen, in plaats van ze tegen te houden. Het verhaal over hoe vol het hier zou worden is echt een flauwekulverhaal, want de overheid en het bedrijfsleven willen tegelijkertijd zoveel mogelijk kennismigranten binnenhalen. Heel veel van de mensen die nu vastzitten hebben allerlei kennis en die mogen niets doen! De mensen die naar Europa migreren zijn de rijkeren, de armen blijven in eigen streek in vluchtelingenkampen, die worden plaatselijk opgevangen. Maar al zouden er veel mensen komen, dan zou dat alleen maar duidelijk maken waarom mensen vluchten en dat mensen moeten vluchten. Hoe duidelijker mensen hier weten dat er ten bate van ons dáár armoede is, hoe beter het is.'

Dus aan de ene kant is er veel kritiek op Nederland, op Europa, maar aan de andere kant is de situatie in veel landen elders op de wereld veel slechter. Een gebrekkig werkende democratie is altijd nog heel veel beter dan een dictatuur, en heel veel beter dan een land waar burgeroorlogen woeden, of waar hongersnood heerst. Als het hier een stuk beter toeven is dan ergens anders, dan is het alleen maar logisch dat mensen hierheen proberen te komen. Dat Nederlanders emigreerden naar Canada of Australië vond iedereen heel gewoon. Europa probeert nu krampachtig de grenzen te bewaken, en de mensen die hier komen of proberen te komen in de hoop een wat beter leven op te kunnen bouwen worden behandeld als halve of zelfs hele misdadigers. In plaats daarvan zouden vreemdelingen welkom moeten zijn en goed opgevangen moeten worden. Wat zou er gebeuren als alle grenzen wijd open werden gezet?

'Ik denk eigenlijk dat er helemaal niet zoveel zou gebeuren.' zegt Liefke. 'De migratiestroom zou ongeveer hetzelfde blijven. Dat er een vloedstroom van mensen zou komen is vooral een beeld dat door rechts opgedrongen wordt.' Maar stel dat er toch een 'vloedstroom' van 'gelukzoekers' en andere immigranten zou komen, dan vinden Liefke en Mikkie dat alleen maar goed. 'Vanuit politieke ideeën zeg ik: laat ze maar komen,' zegt Liefke, 'open grenzen lijkt me heel goed. Maar als ik realistisch denk dan schat ik in dat die stroom niet veel groter zal zijn dan nu. Het zou wel goed zijn voor de wereld als er

Zwaai en lawaaidemonstratie bij Kamp Zeist, 18 oktober 2009

grote stromen hierheen kwamen. Het gaat er hierbij om hoe solidair je wilt zijn met andere mensen. Mensen moeten gewoon kunnen doen wat ze willen, en rechten krijgen, en kunnen meedoen.'

'Niet zo lekker voor je verhaal, maar het is best ingewikkeld'

In een wereld met open grenzen zou de welvaart zich wellicht veel makkelijker eerlijk verdelen. Gaat het ergens goed? Dan kunnen daar veel mensen wonen. Gaat het slecht? Dan kunnen mensen zich elders vestigen. Het is overigens volgens Liefke nog maar de vraag of iedereen hier dan wel armer zou worden. De meeste mensen die hierheen komen willen graag werken en dragen op die manier bij aan de economische groei. Een groei die nu juist door anarchisten ook weer bekritiseerd wordt.

Liefke: 'Ik weet niet of open grenzen vanzelf zouden leiden naar een anarchistische wereld. Misschien zouden ze juist leiden tot een enorme economische groei, met alle ellende die daar bij hoort, milieuvervuiling en zo, maar dan ben ik nog steeds blij dat er allemaal mensen naar Nederland kunnen komen. Binnen het anarchistische ideaal is de kwestie van migranten voor mij wel een van de hogere peilers. Het is niet zo lekker voor je verhaal,' besluit Liefke, 'maar het is allemaal best ingewikkeld.'

Naast deze strijd voor open grenzen zijn er tal van andere belangrijke terreinen (zoals milieu) waar voor anarchisten en andere idealisten nog een hoop te doen valt. En niet alleen in de streek van de wereld die nu Nederland heet. In een wereld zonder grenzen, of met open grenzen, kan je een 'nieuwkomer' natuurlijk net als alle anderen op zijn of haar gedrag aanspreken.

Mikkie: 'Een wereld kan alleen maar anarchistisch zijn als die wereld totaal anarchistisch is; je kan niet een anarchistisch Nederland binnen een totalitaire, kapitalistische wereld hebben, en in een anarchistische wereld zullen er minder redenen zijn om te vluchten, omdat er minder oorlog zal zijn en omdat het klimaat hopelijk minder slecht wordt. Je hebt heel veel klimaatvluchtelingen nu, maar als er beter en zuiniger met het milieu omgesprongen wordt zal er minder verwoestijning zijn en zijn er dus minder redenen om te vluchten. Er zullen natuurlijk nog steeds mensen naar Nederland komen, omdat ze graag hier willen komen. Net als dat mensen van hier ergens anders heen zullen willen gaan. Maar wat er in feite gebeurt is dat de grenzen alleen maar steeds beter bewaakt gaan worden. De buitengrenzen van Europa.'

Wat moet er veranderen, hoe kan het nu een beetje de richting uitgaan die we willen? Moeten de maatschappelijke structuren veranderen, of moeten de mensen anders gaan denken? Hierop antwoorden Mikkie en Liefke tegelijk: 'Allebei!'

Maar waar begin je dan mee? Liefke en Mikkie vinden het vooral belangrijk dat mensen anders gaan denken, want pas als mensen anders gaan denken dan veranderen de structuren. Structuren worden door mensen in stand gehouden. Veel mensen, gewone mensen, weten bijvoorbeeld helemaal niet hoe vluchtelingen zonder papieren in zo'n detentiecentrum (zoals Kamp Zeist) behandeld worden. Het gebeurt allemaal buiten het gezichtsveld van de meeste mensen. AAGU wil zorgen dat het in de schijnwerpers komt.

Mikkie: 'AAGU werkt duidelijk op beide vlakken: een Handdruk maken om mensen informatie te bieden, zodat mensen anders kunnen gaan denken over het migratiebeleid, dat vind ik heel belangrijk, maar wat ik ook heel belangrijk vind is dat je mensen een handelingsperspectief biedt, want ik vind het heel belangrijk dat mensen direct verzet leveren tegen de structuren van de samenleving. Daarom vind ik actievoeren ook altijd zo belangrijk, om te laten zien dat je je wel degelijk tegen de moloch van de samenleving in kunt verzetten.'

Liefke geeft als voorbeeld dat je probeert het uitzetten van iemand te voorkomen door voor een auto te gaan liggen. 'Dan zet je je in voor die ene persoon, maar het is ook gericht op het veranderen van structuren.' Structuren veranderen dus door verandering van onderop. En wetten, zetten die zich ook in voor het verbeteren daarvan? 'Ik geloof niet in het wetsysteem zoals dat in Nederland gehanteerd wordt', zegt Mikkie. Maar als er door een wetswijziging nou er een betere situatie komt voor migranten of vluchtelingen, zijn ze dan toch niet stiekem blij? Liefke: 'Pragmatisch blij, ja.'

Mikkie: 'Maar het kan ook heel versluierend werken.'
Liefke: 'Er is nu bijvoorbeeld een wet in voorbereiding in Europa dat je 18 maanden opgesloten mag zijn, en dat is al een vooruitgang vergeleken met het Nederlandse beleid, want hier kon je onbeperkt opgesloten blijven. Maar ik ben niet 'blij' dat mensen 18 maanden opgesloten mogen blijven.'
'Het is wel fijn natuurlijk', zegt Mikkie, 'maar dat is wat anders dan dat je dáár voor gaat ijveren. In België is een groep

die heeft geprobeerd om wetten zo op te rekken dat mensen een status zouden kunnen krijgen. Via een motie hebben ze geprobeerd dat voor elkaar te krijgen. Dat is niet gelukt want daar was geen meerderheid voor te krijgen. Maar ik geloof daar ook niet in. Je zult de hele samenleving moeten veranderen wil je een beter migratiebeleid krijgen. Dus ik vind dat de structuren sowieso moeten veranderen, en dat dat alleen maar kan doordat mensen eens gaan nadenken over hoe de wereld in elkaar zit, en niet via wetten.'

Actievoerders komen natuurlijk wel vaak in botsing met wetten, en vooral met de handhavers van die wetten. Hoe kijken Mikkie en Liefke aan tegen de mensen die deze wetten uitvoeren, dus bewakers, politie, vreemdelingenpolitie enzovoort?

Mikkie: 'Dat is een dilemma dat in onze groep wel af en toe speelt. Zie je een individuele agent als een 'instrument van de staat' of een 'actief verantwoordelijk persoon voor het hele beleid'?' Mikkie haar vergevingsgezindheid is heel groot: 'Ik denk dat mensen zo geworden zijn door de samenleving en door de opvoeding. Ik voel geen haat of boosheid, wat mij ook door bepaalde mensen is aangedaan. Ook niet naar mensen toe die verstrekkend meedoen met het systeem.'

Hierin blijken Liefke en Mikkie een iets verschillende houding te hebben.
Mikkie tegen Liefke: 'Jij bent daar extremer in dan ik. Jij vindt dat iedereen persoonlijk verantwoordelijk is voor zijn of haar handelen.'
Liefke: 'Ik snap wel dat, als je je gaat verdiepen in iemand, gedrag van mensen te verklaren is, maar ik vind toch dat je mensen inderdaad persoonlijk op hun handelen aan moet spreken. Ik vind het ook een belangrijk verschil of iemand handelt als persoon, of vanuit een functie. Als jij bewaker wordt in een gevangenis en daar mensen misbruikt of gewelddadig behandelt, dan vind ik dat een andere zaak dan als je zoiets in je privé-leven doet. Als het beroepsmatig is kun je het iemand zwaarder aanrekenen, vind ik. Bijvoorbeeld VN-militairen die burgers verkrachten. Je hebt dan toch een machtspositie.'

Openheid

In het AAGU-manifest staat dat de groep probeert haar doelen te verwezenlijken 'door een breed scala aan activiteiten, waaronder geweldloze directe actie. (...) Geweld tegen personen is daarbij uitgesloten, omdat naar onze mening alleen het gebruik van geweldloze middelen in overeenstemming kan zijn met het doel te komen tot een vrije samenleving.' Geweldloos dus, hoewel 'geweld tegen goederen' (als dat geweld mag heten) niet uitgesloten wordt. Zowel Liefke als Mikkie kan zich hier helemaal in vinden. Heftig mag het best zijn.

Mikkie: 'Er zijn vaak goeie acties, zoals laatst in die wapenfabriek waar ze alle computers naar buiten gegooid hebben. Ik doe dat soort dingen zelf niet, want ik wil niet lang vast zitten.' Allebei vinden ze openheid erg belangrijk, en voor allebei vormt het openlijk voor je actie uitkomen een maatstaf om te beoordelen hoe ver je gaat. Mikkie: 'Ik vind dat acties goed uit te leggen moeten zijn. Geweld tegen spullen is vaak moeilijk uit te leggen, behalve hekken knippen en zo.'
Voor Liefke geldt: 'Zolang je met je hoofd en met je eigen naam op de tv durft is het goed voor mij.'

'Wat in Nederland 'recht' en 'democratie' wordt genoemd, is in werkelijkheid het onrecht en de dictatuur van de bezittende en heersende klasse. Dit onrecht kan niet beter worden aangetoond dan aan de hand van de algehele rechteloosheid van mensen die uit het maatschappelijke leven verbannen zijn, zoals geïllegaliseerden.'

(www.aagu.nl, uitgangspunten)

Het surrealisme en de droom

In een sympathiek boekje, met als titel Surrealisme en anarchisme, toont Dick Gevers aan dat het surrealisme, dat een revolutionaire verandering in de kunst en in de maatschappij beoogde, in essentie anarchistisch was. In het artikel dat volgt tracht Johny Lenaerts aan te geven welke rol de verbeelding, en meer bepaald de droom, in het surrealisme speelt.

DOOR JOHNY LENAERTS

'Men zegt dat Saint-Pol Roux
vroeger iedere dag op het moment van slapen gaan
een bordje op de deur van zijn buiten in Camaret
liet bevestigen waarop te lezen stond:
de dichter werkt.'

(André Breton, 1924)

'Droom en poëzie op de catwalk van Milaan,' bloklettert de krant. De droom lijkt de motor van de hedendaagse consumptiemaatschappij geworden te zijn. Ooit was het anders. Toen was de droom de drager van subversie en utopie. Zouden we de droom zijn romantische betekenis terug kunnen geven?

In zijn uiterste isolement wordt de mens zich bewust van zijn droom. Uitgaande van het subjectieve zou de mens een wereld bouwen waar hij overal thuis zou zijn. Dat was een stelling waar de situationisten op gokten, en dat door Raoul Vaneigem in *Handboek voor de jonge generatie* als volgt verwoord werd:
'Het hart van ieder menselijk wezen bevat een geheim kamertje, een *camera obscura*. Alleen de geest en de droom hebben er toegang. Het is een tovercirkel waar de wereld en het ik bij elkaar komen; er is geen verlangen of wens die er niet dadelijk wordt vervuld. De passies worden er sterker, als schone giftige bloemen die mij met hun geur de weg wijzen. (...) Hoe belangrijk het subjectieve centrum is, kan gemakkelijk worden afgemeten aan het geringe aanzien dat het geniet. Het wordt bij voorkeur beschouwd als een haven van rust waar men zijn krachten kan herwinnen, een beschut plekje om te mediteren, een poëtisch provincieplaatsje, een teken van verinnerlijking. Dromen leidt tot niets, zo zegt men. Maar zijn de schoonste aanslagen op de moraal, het gezag, de taal en de beheksing niet beraamd vanuit de hallucinaties en de grillige voorstellingen van de geest? Is de rijkdom van het subjectieve niet de bron van alle creativiteit, het laboratorium van de onmiddellijke ervaring, het bruggenhoofd in de Oude Wereld, van waaruit we onze komende aanvallen zullen lanceren?'

De blauwe bloem

De subversieve en utopische kracht van de droom werd als één der eersten door de Duitse romanticus Novalis (1772-1801) op een poëtische manier uitgebeeld in zijn onvoltooide roman *Heinrich von Ofterdingen*, in het Nederlands vertaald onder de titel *De blauwe bloem*.

Heinrich von Ofterdingen is eigenlijk een filosofisch werk. In 1802 als fragment verschenen – de auteur stierf op 29-jarige leeftijd – drukt het de natuurfilosofie van zijn tijd uit als het geloof in de eenheid van de natuur als een organisch geheel, dat in al zijn verschijningen door dezelfde krachten voortgestuwd wordt. Daarom kan er voor Novalis ook geen scherpe scheiding tussen dag en nacht, tussen werken en dromen bestaan.

Bij Novalis is alles zowel natuurlijk als wonderbaarlijk. De jonge Heinrich pleit daarom enthousiast ten gunste van de droom, vol diepe overtuiging: 'Maar lieve vader, waarom bent u zo tegen dromen die ons met hun bijzondere gedaanteverwisselingen... toch zeker tot nadenken moeten stemmen?'

De volgende woorden bevatten zijn romantisch credo: 'Is niet elke droom, hoe duister ook, een bijzonder visioen, dat ook zonder dat we nog aan een goddelijke beschikking hoeven te denken, een belangrijke scheur is in het geheimzinnige gordijn dat met duizend plooien in ons binnenste valt?'

Hij brengt steeds nieuwe beeldrijke droomdefinities, en allen samen vormen ze een pleidooi voor de hoge waarde die dromen over het algemeen hebben: 'Ik denk dat de droom een dam opwerpt tegen de regelmaat en de saaiheid van het leven; de gebonden fantasie komt vrij, alle beelden van het leven worden door elkaar gegooid en de voortdurende ernst van de volwassen mens wordt door een vrolijk kinderspel onderbroken. Zonder dromen werden wij vast eerder oud.'

'De wereld wordt droom, de droom wordt wereld' – zo heet het bij Novalis in de aantekeningen voor het vervolg van zijn roman. Het drukt zijn hoop en zijn verlangen uit, de utopie van een verlossing van de wereld uit de verscheurende conflicten en het gebrek aan liefde.

De verbeelding

De surrealisten zagen in hem een voorloper. Vanaf het eerste *Surrealistisch Manifest* (1924) toonden zij hun belangstelling voor de droom, en betuigden ze hun wantrouwen tegenover de logica:
'Wij leven nog onder de heerschappij van de logica, daar wilde ik natuurlijk uitkomen. Doch de activiteiten van de logica richten zich in onze tijd nog slechts op problemen van ondergeschikt belang. Het volstrekte rationalisme dat nog steeds in zwang is vergunt ons slechts die feiten in ogenschouw te nemen die nauw met onze ervaring zijn verbonden. De logische doeleinden daarentegen ontgaan ons. Onnodig te zeggen dat de ervaring zelf grenzen worden gesteld. Ze draait rond in een kooi waar ze hoe langer hoe moeilijker uit is te halen. Haar basisprincipe is onmiddellijk profijt en het gezond verstand is haar bewaker. Onder het mom van beschaving, onder het voorwendsel van vooruitgang is men erin geslaagd alles wat men terecht of ten onrechte als bijgeloof, als een hersenschim kan betitelen uit de geest te bannen; om elke onconventionele manier van zoeken naar waarheid vogelvrij te verklaren' (André Breton, *Surrealistisch Manifest*, 1924).

Rik Lina, *Damballah dance*, 2002

Indien de logica, naar het woord van Breton, 'de meest hatelijke van alle gevangenissen' is, dan is dit vooral te wijten aan het feit dat ze zich geen rekenschap kan geven van de realiteit van de externe wereld, en evenmin van de werking van het denken. Salvador Dali drukt dit, naar aanleiding van de film *Un chien andalou* (1929) die hij samen met Luis Buñuel gemaakt had, als volgt uit:
'Onze film, die gerealiseerd werd in de marge van elke esthetische intentie, heeft niets te maken met enige poging van hetgeen men *cinéma pur* noemt. Integendeel, het enige wat in de film van belang is, is wat erin gebeurt.
Het gaat om de simpele notitie, om de constatatie van feiten. Wat een hemel van verschil met de andere films vormt, is dat dergelijke feiten, in plaats van conventioneel, gefabriceerd, willekeurig en goedkoop... reële feiten zijn, die irrationeel, incoherent zijn, en zonder enige betekenis. Enkel de onnozelheid en de daarmee gepaard gaande goedgelovigheid van het merendeel van de schrijvers en van een bijzonder utilitaristisch tijdperk hebben het geloof doen postvatten dat de reële feiten een duidelijke betekenis, en een coherente en adequate normale bedoeling zouden hebben. Vandáár dat het mysterie officieel onderdrukt wordt, dat de logica in het menselijk handelen hoog aangeschreven staat, enz.
Dat de feiten van het leven als coherent verschijnen, is het resultaat van een ontwikkeling die erg veel gelijkt op die welke het denken als coherent heeft doen verschijnen, terwijl zijn vrije werking de incoherentie zelf is' (Salvador Dali, *Oui*, *Vol*.1).
De logica legt de voorstelling van de wereld vast in een reeks antinomieën – het reële en het mogelijke, de daad en de droom, de normaliteit en de waanzin – die het apparaat van het maatschappelijk conservatisme vormen, met de bedoeling 'elke ongewone handeling' van het individu te verhinderen.

De surrealisten wijzen de logica af en pleiten voor de methodes van de dichters – intuïtie en inspiratie –, die voor hen veel belangrijker zijn, wil men de realiteit leren kennen.

Louis Aragon: 'In het dwaze menselijke rationalisme steekt meer platvloers materialisme dan men wel denkt. Die angst voor de dwaling, waar alles in mijn gedachtevlucht me steeds weer aan herinnert, die maniakale hang naar beheersing maakt dat de mens de verbeelding van de rede boven de verbeelding van de zintuigen verkiest. En toch is steeds uitsluitend de verbeelding actief. Wat geeft mij de garantie dat iets werkelijk bestaat, wat geeft mij de garantie dat de werkelijkheid niet op mijn eigen interpretatiewaan berust? Niets, zomin de dwang van een logica als de kracht van een gewaarwording. Maar in het geval van de gewaarwording is de mens in de loop der eeuwen aan zichzelf gaan twijfelen, daarin door ettelijke scholen aangemoedigd – en het laat zich raden hoe dat via spiegeleffecten ten gunste van die andere denktraditie uitpakte. *Et voilà*, de mens ten prooi aan de mathematica. Om zich los te maken van de materie is hij de gevangene van de hoedanigheden van de materie geworden' (Aragon, *De boer van Parijs*, 1926).

Enkel de verbeelding die in elk van ons schuilt is in staat het verbod op te heffen van het domein waar men zonder haar niet binnentreedt. Enkel zij kan de 'hefbomen van de logica' opzij zetten.

André Breton: 'Vooral omdat je onverzoenlijk bent, dierbare verbeelding, houd ik van je. Alleen het woord vrijheid maakt me nog geestdriftig. Ik acht het in staat om het aloude menselijke fanatisme eindeloos in stand te houden. Het beantwoordt aan mijn enige legitieme verlangen. Hoe misdeeld wij erfelijk ook zijn, wij moeten erkennen dat ons de grootst mogelijke vrijheid van geest is gelaten. Aan ons om er niet lichtvaardig mee om te springen. Wie de verbeelding tot slavernij brengt, ook al gaat het om wat men grofweg geluk noemt, onttrekt zich aan alles wat hij diep in zichzelf aan hoogste gerechtigheid vindt. Alleen de verbeelding maakt duidelijk wat

Rik Lina, *Germ of illusion*, 2003

Rik Lina, *The Night of the Bat*, 2006

kan, en dat is genoeg om het schrikwekkende taboe enigermate te doorbreken; genoeg ook voor mij om me aan haar over te geven zonder te hoeven vrezen dat ik me vergis (alsof wij ons nu niet erger vergissen). Waar liggen haar grenzen en waar is de geest niet meer veilig? Ligt voor de geest de mogelijkheid om te dwalen niet veeleer besloten in het goede?' (André Breton, *Surrealistisch Manifest*, 1924)

De surrealisten stelden zich bijgevolg tot doel het spel van de verbeelding te bestuderen. Zij ontleenden hiervoor heel wat ideeën aan het baanbrekende werk van Sigmund Freud: het idee van een ondergrondse psychische realiteit die aan eigen wetten zou gehoorzamen, het belang van de seksualiteit in de werking van het onderbewuste, de tegenstelling tussen het genotbeginsel en het realiteitsprincipe. De surrealisten ontleenden aan hem vooral een methode om de dromen te interpreteren. Breton noemde Freuds droominterpretatie 'veruit de meest originele vondst die deze auteur gedaan heeft' (André Breton, *Les Vases communicants*, 1932).

Breton betuigt zijn schuld aan de psychoanalyse, maar terzelfder tijd wil hij er zich van demarqueren. Het doel van de analyse was voor Freud en Breton zeer zeker niet hetzelfde. Beiden erkenden de kracht van het verlangen, maar terwijl Freud diens sublimatie beoogde, wilde Breton diens realisatie. De psychoanalyse beoogt de onaangepaste individuen te genezen om hen weer in de maatschappij in te schakelen, terwijl het surrealisme de onderdrukte krachten wilde bevrijden en de levensomstandigheden veranderen.

De droom

In hun betrachting om het onderbewuste te exploreren namen de droomverslagen een bijzondere plaats in. Reeds tijdens de Eerste Wereldoorlog, waarin Breton actief was als legerarts, noteerde hij de dromen van zijn patiënten met het oog op hun interpretatie. In het nummer van maart 1922 van *Littérature*, hetzelfde nummer waarin hij van zijn ontmoeting met Freud verhaalt, publiceert hij drie 'stenografieën' van zijn dromen, en geeft aldus aan zijn vrienden het voorbeeld van een activiteit die nog aan belang zal toenemen. Naast de experimenten met de 'écriture automatique' zouden deze droomverslagen de ruwe documenten van het inwendige leven leveren. In zijn *Traité du style* benadrukt Aragon het objectieve karakter van deze documenten:

'De droom geldt al sedert de Oudheid als een vorm van inspiratie. Het is in de droom dat de goden tot hun slachtoffer spraken, enz. Er dient evenwel op gewezen te worden dat degenen die tot nu toe op ongekende wijze hun dromen met een grote zorgvuldigheid, met literaire of medische bedoelingen, genoteerd hebben, dit niet deden om een relatie met enig bovenaards wezen tot stand te brengen. Men zou kunnen zeggen dat ze al dromend zich minder dan ooit geïnspireerd voelden. Zij rapporteren met een objectieve trouw wat ze zich menen te herinneren van hun droom. Men zou zelfs kunnen zeggen dat er nergens een grotere objectiviteit kan bereikt worden dan in het droomverslag. Omdat hier niets van wat men in waaktoestand censuur of rede noemt, zich tussen de realiteit en de dromer komt plaatsen. Veronderstel dat ze in het verslag van deze realiteit de dwaasheden van een onvoltooid verleden tijd zouden neerschrijven, dan zouden ze als verraders ontmaskerd worden. Zij vertellen niet meer een droom, ze maken literatuur' (Louis Aragon, *Traité du style*, 1926).

'Ouders, vertel uw dromen aan uw kinderen,' zo luidde een surrealistische slogan. Het voorwoord van het eerste nummer van *La Révolution Surréaliste* – ondertekend door Jacques-André Boiffard, Paul Éluard en Roger Vitrac – was bijgevolg een pleidooi voor de droom die elke ochtend in het gezin zou moeten verteld worden: 'Vermits het proces van de kennis niet meer moet gemaakt worden, vermits de intelligentie niet meer ter zake doet, verschaft enkel de droom alle rechten op vrijheid aan de mens. Dankzij de droom heeft de dood niet meer zo'n obscure klank en wordt de betekenis van het leven onbelangrijk.

Elke ochtend, in alle gezinnen, vertellen mannen, vrouwen en kinderen, als ze niets beters te doen hebben, hun dromen aan elkaar. Wij leven allemaal in de ban van de droom en wij zijn aan onszelf verplicht zijn macht ook in wakende toestand tot gelding te laten komen. Hij is een verschrikkelijke tiran, gehuld in spiegels en bliksemschichten. Wat betekenen papier en pen, wat betekent schrijven, wat betekent poëzie in de ogen van deze reus die de wolken als spiermassa heeft? U staat stotterend vóór de slang, u ziet de dode bladeren en de glazen vallen niet om, u vreest voor uw geld, voor uw hart en uw geneugtes, en u zoekt in de schaduw van uw dromen alle wiskundige tekens die u de dood natuurlijk doen lijken. Anderen, en zij zijn de profeten, leiden blindelings de krachten van de nacht naar de toekomst, de dageraad spreekt uit hun mond, en de verrukte wereld schrikt op of prijst zich gelukkig. Het surrealisme opent de poorten van de droom ook voor hen die de nacht karig bedenkt. Het surrealisme is het trefpunt van de verrukkingen van alcohol, tabak, ether, opium, cocaïne en morfine. Maar het breekt ook onze ketenen: we slapen niet, we drinken niet, we roken niet, we hebben geen shots nodig. Wij dromen (...)' ('Préface' in *La Révolution Surréaliste*, 1 december 1924).

La Révolution Surréaliste gaf dus voorrang aan droomverhalen, die geschreven werden als verslagen van het onuitsprekelijke. In het eerste nummer gingen zij gepaard met een poëtische droomtheorie, die uitgewerkt werd door Pierre Reverdy, en die perfect de surrealistische ingesteldheid wist uit te drukken: 'Ik denk niet dat de droom strikt genomen het tegengestelde van het denken is. Wat ik ervan weet brengt me ertoe te geloven dat het, alles in aanmerking genomen, er een veel vrijere, veel lossere vorm van is.'

Het is op een ogenblik waarin de surrealisten zich dieper in politieke activiteiten engageren, dat ze ook des te krachtiger voor het recht van de dromer gaan pleiten. Het surrealisme stelt zich ten dienste van de revolutie omdat de revolutie in dienst staat van de droom. Tezelfdertijd treedt de beweging een nieuwe fase in. De eerste droomverslagen waren gepubliceerd als ruwe documenten; nu zouden ze geïnterpreteerd worden. De nieuwe praktijk wordt ingeleid met *Les Vases communicant* (1932). In dit boek analyseert André Breton twee van zijn dromen. Zich inspirerend aan de psychoanalytische methode interesseert hij zich méér voor de vorm die het verlangen aanneemt dan voor het verdringingsmechanisme.

Volgens Breton kan elk individu het grootst mogelijke voordeel halen uit de analyse van zijn dromen. De dromen stellen hem in staat de tegenstellingen van zijn leven op te lossen; zij vormen 'de psychische barometer die bij inwendige stormen kan geconsulteerd worden' (Sarane Alexandrian). Dat was althans de mening van Maxime Alexandre, die van alle surrealisten wellicht het meest regelmatig zijn dromen neerschreef:
'Plotsklaps, door een bepaalde beweging, door me ergens in te storten, toont een bruusk inzicht me aan dat ik gehoorzaamde aan een droom. Het is op dergelijke momenten dat ik aan mijn echte ik gehoorzaamde.
Voor het eenzame individu, verloren in de stroming van een menigte onbekenden, temidden van belagingen waar hij onophoudelijk aan uitgeleverd is, in de maalstroom van gevoelens en gedachten, blijft hem enkel de mogelijkheid zichzelf in stand te houden, indien de nacht de intriges en de obstakels niet wegveegt, en voor zichzelf te kiezen wat hij nodig heeft om voort te leven. Moest hij in zijn droom kunnen lezen, dan zou hij de rol kennen die hem onder de levenden toebedeeld is' (Maxime Alexandre, *Cassandre de Bourgogne*, 1939).

Het wonderlijke

In navolging van Baudelaire, die er de koningin van de mogelijkheden in zag, wilden de surrealisten de verbeelding alle macht teruggeven. Het hoeft ons dan ook niet te verbazen dat er onder hun pen een aantal beelden verschenen die lijken te ontspruiten uit een romantisch decor (meer bepaald uit de Gothic novel en uit het Duitse romantisme). Zo merken we in het werk van Breton en Aragon het kristal, het kasteel, ledenpoppen en spiegels op. De poëtica van ruïnes, waarvan ze een vervolg in de twintigste eeuw zochten, gaat bij deze dromers gepaard met een terugkeer van spookbeelden en nachtcreaturen, onder de meest verleidelijke vormen. Maar bovenal wordt hun fantasie geprikkeld door de vrouw, waarvoor met name André Breton op het einde van de Tweede Wereldoorlog een lans breekt. Zich baserend op de middeleeuwse legende van Mélusine, richt hij zich tot de vrouw als redder van de wereld, als 'verlosser van deze wilde tijd':
'(...) de tijd is gekomen waarin men een grotere waarde moet toekennen aan de ideeën van de vrouw dan aan die van de man, wiens falen men tegenwoordig op een stormachtige manier kan vaststellen. Het is voornamelijk de kunstenaar gegeven, al was het maar als protest tegen deze schandalige toestand, om tegenover de mannelijke werkwijze zo veel mogelijk alles wat voortvloeit uit het vrouwelijke wereldbeginsel te laten predomineren, om zich uitsluitend op de mogelijkheden van de vrouw te baseren, om alles wat haar in smaak en wil van de man onderscheidt aan te wakkeren, méér zelfs, zich dit toe te eigenen tot hij er zich op een jaloerse manier mee identificeert. (...)

Dat de kunst resoluut voorrang verleent aan het zogenaamd 'irrationele' van de vrouw, dat het op een woeste manier alles tot vijand uitroept wat pretendeert stabiel en sterk te zijn maar in werkelijkheid het teken draagt van die mannelijke hardnekkigheid die, op het vlak van de menselijke relaties op internationale schaal, momenteel méér dan genoeg aantoont tot wat ze in staat is.

De tijd staat er niet meer naar, zo meen ik, dat men zich moet houden aan ouderwetsheden, aan min of meer schandelijke toegevingen, maar wel dat men zich in de kunst ondubbelzinnig uitspreekt tegen de man en vóór de vrouw, dat men de man ontslaat van een macht waarvan overduidelijk is aangetoond dat hij er misbruik van maakt, om deze macht terug in handen te geven van de vrouw, om de man uit al zijn functies te ontslaan zolang de vrouw haar deel in deze macht niet teruggenomen heeft – en dit niet enkel in de kunst maar in het leven' (André Breton, *Arcane 17*, 1945).

Zouden we de droom zijn romantische betekenis terug kunnen geven?

'Dromen leidt tot niets, zo zegt men. Maar zijn de schoonste aanslagen op de moraal, het gezag, de taal en de beheksing niet beraamd vanuit de hallucinaties en de grillige voorstellingen van de geest?'
(Raoul Vaneigem)

'Maar lieve vader, waarom bent u zo tegen dromen die ons met hun bijzondere gedaanteverwisselingen... toch zeker tot nadenken moeten stemmen?'

'De wereld wordt droom, de droom wordt wereld.'
(Novalis)

'Wat geeft mij de garantie dat iets werkelijk bestaat, wat geeft mij de garantie dat de werkelijkheid niet op mijn interpretatiewaan berust?'
(Aragon)

'Vooral omdat je onverzoenlijk bent, dierbare verbeelding, houd ik van je. Alleen het woord vrijheid maakt me nog geestdriftig.'
(André Breton)

'We slapen niet, we drinken niet, we roken niet, we hebben geen shots nodig. Wij dromen.'
('La Révolution Surréaliste')

Het is op een ogenblik waarin de surrealisten zich dieper in politieke activiteiten engageren, dat ze ook des te krachtiger voor het recht van de dromer gaan pleiten. Het surrealisme stelt zich ten dienste van de revolutie omdat de revolutie in dienst staat van de droom.

'De tijd is gekomen waarin men een grotere waarde moet toekennen aan de ideeën van de vrouw dan aan die van de man, wiens falen men tegenwoordig op een stormachtige manier kan vaststellen.'
(André Breton)

Marx wil de voortzetting van de romantiek met wakkere middelen. Wat hij bovenal wilde was de verwerkelijking van de droom. Iets wat volgens André Breton enkel maar mogelijk was via liefde, vrijheid en poëzie.

Deze erkenning van de superioriteit van de vrouw, betekent ook dat men luistert en kijkt naar de natuur, en er de ongewone, verbazingwekkende, wonderlijke aard van blootlegt. Vanaf het eerste Manifest verklaarde Breton: 'Laten wij duidelijk zijn: het wonderlijke is altijd mooi, al het wonderlijke is mooi, sterker nog, alleen het wonderlijke is mooi.' Pierre Mabille, die gevoelig was voor deze dimensie van het surreële, maakt een inventaris op van objecten wier beeld weerspiegeld wordt in de Spiegel van het wonderlijke:

'Voortaan bevindt het wonderlijke zich overal. Het ligt besloten in de dingen, het treedt tevoorschijn zodra men erin slaagt in enig object door te dringen. Het meest nederige roept in haar eentje alle problemen op. Haar vorm, getuigenis van haar persoonlijke structuur, vloeit voort uit transformaties die sedert het begin van de wereld voortkwamen, zij bevat in de kiem de ontelbare mogelijkheden die de toekomst zal realiseren.

Het wonderlijke ligt ook tussen de dingen, tussen de mensen, in de ruimte waarin onze zintuigen niets rechtstreeks waarnemen maar die gevuld is met energieën, golven, en onophoudelijk in beweging zijnde krachten, waar vluchtige evenwichten tot stand komen, waar alle transformaties uitgebroed worden.

Verre van onafhankelijke, geïsoleerde eenheden te zijn, nemen de objecten deel aan samenstellingen, aan grootse fragiele assemblages of aan solide constructies, realiteiten waarvan onze ogen enkel maar fragmenten waarnemen maar waarvan de geest de totaliteit begrijpt' (Pierre Mabille, *Le Miroir du merveilleux*).

Het ging er voor de surrealisten om 'terug te gaan naar de bronnen van de dichterlijke verbeelding en, wat meer is, er te blijven.' André Breton: 'De mens wikt en beschikt. Hij heeft het in eigen hand om zichzelf ten volle toe te behoren, dit wil zeggen de met de dag meer te duchten zwerm van zijn verlangens in een voortdurende staat van anarchie te houden. De poëzie leert hem dat' (André Breton, *Surrealistisch Manifest*, 1924).

De verwerkelijking van de droom

'Het leven veranderen,' zei Rimbaud; 'de wereld omvormen,' zei Marx. Voor de surrealisten vielen beide stellingen samen. Uit dezelfde romantische ader waaruit André Breton zijn inspiratie putte, had ook Karl Marx zich laten inspireren in zijn kritiek van de kapitalistische vervreemding: 'De kritiek heeft de ingebeelde bloemen van de ketenen afgerukt niet opdat de mens onopgesmukte, troosteloze ketenen zou dragen, maar opdat hij zijn ketenen zou afwerpen en de levende bloemen plukken.'

De 'levende bloemen' – Novalis had die in de droom gezocht. En Marx, die de romantiek wilde overtreffen, verkondigt: 'De verandering van het bewustzijn bestaat alleen hierin, dat men de wereld (...) wekt uit de droom over zichzelf, dat men uitlegt wat zij doet. (...) Dan zal blijken dat de wereld al lang de droom van iets bezit waarvan ze alleen het bewustzijn hoeft te bezitten om het in werkelijkheid te bezitten.'

Men zou de dromende romantiek moeten wekken, niet om haar te ontnuchteren, maar om uit de gedroomde bloemen de werkelijke te maken. Marx wil de voortzetting van de romantiek met wakkere middelen. Wat hij bovenal wilde was de verwerkelijking van de droom. Iets wat volgens André Breton enkel maar mogelijk was via liefde, vrijheid en poëzie.

Literatuur:

- Henri Béhar en Michel Carassou, *Le Surréalisme*, Paris: Le Livre de Poche, 1992.
- Louis Aragon, *De boer van Parijs* (1926), Groningen: Historische Uitgeverij, 1998.
- Louis Aragon, *Traité du style* (1928), Paris: Gallimard, 1997.
- André Breton, 'Surrealistisch Manifest' (1924) in: F. Drijkoningen e.a., *Historische avantgarde*, Amsterdam: Huis aan de Drie Grachten, 1991.
- André Breton, *Les Vases communicants* (1932), Paris: Gallimard, 1985.
- André Breton, *Arcane 17* (1945), Paris: Jean-Jacques Pauvert, 1992.
- Dick Gevers, *Surrealisme en anarchisme*, Amsterdam: Uitgeverij Iris, 2007.
- Novalis, *De blauwe bloem* (1802), Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2006.
- Rüdiger Safranski, *Romantik. Eine deutsche Affäre*, München: Carl Hanser Verlag, 2007.
- Louis Van Bladel, *Kerngedachten van Karl Marx*, Antwerpen/Amsterdam: Uitgeverij De Nederlandsche Boekhandel, 1976.
- Raoul Vaneigem, *Handboek voor de jonge generatie* (1967), Amsterdam: Arbeiderspers, 1978.

Rik Lina, tekening voor het toneelstuk Woman-Bomb/Sade *van Allan Graubard uit* 2008

Enkele van de belangrijkste internationale anarchistische websites

Als gevolg van het herstel van een paar internationale contacten, vooral met de CRIFA (het secretariaat van de Internationale van Anarchistische Federaties) ben ik op het spoor gekomen van een aantal internationale anarchistische websites. Vaak gaat het om oproepen die snel verspreid moeten worden, soms kun je als groep behoefte hebben om zelf te corresponderen. Daarom hier een bespreking van deze sites op een lijst die allesbehalve uitputtend is.

DOOR JAN BERVOETS

Anarchistische nieuwsdienst A-Infos

(www.a-infos.ca)

A-I*nfos* is een veeltalige nieuwsdienst van, voor en door anarchisten, waarin geen illustraties of uitvoerige opmaak voorkomt. De berichten zijn in verschillende talen gesteld en bevatten inzendingen van anarchistische federaties, platformisten en mensen die om diverse redenen steun zoeken bij de anarchistische beweging. De teksten zijn in het Engels, Frans, Duits, Nederlands, Spaans, Catalaans, Portugees, Grieks, Turks, Pools, Russisch, Zweeds en Fins. Je kunt je taal kiezen. Kies je alle talen tegelijk, dan krijg je berichten van de laatste halve week; kies je een taal naar keuze, dan kun je langer terug in het archief.

Er is een Nederlandse rubriek, maar die wordt niet door de bekende groepen ingevuld, alleen door Frontlijn en een Canadees, die zelf internationale berichten in het Nederlands vertaalt. Zijn correspondentieadres is a-infos-nl@ainfos.ca. De internationale nieuwsrubriek bevat berichten van de afgelopen week; men kan echter doorklikken naar de hierboven aangehaalde talenrubriek, die gekoppeld is aan archieven van de site tot 2002.

A-I*nfos* staat open voor alle groepen. Als groepen iets mee te delen hebben dat belangrijk is voor de hele wereld, bijvoorbeeld onze acties tegen het vreemdelingenbeleid (dat qua Verdonkse regels nog erger is dan dat van Berlusconi in Italië!), dan staat dit mailadres gewoon open. Achter elk bericht staat een link van de oorspronkelijke inzender, die ook wel eens zijn website opgeeft. Dus op deze manier kun je ook in contact komen met de grote landelijke anarchistische organisaties van andere landen.

De nieuwsdienst A-I*nfos* heeft geen illustraties en de berichten zullen bij verdere publicatie door je eigen lay-out moeten worden bewerkt (soms ontbreken alineascheidingen of staan de teksten in smalle kolommen). Een enkele maal is te merken dat het toestel waarmee een bericht is verzonden niet helemaal spoort met dat van de ontvanger; niet zelden vindt men vraagtekens in plaats van aanhalingstekens en andere sporen van conversies van verouderde systemen. Voor illustraties moet je de link aanklikken die bij de berichten hoort en waar je een en ander in de oorspronkelijke taal kunt lezen.

Het netwerk van de Internationale van Anarchistische Federaties

(www.iaf-ifa.org)

Deze website van het secretariaat bevat links naar de websites van alle aangesloten anarchistische federaties en hun tijdschriften. Op de hoofdpagina staan beduidend minder artikelen dan op andere hier aangehaalde sites, in het Engels, Frans en Spaans. Dat geldt ook voor de nieuwsrubriek, waarvan de hoofdartikelen teruggaan tot 2006. De sites van de aangesloten landen zijn in hun eigen taal opgesteld. De site is vooral belangrijk als men contact wil zoeken met anarchistische federaties in andere landen.

Anarcho-communistische nieuwsdienst Anarkismo.net

(www.anarkismo.net)

Dit netwerk heeft een beginselverklaring, die zich baseert op het platform van Arsjinov. Het gaat uit van de slotleuzen van het platform ('eenheid van theorie, eenheid van actie en collectieve verantwoordelijkheid') en van een federalistische organisatie van de samenleving en van de eigen organisatie. Grondslag is de klassenstrijd, maar men verzamelt ook berichten van groepen die spontaan ontstaan. 'Onze rol is te zorgen dat de anarchistische idee de leidende idee wordt of tot een 'leiding van ideeën' wordt'. Een andere leuze is 'de waarheid in pacht hebben is niet voldoende.' Een belangrijke theoreticus José Antonio Gutiérrez Danton roept in een manifest uit 2006 op tot de opstelling van een revolutionair actieprogramma, waaronder anarchisten zich kunnen verenigen. Men kan zich afvragen of een dergelijke eenheid van programvoering niet kan leiden tot centralisatie, maar in de praktijk lijkt paradoxaliter het tegendeel te ontstaan. Veel platforms of actieanalyses worden op A-I*nfos* overgenomen. Vaak zijn het stukken waarover men het plaatselijk eens is geworden. Internationaal kunnen de uitgangspunten of programma's behoorlijk verschillen, wat soms tot een verrassende uitwisseling van actuele visies leidt.

Het menu 'features' is een nieuwsrubriek met berichten en theoretische opstellen, die ingaat op de actualiteit. Zo is er een artikel over het anarchisme in Jordanië, dat op een heel eigen wijze wordt geformuleerd. De stukken zijn gesteld in het Engels, Spaans, Portugees, Duits en Frans. Vaak zijn er Engelstalige inleidingen. Het menu 'anarchist black cat' is een discussieforum met verschillende open of gesloten blogs, waarin allerlei onderwerpen ter sprake komen.

Engelstalige anarchistische nieuwsdienst Libcom

(www.libcom.org)

Libcom is een Engelse anarcho-syndicalistische website, waarvan de correspondenten banden hebben met de Engelse anarchistische federatie en de anarcho-syndicalistische beweging Solidarity. Libcom werkt met eigen correspondenten en met de anarchistische pers (zoals o.a. het anarcho-syndicalistische Black Flag) die uitvoerige verslagen geven van anarchistische opstanden en directe acties van de arbeidersklasse, zoals stakingen, bezettingen, sabotage en communes, of belangrijke verklaringen van anarchistische groepen en federaties, zoals die van Pittsburgh, waar de G8 wordt voorbereidt. Daarnaast publiceren zij uitvoerige stukken over de geschiedenis van de anarchistische beweging, zoals bijvoorbeeld de dissidente arbeidersklasse in de Sovjetunie. Zo hielden in 1932 in Vishuga in de Oeral stakende textielarbeiders de stad bezet en vormde zij een commune tegen Stalin (http://libcom.org/history/1932-vichuga-uprising)! Libcom is zeer rijk, je vindt elke keer wat nieuws of wat theoretische vondsten, maar als je later iets wilt opzoeken, is het zeer moeilijk te vinden. Anders dan bij De Vrije is er geen goede link naar een echt oud archief. Zo ben ik in juli een bericht kwijtgeraakt over stakende arbeiders in Maleisië, die uit protest tegen crisismaatregelen hun fabriek in brand hebben gestoken.

International Workers of the World IWW

(www.iww.org/nl)

Het netwerk van de International Workers of the World heeft een Nederlandstalige homepage en een enorme hoeveelheid links naar bonden en sectoren waar je berichten over vakbondsacties kunt vinden. Maar als je bladert, merk je dat het vaak geschiedenis van tientallen jaren oud is. Jammer. Echt nieuws over de IWW moet je soms op andere sites zoeken, zoals Libcom of A-Infos – of als je een actieve plaatselijke afdeling tegenkomt, zoals de sectie Montreal, die een Franse website heeft: www.sitt.wordpress.com.

Anarcho-syndicalistische internationale

(International Workers Association) (www.iwa-ait.org)

Het netwerk van de IWA is vergeleken met Libcom vrij mager. Het bevat slechts een lijst van eigen fundamentele verklaringen met betrekking tot internationale 1 mei-acties, de eigen positie tegenover het reformisme en oproepen van internationale solidariteit bij arbeidersacties. De site publiceert één tot drie verklaringen per jaar. De oudste documenten dateren vanaf 2001.

Anarchistische boeken

De website www.akpress.org is een Engelstalige internationale site over anarchistische publicaties, waarvan de meest recente op de frontpagina staan. Een catalogusindeling aan de linkerzijde leidt tot uitvoerige opgaven van de soorten publicaties, van anarchistische theoretische thema's in alle onderdelen tot poëzie, kookboeken en illustratiemateriaal. De site heeft ook een blog: www.revolutionbythebooks.akpress.org. Hier vond ik een uitvoerig interview met de Zuid-Afrikaanse schrijvers van het nieuwe handboek Black Flame: The Revolutionary Class Politics of Anarchism and Syndicalism, waarvan nu het eerste deel verschenen is. Hierin worden alle stromingen en thema's in een nieuw licht geplaatst en nieuwe voorbeelden gegeven.

Algemeen: over het verspreiden van de berichten

Op geen enkele van de sites wordt auteursrecht geclaimd, zoals het hoort! Dat geldt ook voor de links die je bij de berichten aantreft. Voor het vertalen van berichten gebruik ik een vertaalmachine, maar dat is slechts een hulpmiddel. Overal waar in de tekst sprake is van een bezetting (van fabrieken, land of een gebouw) wordt het woord 'occupation' vertaald als 'beroep' of 'bezigheid'. Het woord 'libertairisme' wordt uit een Duitse tekst over anarchisten in Jordanië vertaald als 'de beste brij van de ertslucht'… De vertaling moet je echt zelf verbeteren, dat gaat niet als je de oorspronkelijke taal niet goed kent: een Grieks bericht van 20 juli over een hongerstaking van een gevangene, die na de rellen van december zonder proces wordt vastgehouden en van allerlei onwaarheden wordt beschuldigd, wordt in het Nederlands omgezet in een tekst die op het eerste gezicht totale wartaal lijkt – en de details kan ik niet weergeven. Je moet dan wachten op een vertaling die soms twee weken later verschijnt. Vertaling met Google Toolbar leidt soms tot beter resultaat, maar ook dan moet je nog nabewerken.

Duits massaprotest tegen kernenergie

Op zaterdag 5 september nam ik deel aan een demonstratie tegen kernenergie in Berlijn. Het protest was het hoogtepunt van een landelijke actieweek in Duitsland tegen het voornemen van de CDU en de FDP om de geplande stopzetting of geleidelijke afbouw van kernenergie ('Ausstieg') ongedaan te maken. Vanwege de landelijke verkiezingen later deze maand is dit plan zeer actueel. De christenconservatieven willen gaan regeren met de liberalen en als ze samen een meerderheid krijgen, zal kernenergie in Duitsland ook in de komende decennia mogelijk blijven.

DOOR HENK VAN DER KEUR

De trek naar het oosten van de antikernenergiekaravaan begon op 29 augustus in Gorleben (Nedersaksen). Bij deze plaats in het Wendland bevindt zich een tussenopslagplaats voor hoog radioactief afval en inmiddels is men ook al begonnen met de bouw van een 'eindberging' voor dit hoogactief afval in een zoutmijn nabij Gorleben. De afgelopen maanden is duidelijk geworden – onder meer uit documenten die zijn vrijgekomen door middel van de Wet Openbaarheid Bestuur – dat de keuze voor Gorleben als eindberging een puur politieke beslissing was. Qua geschiktheid voor tussenopslag was deze plek de zevende optie uit een reeks van mogelijkheden. Daar moet dan wel direct aan worden toegevoegd dat zelfs de meest geschikte plek geen enkele garantie biedt over de houdbaarheid van de vaten, die over honderdduizenden jaren nog straling zullen uitzenden. Daarvoor is nog altijd geen definitieve oplossing. De keuze voor Gorleben was enkel en alleen bedoeld om de voormalige DDR te pesten. Het plaatsje ligt vlak bij de voormalige grens met Oost-Duitsland en de Oost-Duitsers hadden immers een berging voor laag- en middel radioactief afval in Morsleben gebouwd, vlakbij de grens met West-Duitsland. De toenmalige premier van Nedersaksen had daarom alle negatieve kwalificaties in de rapporten over 'Gorleben' als eindberging laten schrappen.

De kernlobby beweert dat er in de toekomst wel een oplossing zal worden gevonden voor eindberging van het hoogactief afval. Daarmee doelen ze op een proces dat transmutatie heet: langlevend stralend afval omzetten naar relatief kortlevend afval, dat 'slechts' enkele honderden jaren zou stralen. Het hoofd van het Europese onderzoek (in OESO-verband) naar transmutatie verklaarde echter in januari van dit jaar dat het nog zeker tientallen jaren zal duren voordat er met een proefproject kan worden begonnen. Als dit proces ooit op industriële schaal op gang komt, zal dat overigens niet bruikbaar zijn voor het tot dan toe bestaande hoogactief afval, dat immers wordt verwerkt op een manier die geen verdere bewerking toestaat.

Uit de praktijk blijkt dat zelfs de berging van laag- en middel radioactief afval niet zonder problemen verloopt. De opslagplaats in Morsleben (Saksen-Anhalt) werd tijdens de ambtsperiode van Angela Merkel als Minister van Milieu in de jaren negentig voorzien van 'West-Duits' afval en 'veilig' verklaard. Maar inmiddels blijkt er van alles mis met de opslag. Nog ernstiger zijn de problemen met de opslag in een zoutmijn in Asse nabij Wolfenbüttel (Nedersaksen); ook in het voormalige grensgebied, maar dan aan de West-Duitse zijde. Dit werd de afgelopen maanden breed uitgemeten in het nieuws. In Asse werd van 1967 tot 1978 laag- en middelradioactief afval opgeslagen. Sinds een aantal jaar dringt er water doorheen. De kriskras door elkaar liggende vaten geven niet de indruk van een geordende opslag. Intussen is ook duidelijk geworden dat er drie maal zoveel plutonium ligt als aanvankelijk werd aangenomen: niet 9,6 maar 28 kilo! De saneringskosten worden thans geschat op 2,5 miljard Euro voor Morsleben en 4 miljard voor Asse. De rekening zal niet worden betaald door de kernafvalproducenten, maar door de Duitse burgers.

Het afvalprobleem is één van de redenen waarom het protest tegen kernenergie in Duitsland zo omvangrijk is. Onlangs peilde het Duitse opiniebureau TNS-Emnid dat 59% van de Duitsers tegen een verlenging van het Duitse kernenergieprogramma is. De boeren uit de omgeving van Gorleben willen geen berging van extreem gevaarlijk afval in hun streek. Niemand wil dat in zijn 'achtertuin'. Ook geen kerncentrales met een verlengde levensduur, die regelmatig haperen of te maken hebben met ernstige storingen – zoals de kerncentrales Krümmel en Brunsbüttel. Statistisch onderzoek heeft bovendien aangetoond dat kinderkanker in de omgeving van die

centrales vaker voorkomt dan in regio's zonder kerncentrale.

Tijdens de demonstratie in Berlijn liepen minstens 50.000 mensen mee; zeker niet de grootste demonstratie in de geschiedenis van de Duitse antikernenergiebeweging. De grootste was bijna dertig jaar geleden in Bonn (oktober 1979, 150.000 mensen). Maar voor een heropleving na zoveel jaren was het aantal van 50.000 zeker niet slecht. Net als toen zie je nauwelijks 'beroepsdemonstranten', maar vooral 'gewone' mensen, jong en oud, arm en rijk, arbeiders en intellectuelen, die zichzelf georganiseerd hadden in 'Bürgerinitiativen'. Burgers uit de omgeving van allerlei kerninstallaties liepen met borden waarop ze duidelijk kenbaar maakten dat deze installaties onmiddellijk gesloten moeten worden. Grootouders die al in hun jeugd tegen kernenergie demonstreerden liepen mee met hun kinderen en kleinkinderen. Ook de boeren uit het Wendland lieten van zich horen. Met meer dan 400 tractoren waren ze naar Berlijn getogen, waarvan er 350 voor de demonstratie uitreden. En dit allemaal na een week van ontberingen, waarin ze door weer en wind langs 'besmette' plekken waren gereden en waarbij de politiestaat steeds zichtbaar aanwezig was. D*ie Tageszeitung* berichtte dat een boer op een trekker nabij Morsleben door een agent een pistool op zijn slaap gedrukt kreeg toen hij niet snel genoeg zijn orders opvolgde.

In de demonstratie reed ook een nepcastor mee, geladen op een vrachtwagen van een Nederlandse vrachtwagenchauffeur. In een Nederlands vakblad voor vrachtwagenchauffeurs zei hij later dat hij dit een erg leuke klus vond. De hele week heeft hij in de karavaan meegereden. Voorafgaand aan de demonstratie, die pal voor het centraal station begon, berichtte een omroeper dat de politie de organisatie had verzocht om de 'castor' te bedekken, omdat het anders bij toeschouwers angstgevoelens zou kunnen veroorzaken! Via Friedrichstrasse en Unter den Linden bereikten de demonstranten de Brandenburger Tor, het eindpunt van de tocht. Pas daar werd mij duidelijk hoe massaal de demonstratie eigenlijk was. De groep waarin ik liep had aanvankelijk de indruk dat we in het midden van de tocht liepen. We dachten aan zo'n 30.000 mensen. Maar nabij de Brandenburger Tor werd duidelijk dat we vooraan hadden gelopen. Pas anderhalf uur na onze aankomst arriveerde de achterhoede van de demonstratie.

Het is duidelijk geworden dat de Duitse antikernenergiebeweging weer op scherp staat. Als er onverhoopt een zwart-gele coalitie (CDU-FDP) mocht komen [zwart-geel: het zwarte stralingsteken op het gele afvalvat], dan zal de strijd tegen kernenergie zeker niet uitgedoofd zijn. Volgend jaar zijn er weer Castor-transporten naar Gorleben. Iedereen is van harte uitgenodigd om mee te protesteren. Wellicht dat er dan een bus met deelnemers uit Nederland kan vertrekken!

Ook in Nederland valt er overigens genoeg te doen, zoals bijvoorbeeld bezwaar maken tegen de zoveelste uitbreiding van Urenco, waarvoor tegenwoordig geen MER (milieueffectrapport) meer voor nodig is. Kijk voor meer info op www.laka.org

Het optreden van het Zwarte Blok tijdens de NAVO-top in Straatsburg

Van 3 tot 6 april vond dit jaar in Straatsburg de NAVO-top plaats. Dat was aanleiding voor de gehele antiglobalistische, antimilitaristische en anarchistische beweging een massaal protest te organiseren in de vorm van blokkades en een demonstratie. Reeds in november was bekend dat de Franse regering in Straatsburg een soort staat van beleg zou uitroepen, waarbij iedere vorm van demonstratie verboden was. Alle organisaties besloten echter zich tegen dit bevel te verzetten en riepen op massaal te komen demonstreren. Even ten zuiden van Straatsburg werd een actiekamp opgezet om de massale toeloop op te vangen. Ter voorbereiding van de actie riepen de organisatoren (de Franse Anarchistische Federatie, War Resisters' International) iedereen op om trainingen te houden die bij geweldloze acties van burgerlijke ongehoorzaamheid gebruikelijk zijn: passief massaverzet tegen de politie, wat te doen bij arrestaties et cetera.

Op 4 april 's ochtends werd de stad als het ware omsingeld door blokkades, waardoor een aantal ceremoniële feestjes, zoals een bezoek van mevrouw Obama aan een ziekenhuis, geen doorgang konden vinden. De demonstratie, waarbij zo'n 50.000 mensen betrokken waren, eindigde in een veldslag waarbij duizenden ingesloten mensen werden bestookt met traangas. De pers maakte echter vooral melding van een aantal gebouwen dat in vlammen opging, en wees daarbij naar een bepaalde groep demonstranten: 'het Zwarte Blok', dat in formatie opereerde om gewelddadige gevechten met de politie aan te gaan en werkte met molotovcocktails. Op 9 april verscheen op de website van A-Infos een document van het Zwarte Blok dat we hier publiceren, zodat iedereen daar kennis van kan nemen.

Aantekeningen over de dag in Straatsburg op 4 april 2009

'Door opstand raken de politieke partijen hun oriëntatie kwijt. In feite hebben hun doctrines altijd de ondoelmatigheid van elke confrontatie bevestigd en hun eigen bestaan dient slechts ter veroordeling van elke idee van opstand'
– Frantz Fanon, De verworpenen der aarde (1961).

1.

Wat er in Straatsburg is gebeurd viel te verwachten en was eigenlijk onvermijdelijk. Zoals na elke tegentop die aanleiding geeft tot mooie opstootjes, spreekt zowel links en rechts van schandaal en beschuldigt men elkaar ervan dat ze de relschoppersters hun gang hebben laten gaan, dat ze hen hebben aangespoord, of sterker nog, dat ze alles op machiavellistische wijze in de schaduw hebben georganiseerd. Alle politieke partijen, inclusief extreemlinks, werpen zich een voor een op als voorstanders van de meest smerige veiligheidsretoriek, waarbij ze openlijk of heimelijk treurden over de onmacht van de politie bij de rellen (hieronder vindt u een bloemlezing van 'weldenkende' citaten).

Uiteindelijk is het altijd dezelfde kermis, gebaseerd op dezelfde principiële gedachte, die zowel bij de UMP als de Socialistische Partij, en van Attac tot Nationaal Front gemeengoed is: dat het onmogelijk is dat mensen in opstand komen en vanuit zichzelf tot rellen overgaan. Volgens hen kan niet anders dat deze mensen op de een of andere manier zijn gemanipuleerd.

2.

Zoals we in juli 2001 na de grote rellen in Genua tijdens G8-top hebben gedaan, verklaren wij hier opnieuw: wij hebben niemand nodig om te strijden en in opstand te komen. Dat wij afgelopen zaterdag 4 april 2009 in Straatsburg etalages hebben ingegooid of brand hebben gesticht in gebouwen die ten dienste staan van de staat en het kapitalisme (de douane, banken, een benzinestation, het toeristenbureau, hotel Ibis, et cetera), dat wij bewakingscamera's en reclameborden hebben gesloopt en dat wij de politie hebben aangepakt komt niet doordat een geheim genootschap ons daartoe heeft aangezet, maar omdat wij daar bewust voor hebben gekozen.

3.

Dat wij met zoveel gemak konden optreden, komt doordat we dit met verscheidene honderden hebben gedaan, en misschien zelfs enkele duizenden (de beruchte internationale zwarte blokken!). Het komt ook doordat de smerissen niet allemaal robots zijn. Het zijn menselijke wezens, ook zij kunnen bijvoorbeeld angst voelen. En in een 'democratie', hoe sarkozistisch die ook is, is het niet fatsoenlijk om demonstrantentes dood te schieten. Want een van de mogelijkheden die de politie heeft om een einde te maken aan de rellen is nu eenmaal: gericht schieten. Dat is nog eens wat anders dan traangas, schockgranaten en flashballs.

Op 8 april 2009 verklaarde regeringswoordvoerder Luc Chatel dat 'het de prioriteit van de regering was dat er geen doden zouden vallen'. Omdat hun 'democratie' zich nog niet bedreigd genoeg voelt...

4.
Dat wij nergens anders dan in de arme wijken rondom de van Straatsburg geïsoleerde haven hebben kunnen optreden komt doordat wij niet sterk of gewiekst genoeg waren om in het centrum te geraken. De politie en het leger hadden de beruchte 'rode zone' (het centrum en de bourgeoiswijken van Straatsburg) afgeschermd. Maar de mensen zijn niet gek: in deze rijke buurten zouden wij veel verschrikkelijker zijn geweest... Verder is men er evenmin slechter van geworden doordat er alleen maar een paar overheids- of commerciële gebouwen werden aangepakt. De bezittingen van de plaatselijke bevolking zijn niet getroffen. Wij strijden tegen de macht, niet tegen de mensen die er het slachtoffer van zijn.

5.
De retoriek van de media en de politie probeert de zwarte blokken af te schilderen als 'bloeddorstige en nihilistische herrieschoppers'. Maar de praktijk van de zwarte blokken beperkt zich niet tot vernielingen (net zomin als ons bestaan zich tot zwarte blokken beperkt; dat is slechts een specifieke wijze waarop we ons in een bepaalde context manifesteren). Zwarte blokken helpen elkaar en alle demonstrantentes en werken met hen samen in de confrontatie, de zelfverdediging en de vlucht voor de politiële vijand.

In het oproer ontstaat een spontane en anonieme solidariteit; authentiek in die zin dat voor geen elke daad iets wordt terugverwacht. Er zijn twee werelden die juist door hun daden tegenover elkaar zijn komen te staan: aan de ene kant de vastbesloten demonstrantentes die opkomen voor hun overtuiging, hun verlangens en hun passie om vrij te zijn en alles uit het leven te halen. Aan de andere kant zien we de gezworen smerissen, die er zijn uit dwang en gehoorzaamheid, voor de orde en voor het geld. Zij worden betaald om te onderdrukken en mogen zo weinig mogelijk nadenken over wat zij doen (het gevaar van ontslag zou anders te groot worden).

6.
Wat tijdens de NAVO-top in Straatsburg werd bediscussieerd gaat ons allen aan. De post-koloniale oorlogen die door de Westerse machten worden gevoerd doen ons bloed koken en ook de oorlog tegen 'de binnenlandse vijanden' doet ons walgen. Het controleren van mensen, het regelen van migratiestromen, de versterking van politiecorpsen en de verbetering van inlichtingen en registratiediensten – juist tegen dit alles zijn wij in opstand gekomen.

7.
Het voornaamste waartoe de macht in staat is, is het aan iedereen blijven opleggen van de kapitalistische democratie als enige mogelijke vorm van sociale organisatie. En ondanks het kloteleven dat we leiden, en ondanks het feit dat het kapitalisme de laatste tijd lijkt te wankelen, moeten we toch vaststellen dat de revolutionaire vooruitzichten zo ver weg lijken dat men er zich nog nauwelijks een voorstelling van kan maken. Toch is de uiterst contrarevolutionaire lijdzaamheid van ons tijdperk niet onoverkomelijk. Het zou mooi zijn als we ons door strijd en wederzijdse hulp van het kapitalisme kunnen bevrijden. En in inderdaad, deze emancipatie kan niet samengaan met de macht van het kapitalisme en de staat.

8.
Wetende dat een andere wereld niet mogelijk kan zijn zonder de vernietiging van de geglobaliseerde kapitalistische democratie, en wetende dat 'alle heersende klassen altijd hun voorrechten met de meest onverzettelijke energie tot op het einde toe hebben verdedigd' (Rosa Luxemburg, *Wat wil Spartacus*?, 1918), hebben wij er geen problemen mee om binnen deze wereld van onderdrukking en sociale controle (om met de spectaculaire termen van de media te spreken) chaos en vernieling teweeg te brengen. En zelfs dat lijkt ons niet voldoende. Geen enkele mogelijkheid tot revolutionaire verandering van deze wereld kan worden verwezenlijkt zonder de toepassing van concreet geweld. Het zijn de onderdrukten die de nieuwe grondslagen moeten leggen voor een sociaal leven, zonder daarbij op toestemming van de onderdrukkers te wachten.

9.
Afgelopen jaren werden opgeschrikt door opstanden die de macht ongerust maakten: rellen in de arme wijken in november 2005, de opstand tegen een ontslagwet (CPE) in de lente van 2006, rellen tegen Sarkozy bij de presidentsverkiezingen van 2007, scholieren- en studentenbewegingen in 2007-2008, en onlangs de opstand in Griekenland. Zowel bij deze bewegingen als bij de zwarte blokken die in Straatsburg optraden, leggen de media de nadruk op de jeugd van deze bewegingen, alsof ze de opstand in het fenomeen van een generatieconflict willen inkapselen, met alle daarmee gepaard gaande neerbuigende opmerkingen: 'Zie je wel, na tien jaar ben je dat allemaal vergeten en zul je als iedereen weer in de rij lopen'.

Wij geloven dat daarin een gevaar schuilt waaraan we absoluut voorbij moeten. Een opstand kan niet alleen van de jeugd komen (en een revolutie nog minder), maar evenals de klassenstrijd, moet iedereen hem doormaken en ondervinden, ongeacht verschillen in leeftijd, in huidskleur, geslacht en vakbond, et cetera. Met een bewustzijn dat zich volledig tegen macht en uitbuiting keert.

10.
We gaan er vanuit dat wanneer we de macht willen omverwerpen, het niet veel zoden aan de dijk zet als we maar rustig blijven demonstreren, ook al zijn we met

nog zoveel, ook al zouden we met enkele miljoenen zijn. Maar we zijn ons evenzeer bewust van het feit dat aanvallen tegen de politie en het voor enkele duizenden euro's schade aanrichten aan de eigendommen van de staat en/of het kapitaal ook niet toereikend is.

Een schade van enkele miljoenen zou veel meer indruk maken! Alle controle- en onderdrukkingstechnologieën zouden dan onvoldoende blijken om de algemene woede in bedwang te houden. Laten we gemeenschappelijke vormen van verzet, concrete vormen van solidariteit, illegale strijdmethoden en revolutionaire perspectieven realiseren en propageren. Een heel programma om een einde te maken aan de oude wereld en zijn technologieën van een nu al behoorlijk verrotte toekomst.

Opgetekend ergens in Frankrijk, op 8 april 2009, door enkele 'herrieschoppers' van een groep actieve aanhangers van de Zwarte Blokken van 4 april 2009 in Straatsburg.

Een bloemlezing van citaten van weldenkende burgers

'Ze komen alleen maar om rotzooi te trappen en verkeren in het laatste stadium van stupiditeit (...). Ze hebben geen andere ideologie dan het geweld. Het zijn bandieten, die, te zien aan bepaalde gezichten, zelfs misdadigers kunnen worden.'

Robert Herrmann, de socialistische loco-burgemeester van Straatsburg, uitgezonden door Philippe Wendling in een interview van 20 minuten, 3 april.

'Maar vooral ben ik boos omdat mensen die zich voordoen als anti-NAVO militanten, terwijl zij slechts de naam van imbecielen waard zijn, zeer ernstige misdaden hebben begaan, die een scherpe en ondubbelzinnige veroordeling verdienen. Deze mensen horen niet bij ons, het zijn geen pacifistische militanten en wij laten niet toe dat hun daden op een of andere manier in verband worden gebracht met de demonstratie voor de vrede waaraan de communisten hebben meegedaan.'

Marie-George Buffet, bericht van de Franse Communistische Partij, 4 april.

'De afdeling Bas-Rhin van de Franse Communistische Partij veroordeelt met de grootste vastberadenheid de zinloze gewelddadigheden van groepen die hier onder bedrieglijke voorwendsels zijn gekomen om rellen te schoppen. Deze mensen hebben niets te maken met de democratische bewegingen die de Tegentop van de NAVO hebben georganiseerd. Deze groepen doen mee aan het spel van Sarkozy, Merkel, Berlusconi, Brown enzovoorts, die heersen over het Europa dat zij hebben laten vastroesten.'

Communiqué van de bond van Bas-Rhin van de Franse Communistische Partij, 4 april.

'Het doel van de regering was duidelijk, iedere man of vrouw die blijk wilde geven van hun oppositie tegen de NAVO voor herrieschoppers laten doorgaan.'

Communiqué van de NPA (Nieuw Antikapitalistische Partij), 4 april.

'Vandaag kun je goed zien van welke kant het extremisme en het geweld komen: van links! Front National wil de vernietiging van Straatsburg door de bendes van voornamelijk uit Duitsland afkomstige hooligans aan de kaak stellen.'

Bruno Gollnisch, vice-voorzitter van Front National, 4 april.

'Zelfs al vóór het begin van de demonstratie, en op vele andere momenten, hebben relschoppers, die vanuit heel Europa waren gekomen, zich aan misdadige acties overgegeven, waarvan de inwoners van het Quartier du port du Rhin de eerste slachtoffers zijn.

Deze ontoelaatbare daden hebben de Straatsburgers, met name de minst bedeelden onder hen, zwaar getroffen en ertoe bijgedragen dat het vredelievende streven van talrijke Europeanen tegen de NAVO-politiek werd gedwarsboomd. Een douanepost, een apotheek en een hotel werden in brand gestoken, een kerk verbouwd, het stadsmeubilair volledig vernield, en de school van de wijk kon slechts behouden worden door de spontane mobilisatie van de wijkbewoners. Wij

veroordelen deze daden ondubbelzinnig. De daders dienen strafrechtelijk te worden vervolgd en veroordeeld. Deze tragische gebeurtenissen konden plaatsvinden ondanks het massale politievertoon en daarom moeten wij wel vragentekens zetten bij de verantwoordelijkheid van de overheid en de strategie die zij heeft toegepast in deze ellendige uren.'

Communiqué van de gemeenteraadsfractie van de Groenen van Straatsburg, 5 april.

'De politievakbond UNSA-Police veroordeelt de rellen die met uitzonderlijk geweld gepaard gingen en werden veroorzaakt door groepen herrieschoppers in de marge van de demonstratie die in Straatsburg werd georganiseerd ter gelegenheid van de NAVO-top (...). De bond wil erop wijzen hoe moeilijk het is om het beroep van politieagent uit te oefenen in een meer en meer gespannen klimaat en eist nogmaals dat de geplande bezuinigen op het personeelsbestand tot 2012 van tafel gaan. De bond spreekt zijn steun uit voor de gewonde agenten en prijst het hele politiekorps voor het voorbeeldige gedrag en het professionalisme waarvan het blijk heeft gegeven.'

Communiqué van UNSA-*Police, 5 april.*

'De fractie van de UMP kan niet begrijpen dat politiek verantwoordelijken kunnen aanzetten tot geweld bij demonstraties. Aanzetten tot opstand of rebellie draagt niet bij aan een geloofwaardig politiek programma en past niet bij grote republikeinse partijen. De UMP wil overigens wel hulde brengen aan het professionalisme van de ordehandhavers die buitengewoon goed werk verrichten en niet het doelwit van enkele misdadigers mogen zijn. We moeten dus met de grootste kracht tegen deze personen optreden, en in het bijzonder tegen herrieschoppers die koste wat het kost de openbare orde proberen te verstoren.'

Eric Ciotti (UMP), *staatssecretaris van openbare veiligheid, 6 april.*

'Wat ik wil is dat de herrieschoppers met uiterste strengheid worden gestraft.'

Nicolas Sarkozy, President van de Republiek, aangehaald door Arnaud Leparmentier in een artikel in Le Monde, *6 april.*

'Alle politieke partijen veroordelen dit geweld, deze herrieschoppers, deze hooligans.'

Bernard Accoyer (UMP), *voorzitter van de Assemblée Nationale, aangehaald door Arnaud Leparmentier in een artikel in* Le Monde, *6 april.*

'(...) extreem gewelddadige groepen van een uiterst kleine minderheid, die men zonder enig aarzelen moet bestraffen.'

Laurent Fabius (Parti Socialiste), *aangehaald door Arnaud Leparmentier in een artikel in* Le Monde, *6 april.*

'De macht instrumentaliseert het geweld dat het zelf heeft georkestreerd om de aandacht af te leiden van het massale karakter van het protest tegen de NAVO-top, die het slechts belemmeringen heeft kunnen opleggen maar niet heeft kunnen verhinderen.'

Communiqué van de NPA (*Nieuw Antikapitalistische Partij*), *6 april.*

'Terwijl sprekers het woord voerden werden zonder enige rechtvaardiging traangasgranaten afgevuurd, waardoor de demonstratie in verwarring werd gebracht en gewelddadige groepen de stoet konden binnendringen. Deze gewelddadige elementen konden de grens passeren terwijl het Schengen-akkoord was opgeheven. (...) De ordehandhavers hebben toegelaten dat diezelfde gewelddadige – overigens weinig talrijke – elementen (waarvan het Ministerie van Binnenlandse Zaken overigens beweert de identiteit te kennen) de oude douanepost vernielden zonder in te grijpen (...). Hoe moeten we de andere vernielingen verklaren die de ordehandhavers, die toch in Straatsburg in de meerderheid waren, niet hebben kunnen verhinderen? Onbekwaamheid of willens en wetens? De ordehandhaving heeft, zoals het hun taak is bij een toegestane manifestatie, de veiligheid van de demonstranten niet kunnen waarborgen, maar heeft die daarentegen opzettelijk geschaad door gewelddadige elementen hun gang te laten gaan.'

Communiqué van Attac Frankrijk, Attac Straatsburg en Attac Noord-Vogezen, 6 april 2009.

'Het politiematerieel stond al opgesteld, dat heeft Alliot-Marie zelf toegegeven, en de burgemeester van Straatsburg, die nu voor aanklager speelt, zat al vanaf het begin in het complot. Het gaat hier dus zondermeer om een cynische combinatie. De inwoners van een achterstandswijk, die je gemakkelijker kunt straffen en in het oog kunt houden dan de kapitaalvlucht, moesten voor de kosten opdraaien.'

Communiqué van de Franse Anarchistische Federatie, 6 april 2009.

'Er moet duidelijkheid komen over de oorzaken waardoor de herrieschoppers bijna een uur lang vrij spel hebben gehad, waardoor zij het douanegebouw, een gebouw waarin een apotheek en het toeristenbureau gevestigd waren en een hotel in brand konden steken.'

Roland Ries, burgemeester (PS) *van Straatsburg, aangehaald in een artikel van* Le Nouvel Observateur, *7 april* 2009.

Epiloog

DOOR JAN BERVOETS

Spontane opstand?

De verklaring van Zwart Blok verwijst naar eerdere opstanden tijdens grote antiglobalistische demonstraties en naar de recente anarchistische opstanden in Griekenland, waarin door de massa's spontaan gebouwen in brand zijn gestoken en winkels zijn geplunderd. B*uiten de* O*rde* heeft al eerder bericht over de opstanden in Seattle van tien jaar geleden, waarbij de antiglobalistische beweging de spontane steun kreeg van de plaatselijke arbeiders, wat zich uitte in een stormloop op de banken en de multinationals. Het waren bewijzen van nieuwe vormen van organisatie van de arbeidersklasse, die zich onder meer verzette tegen de volledig regeringsgezinde AFL-CIO aldaar. En we weten inmiddels dat er sedert december vorig jaar in Griekenland een radicale basis van verzet is geschapen – waarin massaorganisatie en aanslagen elkaar afwisselen – die niet alleen steeds meer de steun van de bevolking krijgt, maar waarbinnen de bevolking zichzelf ook meer en meer weet te organiseren en daarmee de bestaande kaders van politieke partijen en vakbonden vervangt.

Propaganda van de daad?

Het Zwarte Blok verschilt echter van deze bewegingen doordat het als een duidelijk herkenbare groep optrad, in formatie handelde en voor zichzelf als enige de titel van de illegaliteit opeiste en daardoor opereerde als een voorhoede van de revolutie. De claim van het Zwarte Blok dat het zich als enige buiten de wet stelde, is van meet af aan onrechtmatig. Zoals hierboven al vermeld riepen alle organisaties in Straatsburg op tot burgerlijke ongehoorzaamheid, waardoor er een eenheidsbeweging ontstond. De anarchistische beweging zag in deze op geweldloosheid gebaseerde actie de meest doelmatige vorm van 'propaganda van de daad'. In een stad als Straatsburg viel een spontane uitbarsting van woede van de arbeidersklasse niet te verwachten, gezien de abstractie van het onderwerp – en zou die wel ontstaan, dan zou die zich rechtstreeks tegen het militarisme en de NAVO zelf moeten keren. Het parool was: doorbreek massaal het dagenlang opgelegde demonstratieverbod in Straatsburg en saboteer met blokkades en ludieke acties de militaire NAVO-machines. Daarmee kom je op voor je rechten en verover je een vrijheid waarbij ook de Straatsburgse burgers, die woedend zijn op de autoriteiten, zich kunnen aansluiten. Zo bereik je de perspectieven voor de gewenste massabeweging tegen de oorlog en tegen de staat. Zó kunnen we beginnen en daarna kunnen we voortgaan met de strijd, die zich vanuit Straatsburg uitbreidt en geleidelijk aan meer vorm aanneemt…

Illegaliteitsmedaille?

De anarchisten, antimilitaristen en linkse demonstranten hadden dus dezelfde doelstellingen als het Zwarte Blok: door acties *buiten en tegen de wet* de 'kritische massa' bereiken en mobiliseren, die dan zou meewerken aan de opbouw van een samenleving zonder kapitaal, staat en kazerne. De keuze lag in het verschil van de middelen. Het Zwarte Blok wilde zich door zijn acties als een eenheid onderscheiden van de geweldloze acties waartoe alle andere groeperingen hadden opgeroepen. Daardoor ontstond er een andere, *georganiseerde* context, en een actie die schijnbaar geïsoleerd werd uitgevoerd: enige duizenden, die opvielen tussen de tienduizenden anderen, die in elkaar opgingen in hun meelopen, spel, blokkades en als slachtoffers van het traangas en de arrestaties. Het optreden van het Zwarte Blok lijkt met zichzelf in tegenspraak, met de georganiseerde confrontaties opereerde het als een minderheid die – tegen de massa's in – zichzelf propageerde als de kern van spontane acties. We krijgen dus een beeld van twee *disciplines*: die van de geweldloze weerbaarheid tegenover de formaties van zwarte pakken, die het spektakel van anderen lijken te bederven, omdat ze zichzelf in de schijnwerpers hebben gespeeld.

Kleine roddelrubriek

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het Zwarte Blok ook het doelwit is van verhalen over provocateurs. War Resisters' International acht het waarschijnlijk dat er in het zwarte blok is geïnfiltreerd door agenten in burger. Deze veronderstelling wordt gedeeld door Nederlandse demonstranten die zich verbaasden over de onberispelijke outfit van sommige Zwarte Blokkers, die blijkbaar niet uit het bemodderde overnachtingskamp kwamen. Van mensen van Rampenplan hoorde ik dat er keurige lieden in pak in auto's het kamp binnen kwamen om blikjes bier uit te delen aan demonstranten die daar zin in hadden. Ook hebben groepen demonstranten op de Belgische Indymedia verklaringen uitgegeven waarin zij getuigen aanhaalden die de politie ervan beschuldigden het hotel Ibis in brand te hebben gestoken en de brandweer te hebben tegengehouden. In Frankrijk is dit scenario niet onwaarschijnlijk: toen er in 1988 een sponante studentenopstand kwam na het doodknuppelen van de Algerijnse student Ousekine, (twintig jaar na Mei '68!) hebben televisiejournalisten op een nacht vanuit een rijkswachtkazerne agenten zien oprukken, die auto's in brand staken en andere vernielingen aanrichtten om de studenten in diskrediet te brengen. Het schandaal dat na hun uitzending ontstond, leidde tot de val van de Minister van Onderwijs.

Nadenkend over geweld…

Uit dit alles blijkt dat Zwart Blok binnen de anarchistische beweging een tegenstelling heeft geschapen en geen discussie. Die tegenstelling wordt nog versterkt doordat het Zwarte Blok ook de Franse Anarchistische Federatie rekent tot het rijtje 'weldenkende burgers' die de media tegen hen bespelen – terwijl zij echter alleen de politie en het gemeentebestuur beschuldigen. Dergelijke scenario's zijn vaker aan de orde, met name in Engeland. De tegenstelling is onoplosbaar als men daar op abstracte wijze over discussieert, want de grenzen die men stelt zijn in de praktijk onwerkbaar. Het gaat om het concrete doel dat men in een manifestatie met tevoren georganiseerde vormen van directe actie wil bereiken, en dat doel is mobilisatie, uitbreiding van de aanhang en de organisatie voor een concrete belangenstrijd. Radicalisering van een actie door 'geweld' kan het spontane *gevolg* zijn van deze strijd, ze kan nooit op voorhand geïnitieerd zijn, omdat in de aanvang de consensus ontbreekt. Zij moet altijd een *reden* hebben die uit de situatie zelf voortkomt, zoals een barricade die wordt opgeworpen uit zelfverdediging, verzet tegen een moord, kortom: een concreet en vaak onbevangen *verweer* tegen het *concrete* geweld van staat en kapitaal als een vorm van tirannie die zich *ter plaatse* afspeelt. Met andere woorden: er moet een *noodzaak* zijn, anders is het zinloos. En dan kan radicalisering inderdaad dienen als bevestiging van de 'commune', de 'vrijstaat', of andere vormen van spontane solidariteit en anarchie, die daarvan het gevolg kunnen zijn en die de grondslag kunnen zijn voor de organisatie van een nieuwe samenleving. De vernietiging van de staat die daarop volgt wordt van onderaf georganiseerd vanuit de massa's en zal – zelfs als er op den duur een guerrilla uit moet voortkomen – altijd het geloofwaardige beeld moeten aannemen van verzet tegen de tirannie. Andere 'mythes' werken niet, en leiden zeker niet tot anarchie. Het door *gescheiden* groepen *vooraf georganiseerde* geweld kan nooit tot deze resultaten leiden.

Een interview met George Geadah, een Palestijnse anarchist in Libanon

Ik spreek af met George Geadah in het café Ta Marbouta, een pleisterplaats voor – merendeels Palestijnse – activisten in Beiroet, met een kleine bibliotheek, goed eten, muziekuitvoeringen en lezingen. Hij stelt zich voor als de enige Palestijnse anarchist die ik in de regio zal vinden. Wanneer ik dat in twijfel trek, zegt hij dat hij op de hoogte is van de Israëlische organisatie 'Anarchists Against The Wall' en dat hij hen op een dag zou willen ontmoeten, maar dat deze mensen vooral Israëlisch en niet Palestijns zijn. Hij gebruikt geen internet of e-mail en noemt zichzelf een dinosaurus-anarchist. Hij vindt dat deze technologie schadelijk is onze gezondheid en voor het milieu, en nog schadelijker wanneer het gedumpt wordt. Zoals Marcuse eens zei: 'Het kapitalisme leidt tot allerlei dingen die wij niet nodig hebben.' Ik ben het daarmee eens.

DOOR MARIEKE

Hoe ben je anarchist geworden?
Dat was een pijnlijke ervaring. Ik ben als marxistisch-leninist geboren en was gedurende tien jaar een marxistische militant voordat ik erachter kwam dat dit verkeerd was. Ik maakte deel uit van de DFLP [1], de PFLP [2] en de Socialistische Actiepartij en ik vocht mee in de burgeroorlog in Libanon [3]. Ik brak met het marxisme en begon met het bestuderen van libertaire ideeën. Nu wil ik met iedereen samenwerken die geïnteresseerd is om iets anarchistisch te beginnen.

Wat vind je van de huidige situatie in Libanon, waar sinds november vorig jaar geen president meer is, waar we een heleboel moorden, rellen en vechtpartijen hebben gezien en waar de bevolking nog steeds in religieuze sekten verdeeld is: soennieten, sjiieten en verschillende christelijke sekten [4]?
Een godsdienst is nooit progressief. Er is altijd sprake van macht, hiërarchie en manipulatie van macht, zowel binnen de islam, als in het joden- en christendom. Wat sommige mensen beweren, dat er een socialistische islam of christendom bestaat, gebaseerd op wat Marx geschreven heeft, is *bullshit*. Marx heeft dat nooit gezegd, dat was Engels. Marx had geen enkele illusie over godsdienst. Hij zag de islam als een achteruitgang, die de Arabieren terugdreef naar de primitievere fasen van de geschiedenis, gebaseerd op afstamming.

De islam is hiërarchisch, zowel op fysiek als op metafysisch niveau: God staat bovenaan, daarna komen de engelen, vervolgens de djinns, dan mannen, daarna vrouwen en dan kinderen. De vertaling hiervan naar sociaal-economische termen komt duidelijk naar voren in de Koran. Er zijn zelfs verzen die de slavernij expliciet niet veroordelen. In de islam word je een slaaf van God.

Wat ben je precies van plan om hier in Libanon te gaan doen?
Ik wil een anarchistische beweging tot stand brengen en ik wil iets doen tegen het godsdienstige fundamentalisme, zelfs al kost het me mijn leven. Ik ben zeer ongelukkig met het feit dat de islamitische bewegingen het linkse discours van de jaren zestig hebben overgenomen. Het is een illusie dat Hezbollah en links samen één front kunnen vormen. Mijn droom is het opzetten van een anarchistische universiteit met een open curriculum. Daarin zou ik het atheïsme willen opnemen.

Maar Hezbollah doet belangrijk werk in zijn gebieden: ze leveren elektriciteit, water en allerlei soorten sociale diensten aan mensen, wat de regering niet doet.
Ja, zij doen belangrijk werk omdat liefdadigheid nu eenmaal onderdeel is van de islam. Deze liefdadigheid begon in de zevende en achtste eeuw om de klassenstrijd tussen de bedoeienen en de stadsbewoners te sussen. Hezbollah is een sjiitische bourgeoisie, die bestaat uit verscheidene families die de mond vol hebben bevrijding. Er is heel wat rivaliteit tussen deze clans en stammen: drie richtingen hebben de overhand. In de eerste plaats is er de Hezbollah ad-Dawa, geïnspireerd door de Iraanse stad Qom. Daarnaast is er Hassan Nasrallah, een stroman van Syrië. In de derde plaats is er een soort pro-westerse richting, die wordt geleid door Ali Fayad, een voorstander van het onderhouden van relaties met het Westen, en de mogelijkheden daartoe openhoudt.

Kun je me meer vertellen over de overgang van het marxisme naar het islamisme?
In de jaren zeventig was er heel wat politiek toerisme in de Palestijnse vluchtelingenkampen. Van over de hele de wereld kwamen er mensen kijken naar de Palestijnse revolutionairen van de marxistische partijen die voor de bevrijding van Palestina streden. In die tijd waren vrouwen niet gesluierd en kregen ze ook militaire training.

In 1982 ging de PLO [5] weg, en daarna vochten we veel, en toen kwam er een religieuze reactie. Tussen 1984 en 1986 was er de Oorlog van de Kampen, waarin de door Syrië gesteunde sjiitische Amal de Palestijnse vluchtelingenkampen belegerde om de laatste resten van wat er nog over was aan bewapende Palestijnen op te ruimen. In deze oorlog was Hezbollah neutraal, maar voerde van 1983 tot 1986 een oorlog tegen links, zoals bijvoorbeeld de communistische partij. Twee communistische intellectuelen, Hussein Mroueh en Mahdi Amel werden vermoord, er werd zuur gegooid naar ongesluierde vrouwen, en er kwam een terreurcampagne tegen zowel Palestijnen als vreemdelingen.

Dus je zult nooit met godsdienstige mensen samenwerken?
Ik moedig islamitische hervormers aan, met hen kan ik werken, zelfs als ze uiteindelijk aan hun geloof zullen vasthouden. Ik besef dat ik mij met dit argument tegenspreek, maar elke hervorming van binnenuit maakt de structuur zwakker.

Wat kunnen wij met de huidige situatie in Palestina doen?
De Eerste Intifada van 1987 tot 1988, werd gecoördineerd door comités vanuit het volk. Later werd zij gebureaucratiseerd en overgenomen door de organisaties. Maar je kunt nog steeds werken met de mensen aan de basis van deze organisaties. Deze mensen zijn vatbaar voor anarchistische ideeën omdat zij de last van dagelijkse strijd dragen. Door met hen te samen te werken kun je een beweging vormen.

Literatuur:

George adviseert je de volgende boeken te lezen als je iets meer wil begrijpen van de Libanese en Palestijnse situatie, de burgeroorlog en de (geschiedenis van de) regio in het algemeen:

- Alain Memargues, *Les Secrets de la Guerre du Liban* (2004).
- Fawwaz Traboulsi, A History of Modern Lebanon (2007).
- Waddah Sharara, *Hizbullah's State* (2006).
- MeteTuncay and Erik Zurcher eds., *Socialism and Nationalism in the Ottoman Empire*, 1876-1923 (1994).
- Joel Kovel, *Overcoming Zionism; Creating a Single Democratic State in Israel/Palestine* (2007).
- Rashid Khalidi, *The Iron Cage; The Story of the Palestinian Struggle for Statehood* (2006).
- Kamal Salibi, Lebanon; A House of Many Mansions: the history of Lebanon reconsidered (1988).

Tekeningen: George Geadah

Noten:

1 Het Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina (een Palestijnse, marxistisch-leninistische, seculiere politieke en militaire organisatie) is een onderdeel deel van de Organisatie van de Bevrijding van Palestina (PLO), die vocht en nog steeds vecht tegen de Israëlische bezetting van Palestina, afkomstig uit Palestina en de naburige landen Jordanië, Libanon en Syrië. Opgericht in 1969, is haar rol in het Palestijnse verzet tegenwoordig marginaal.

2 Het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (een Palestijnse marxistisch-leninistische, seculiere en nationalistische politieke en militaire organisatie), is een onderdeel van de Organisatie van de Bevrijding van Palestina (PLO), opgericht in 1967 en evenals de DFLP, opereerde en nog steeds opereert vanuit Palestina, Libanon, Syrië en Jordanië. De PFLP was in het algemeen radicaler dan DFLP, bijvoorbeeld in het rechtvaardigen van gewelddadige acties om de bevrijding van Palestina te bereiken.

3 De burgeroorlog in Libanon begon in 1975, eindigde in 1990 (sommigen zeggen 1991 of 1992) en daarbij waren diverse Libanese partijen, de PLO, Israël en Syrië betrokken, die daarbij allemaal hun visie op Libanon, hun aandeel in de macht, hun overheersing en van alles en nog wat bevochten. In 1982 werden de Verenigde Staten, Frankrijk en andere Westelijke legers hier onder de naam 'Multinational Forces' in betrokken om de vrede te bewaren maar daarin volledig tekort schoten. Voor een interessant verslag van de Libanese Burgeroorlog adviseer ik het boek van Robert Fisk: *Pity the Nation. The abduction of Lebanon* (1992).

4 Op het ogenblik zijn er twee belangrijke stromingen in de Libanese politiek: de anti-Syrische 14 maart-beweging, die naar de datum van de zogenaamde Cederrevolutie in 2005 werd vernoemd, toen massale volksprotesten het Syrische leger uit Libanon dreven (het was daar na het einde van de burgeroorlog gebleven) en de pro-Syrische 8 maart-beweging, die naar een pro-Syrische demonstratie op die datum in 2005 is vernoemd, waartoe Hezbollah-leider Hassan Nasrallah had opgeroepen. In December 2006 traden de Hezbollah-ministers uit de regering om te protesteren tegen wat zij als een oneerlijke verdeling van de macht zagen.
Hezbollah, Amal (een andere sjiitische partij) en de Vrije Patriottische Beweging van de (christelijke) generaal Michel Aoun bezetten de binnenstad van Beiroet en hebben daar gekampeerd totdat er tussen de politieke partijen straatgevechten uitbraken. Er werd bemiddeld voor een vredesovereenkomst en in 2008 werd een nieuwe president (Michel Suleyman) gekozen. In Juni 2009 won de 14 maart-beweging de parlementaire verkiezingen. De laatste tijd is het in Libanon erg rustig geweest.

5 In 1982 viel Israël Libanon binnen, waarbij West-Beiroet, het bolwerk van de PLO, maandenlang belegerd werd, totdat Arafat toezegde met zijn strijders te zullen vertrekken.

De kapitalistische wereldcrisis

Het neoliberale model waaraan het globale kapitalisme zijn economische groei gedurende de laatste drie decennia te danken heeft, is op spectaculaire wijze ingestort. De ondergang was opmerkelijk vanwege de ongelofelijke snelheid waarmee de crisis zich over de wereld verspreidde en elke uithoek van de globale economie bereikte.

DOOR CHEKOV FEENEY

De wortels van deze crisis liggen in de basisstructuur van het neoliberale economische stelsel. Het neoliberalisme raakte voor het eerst in zwang tegen het einde van jaren zeventig. Het was een reactie van de machtighebbers op de sociaaldemocratie en de golf van radicale sociale bewegingen, die in de naoorlogse jaren een bloei doormaakten – antikoloniale, feministische, socialistische stromingen en de burgerrechtenbeweging.
In wezen komt het neoliberalisme neer op een hele eenvoudige strategie: het wegnemen van zo veel mogelijk belemmeringen voor het gebruik van kapitaal. Om dit te bereiken werden vanaf de jaren tachtig – nadat eenmaal de ideologische macht over de politieke systemen van de grootste economieën was verkregen – neoliberale financiële, juridische en diplomatieke maatregelen geïntroduceerd om de vrije beweging van kapitaal over de hele wereld geleidelijk aan te vergemakkelijken. De mobiliteit en het gebrek aan regulering en toezicht die dergelijke hervormingen toestonden, hebben elk vooruitzicht op democratische controle over de loop van de economie effectief verwijderd.
Als een bevolking ook maar een beetje lef toont om de kapitaalbeweging beperkingen op te leggen verhuist de markt en vertrekt het kapitaal, waarmee de economie in de kiem wordt gesmoord, lang voordat de lokale bevolking ook maar iets kan doen. En wanneer de werknemers te assertief worden en zich gaan organiseren voor een beter loon en betere arbeidsomstandigheden, gaat de productie overzee, waarbij de fabrieken worden gesloten en de banen van de werknemers worden vernietigd.
De basisprincipes van het neoliberalisme, vertaald naar economisch beleid, waren dus erg effectief in het doen toenemen van de macht van de eigenaars van het belangrijkste kapitaal, en omgekeerd, in het doen afnemen van de macht van de massa's die deze macht niet bezitten. Zo was bijvoorbeeld in de jaren zestig en zeventig de opkomst van het nationalisme en het antikolonialisme in de Derde Wereld in militair opzicht onmogelijk te verslaan. De schuldencrisis in de Derde Wereld van de vroege jaren tachtig bleek daartoe echter wel in staat, en de gevolgen daarvan bleven decennialang zichtbaar. En op dezelfde manier konden de industriële baronnen van de Amerikaanse auto-industrie dankzij de neoliberale deregulering hun productie uit de militante steden van Detroit en Pittsburgh verwijderen, waar de vakbonden zeer veel invloed hadden. De economische verwaarlozing die ze daar veroorzaakten fungeert nog steeds als een krachtige waarschuwing tegen iedereen die het voorbeeld van de militante werknemers van Detroit wil volgen.
Het grootste probleem van deze strategie is voor de heersende klassen echter het feit dat de regelgeving die het neoliberalisme teniet gedaan heeft, juist was ingesteld met een bepaald doel en in het belang van de heersende klassen zelf. In de negentiende eeuw – het tijdperk van het klassieke liberalisme – raakten de ideeën van de laissez-faire-economie in gebruik. De niet-gereguleerde economie kreeg echter regelmatig te maken met rampzalige crises, economische bloei en depressie die elkaar in hoog tempo afwisselden, sociale onrust, oorlog om grondstoffen en zelfs revoluties. Deze periode mondde uit in de apocalyps van de Eerste Wereldoorlog en de Russische Revolutie. De economische chaos die daarop volgde, leidde tot de

De financiële crisis
Augustus 2007 – september 2008

In augustus 2007 kwamen de financiële stelsels van de wereld langzamerhand tot stilstand toen de financiële instellingen doorkregen dat ze eigenlijk geen reëel beeld hadden van de risico's die de complexe financiële instrumenten met zich mee brachten. Aangezien de bankiers er niet precies achter konden komen hoe riskant hun eigen verzekeringen waren, kregen zij zeker geen vertrouwen in de verzekeringen van andere instellingen. Door de complexiteit van de onderlinge relaties binnen de financiële sector resulteerde dit tot het in elkaar zakken van de kredietmarkt. De financiële instellingen wilden niet langer geld aan hun collega-instellingen lenen, omdat zij dit veel te riskant vonden. Dit fenomeen raakte bekend als de kredietcrisis.

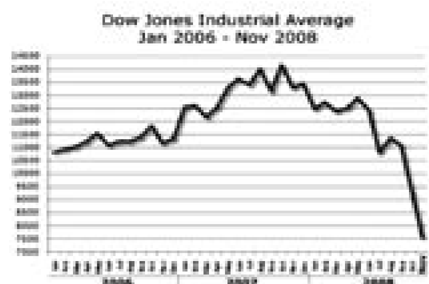
Naarmate het jaar 2008 verstreek bleef de kredietmarkt gesloten en werd het steeds duidelijker dat er goede redenen waren voor de terughoudendheid van de banken om elkaar geld te lenen. In maart 2008 stortte een van de grootste investeringsbanken ter wereld, Bear Stearns, onder het gewicht van zijn slechte leningen in. Daarna, in september 2008, stortte Lehman Brothers in, een andere Wall Street-bank. Liever dan er geld in te pompen of haar activa elders over te brengen, liet de Amerikaanse regering de bank failliet gaan. Dit leidde bijna tot de totale ineenstorting van het mondiale financiële stelsel, waar de oninbare schulden een golfbeweging veroorzaakt hadden. Het faillissement van Lehman bracht het enorme web van onderlinge transacties aan het licht, wat betekende dat het hele stelsel afhankelijk was van slechte onderpanden. Sinds maart 2009 zit het financiële stelsel nog steeds in een neerwaartse spiraal – de injectie van triljoenen dollars belastinggeld heeft de ondergang slechts vertraagd. Het fundamentele probleem is dat bijna geen enkele bank in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het financiële stelsel is dood en zal in zijn huidige vorm nooit meer tot leven komen.

Crisis in de reële economie
September 2008 – heden

Hoewel de aandelenkoersen al vanaf november 2007 aan het dalen waren, duurde het tot september 2008 voordat de volledige effecten van de crisis gevoeld werden in de reële economie. Er waren twee redenen voor deze toename.

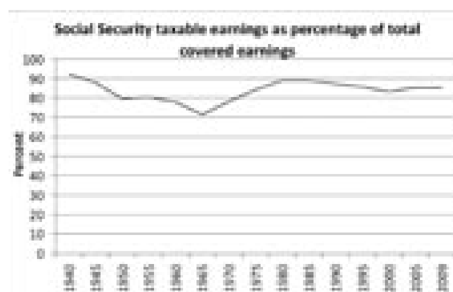

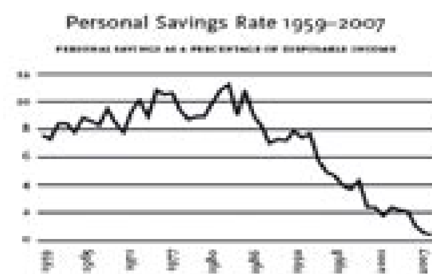
In de eerste plaats werd het voor ondernemingen moeilijker toegang te krijgen tot krediet. Dit was bijzonder problematisch omdat het in het tijdperk van het neoliberalisme voor ondernemingen standaardpraktijk was geworden veel geld te lenen om aan de belastingverplichtingen te ontkomen. Veel bedrijven waren afhankelijk van goedkoop krediet en toen dit verdween, kregen zij te maken met een onmiddellijke crisis en moesten krimpen om te overleven of zelfs sluiten.

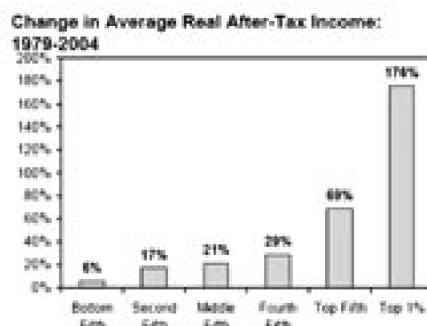

In de tweede plaats werd de crisis uiteindelijk verergerd door het feit dat werknemers hun schulden niet meer konden betalen. Wat betekende dat de consument minder zou uitgeven en bedrijven dus minder producten zou verkopen. Dit zorgde voor de ineenstorting van de aandelenkoersen, waardoor bedrijven nog meer moesten bezuinigen.

Tezamen leidden deze gevolgen tot een neerwaartse spiraal – stijgende werkloosheid en minder krediet dwongen bedrijven nog verder te bezuinigen, omdat de consument geen geld meer uitgaf, wat leidde tot een op hol geslagen economische crisis.

De fundamentele economische oorzaken van de crisis in grafieken. Het neoliberalisme zorgde ervoor dat de economische groei en het grootste deel van de rijkdom in de zakken van de kapitalisten verdween (de onderste twee grafieken). Dit ging in de VS ten koste van de werknemers, waarvan de reële lonen stagneerden of daalden (linksboven). De explosieve consumentenuitgaven werden gefinancierd met geleend geld (rechtsonder).

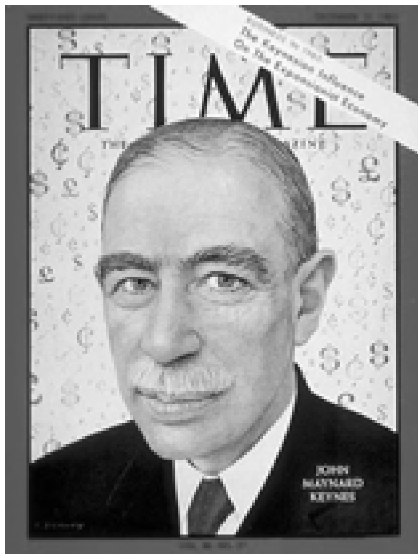
Tweede Wereldoorlog en een nieuwe golf van sociale onrust. De economische regelgeving die werd ingevoerd als onderdeel van de naoorlogse verdragen – en later door het neoliberalisme werden ontmanteld – werd dus niet zomaar ingevoerd.
Er bestaan verschillende theorieën die verklaren waarom de markt vatbaar is voor cycli van economische bloei en depressie. Wat de uiteindelijke oorzaak ook moge zijn, het is duidelijk dat wanneer mensen zaken doen via de markt, er zich steevast crises voordoen. De hevigheid en ontwrichting die door deze crises veroorzaakt wordt, is afhankelijk van de aanwezigheid van regelgeving en mechanismen om crises te voorkomen en ze te bestrijden op het moment dat deze zich voordoen. Zonder enige regeling of supervisie zal de markt veel vaker totaal instorten en simpelweg ophouden met functioneren. Over het algemeen bestonden er dus regels omdat er anders grote problemen zouden kunnen ontstaan die het voortbestaan van het algehele economische bouwwerk zouden bedreigen.
De neoliberale kruisvaarders, die de financiële infrastructuur van de moderne economie hebben aangelegd, waren vermoedelijk slechts vaag op de hoogte van de structurele problemen die inherent zijn aan een gedereguleerde markt. Ze bleken echter in staat zichzelf te misleiden en geloofden dat de moderne fiscale en monetaire beleidsmechanismen zo verfijnd en zo machtig waren, dat de overheid in staat zou zijn te voorkomen dat het stelsel ooit in crisis zou raken. Maar deze overtuiging was dan ook erg verleidelijk. Het neoliberalisme zorgde immers voor bijna drie decennia van solide groei van winsten. De veelvuldige crises die zich voordeden – en daarmee ook de angst daarvoor – werden door de internationale financiële instellingen in bedwang gehouden en van de wereldeconomie geïsoleerd. De grote economieën bleken grotendeels in staat recessies te vermijden – ze werden beperkt tot minder ontwikkelde gebieden zoals Oost-Azië en Latijns-Amerika.
Dit schijnbare succes in het vermijden van depressies in de grote economieën was gebaseerd op zowel een grote dosis voodoo-economie als 'wishful thinking'. Elke keer dat de markt in de problemen kwam, zorgden de centrale banken voor een lagere rente, waardoor het voor de mensen gemakkelijker werd geld te lenen en er geïnvesteerd kon blijven worden. Hoewel dit destijds waarschijnlijk leek te werken, droeg het simpelweg bij aan het verschuiven van de zeepbellen, die op het moment dat zij leken te knappen steeds verder werden opgeblazen. De internetzeepbel werd verplaatst naar de huizenmarkt en de financiële sector, terwijl de onderliggende schulden alleen maar toenamen. Het hele financiële stelsel werd uiteindelijk niets meer dan één groot piramidespel.
Het probleem verergerde juist doordat het neoliberalisme een aanval deed op de inkomens en de arbeidsvoorwaarden als onderdeel van zijn streven de winsten naar de kapitalisten te brengen. Aangezien moderne economieën als die van de VS sterk afhankelijk zijn van de consumptie-uitgaven van de werknemers, zorgde dit voor een fundamentele tegenstelling. Daarom werd tijdens het neoliberale tijdperk een groot deel van zowel de consumptie als de investeringen bekostigd met geleend geld. De lage rente liet toe

Wereldwijde politieke gevolgen

Toen de omvang van de crisis eenmaal duidelijk werd, verdween alle retoriek over concurrentie en de vrije markt als sneeuw voor de zon. Bankiers, kapitalisten en rechtse politici bleken plotseling fanatieke gelovigen in de rol van de staat en het belang van regelgeving.

Het duurde maar even voordat de banken en andere in de problemen geraakte instellingen belastinggeld begonnen op te eisen voor het redden van de banken. Dit liet alleen maar zien hoe dun het ideologische laagje van het kapitalisme is – ze zijn bereid alles te geloven en alles te zeggen, zolang het maar in hun onmiddellijke belangen ligt om dat te doen. Tot dusver hebben de neoliberale regeringen van de wereld, met hun afkeer van overheidsbemoeienis, meer dan $10 triljoen in de banken gepompt. De kettingreactie van de ineenstorting van de reële economie heeft echter nog veel fundamentelere veranderingen in het economische beleid veroorzaakt.

Keynesianisme

De Amerikaanse regering heeft, net als vele andere regeringen, op de crisis gereageerd door allerlei programma's aan te nemen om de economie te stimuleren. Dit heeft bijgedragen aan een wederopleving van het economische denken van John Maynard Keynes (1883-1946), waarin landen zich uit een recessie dienen te 'kopen' door flink geld te lenen en dat te gebruiken om kapitaal en banen te creëren om de economie te 'stimuleren', teneinde de neerwaartse spiraal, die verantwoordelijk is voor de recessie, te doorbreken. Het Keynesianisme werd traditioneel geassocieerd met sociaaldemocratisch beleid en de welvaartsstaat, dus deze hernieuwde populariteit markeert een fundamentele verschuiving in het neoliberalisme. De omvang van de crisis en het feit dat zij zich op mondiaal niveau voordoet, betekent echter dat dergelijke reacties naast de kosten van de 'bailouts' gezorgd hebben voor een explosieve toename in de vraag naar internationaal krediet, precies op een moment waarop dat nauwelijks beschikbaar is.

China

Vanwege zijn grote exportsector is China een van de grootste crediteuren ter wereld. De inzinking van de Chinese economie zal allicht onrust veroorzaken binnen de gigantische en wispelturige Chinese arbeidersklasse. Of China op de lange termijn als een belangrijke internationale kredietverlener kan fungeren is onzeker.

De VS

De enorme kosten van de crisis zullen de imperiale rol van de VS onder druk zetten. Hun overheidsfinanciën zullen de mogelijkheid om te fungeren als 'politieagent van de wereld' steeds meer inperken. Er zijn aanzienlijke veranderingen in volle gang, en hoe dat zal uitpakken valt moeilijk te zeggen, maar de wereld zal veranderen.

dat deze afhankelijkheid van geleend geld aangroeide tot een grote zeepbel.
Kredietbellen kun je echter niet onbeperkt opblazen. Op een gegeven moment wordt de schuld zo groot dat de schuldenaren hem niet meer kunnen betalen. Dus toen in 2007 de rentetarieven stegen, werd overal in de wereldeconomie een kettingreactie van faillissementen in gang gezet. Het werd duidelijk dat het liberalisme de cyclus van bloei en recessie niet overwonnen had, maar dat het simpelweg had gezorgd voor de grootste economische bloei aller tijden. En het wegebben daarvan zou op dezelfde manier zorgen voor de grootste depressie aller tijden.
De directe oorzaak die de aanzet gaf tot de rentestijging en het ontstaan van de depressie was de stijging van de grondstofprijzen in 2007 (voedsel, energie, mineralen...). Dit betekende een nieuwe, werkelijke en extreem ernstige bedreiging van de kapitalistische groei op de lange termijn – het aanbod van grondstoffen is niet onbeperkt, maar de kapitalistische groei eist naar verloop van tijd steeds meer grondstoffen op. Op een gegeven moment zullen de grondstoffen die door de aarde beschikbaar worden gesteld niet meer kunnen voldoen aan de vraag. De grondstofprijsbel van 2007 maakte duidelijk dat de markt de groeicijfers op de lange termijn wegens de beperkte aard van het aanbod niet meer kan volhouden.
Ondanks de kredietbel en het instortten van de grondstofprijzen hangt het spook van grondstoftekorten nog steeds boven het economische stelsel. Elk herstel van de kapitalistische groei zal waarschijnlijk weer tot een explosieve prijsstijging leiden.
Over het algemeen kunnen we dus gerust stellen dat de crisis van 2007/2008 een enorme en ongekende uitdaging betekent voor de economische wereldorde. Sinds maart 2009 is er geen uitzicht op herstel en het tempo van de crisis zal ondanks de enorme inspanningen van bankiers en politici alleen maar toenemen.
Maar ondanks het feit dat de crisis al veel leed veroorzaakt heeft en voor het gewone volk over de hele wereld alleen nog maar meer leed zal veroorzaken, is het nu een goed moment om revolutionair te zijn. De neoliberale kapitalistische orthodoxie die de afgelopen drie decennia de opperheerschappij had, is in duizenden stukken uiteengespat en zal nooit meer terugkomen. Plotseling is er ruimte ontstaan voor nieuwe economische inzichten, die niet gebaseerd zijn op kapitalistische groei en hebzucht. Gewone mensen zijn bereid andere ideeën te overwegen over hoe we onze economie moeten beheren en in vele gevallen zullen de onmogelijke omstandigheden waarin zij zich zullen bevinden hen dwingen naar zulke antwoorden te zoeken.
Niemand kan zeker weten hoe deze crisis precies zal aflopen. We weten dat het zwaar wordt en dat het lang zal gaan duren, maar wat er precies gaat gebeuren weet niemand. Maar het is duidelijk dat de crisis een echte kans biedt aan anarchisten en andere socialisten om steun te winnen voor alternatieve economische ideeën. Een nieuw tijdperk van revolutionaire mogelijkheden ligt voor ons.

Vertaling: Dennis de Lange

Dit artikel verscheen al eerder in het tijdschrift van de Workers Solidarity Movement: 'Red & Black Revolution.

Kollum

Voorbij de Berlijnse Muur

Ben blij dat ik het staartje van het bestaan van de DDR nog heb meegemaakt. Met 'nostalgie' denk ik terug aan het labyrint van gangen waar je bij Checkpoint Charlie als voetganger de grens over stak in Berlijn. Hooggelaarsde agenten die op Bahnhoff Friedrichstrasse met hulp van honden vertrekkende treinen doorsnuffelden op zoek naar mensen die de heilstaat wilden ontvluchten. Meldingsplicht bij het lokale politiebureau wanneer je de nacht doorbracht bij vrienden. Meldingsplicht bij degene die in het betreffende wooncomplex het 'gastenboek' bijhield. Wanneer iemand een voet buiten de deur zette, moest een identiteitskaart meegenomen worden. Een plicht die we in Nederland alleen nog uit verhalen van de Tweede Wereldoorlog kenden. Voor mij toentertijd 'n heldere aanwijzing dat de DDR een politiestaat was.

Oost-Duitsland was ook 'n klassenmaatschappij: 'n bevoorrechte politieke en culturele elite die wel de beschikking had over westerse valuta en een grote massa die dat soort geld niet had om begeerde producten te kunnen kopen in de toenmalige 'Intershops'. Gelukkig kwam aan die 'socialistische' oligarchie een einde in het revolutiejaar 1989. Moedige, massale en vreedzame demonstraties in de DDR, Michail Gorbatschov aan de macht in de Sovjet-Unie en 'n briljant politiek spel van de toenmalige bondskanselier Helmuth Kohl en zijn minister van Buitenlandse Zaken Hans Dietrich Genscher, leidden in no-time tot de hereniging van Duitsland.
Een systeem dat door repressie ogenschijnlijk ijzersterk leek, donderde als een kaartenhuis in elkaar. Hoe kon zoiets gebeuren?

Wie in de DDR rondkeek in de laatste jaren vóór de val van de Muur, kon de ontevredenheid al opsnuiven. Die lag als 'n natte deken over het hele land. Politieke opportunisten die mee wilden blijven doen binnen het systeem, voerden hun verplichte toneelstukjes uit – maar geloofden er vaak zelf niet meer in. De 'gewone' mensen deden dat al veel langer niet meer en probeerden in het verborgene zoveel mogelijk hun eigen gang te gaan. Het was samen te vatten met de woorden: massale ontevredenheid. Je kon dat overal merken. In onderlinge gesprekken, in de manier waarop er door de meeste mensen gewerkt werd, enz. Het systeem, en dan vooral de elite in het systeem, kreeg in die laatste jaren overal de schuld van. Vaak terecht, soms ook niet.

In 1989 stond er een ander systeem klaar om het failliete zaakje over te nemen: de kapitalistische markteconomie. Dat werd gretig toegelaten. Een initiatief dat in de vorm van 'n oproep en handtekeningenactie probeerde om de DDR om als zelfstandige staat te behouden, had onvoldoende succes: "We willen geen proefkonijnen meer zijn bij nog 'n poging het socialisme te realiseren". Dagmar, mijn Oostduitse vriendin, zei in die dagen hoopvol: "Es kann nur besser werden". Het kan alleen maar beter worden. In de context van die tijd en die staat had ze gelijk.

Het rare gevoel dat me de laatste tijd bekruipt, is dat ik opnieuw op bezoek lijk te zijn in de DDR. Alleen hoef ik er niet meer voor op reis. In 'n verfijnde versie is ze hier ook neergedaald. Ook ik loop nu met 'n identiteitskaart op zak (wat ik me vroeger niet kon voorstellen). Heb ik die kaart niet bij me, dan werkt het als boeteverdubbelaar als het licht op mijn fiets per ongeluk niet brandt. Bij acties zijn mijn vingerafdrukken en foto al lang in 'n centraal bestand gekomen en elke keer dat ik iets doe, wordt mijn dossier dikker. Ook als ik niet opgepakt wordt bij 'n actie, maar wel mijn ID gecontroleerd wordt, komt er weer 'n extra kruisje achter mijn naam te staan.

De massale ontevredenheid, zoals ik die in de DDR heb geproefd, is nu ook om ons heen. Er is bijna geen vertrouwen meer in de heersende politieke elite. Ook hier 'n groot verschil tussen een bevoorrechte klasse en de rest van de bevolking. De rekening van de economische crisis zal binnenkort betaald moeten worden en dat zal niet gebeuren door de elite. Elders in de wereld staat het er nog slechter voor, dus de stroom van mensen uit het zuiden zal door blijven gaan. Veel autochtonen voelen zich bedreigd. De angst en onzekerheid nemen toe vanwege de economische crisis, klimaatcrisis en migratiestromen. Deze cocktail hangt sterk met elkaar samen en zou op den duur wel eens 'n explosief mengsel kunnen gaan vormen.

Wanneer ook hier massale ontevredenheid de boventoon gaat voeren en het dan de beurt is voor ons westerse systeem om in elkaar te storten, staat er dan 'n alternatief systeem klaar 'om het hier over te nemen?'.
Daar lijkt het niet op. Er staan deze keer alleen rattenvangers in de startblokken. Rechtspopulisten die in hun haat zaaien niet zo ver verwijderd staan van groeperingen uit de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw. Het zouden zelfs wegbereiders kunnen zijn voor toekomstige varianten van 'n systeem dat in 1945 ten onder ging.

Met alle toenemende controlezucht en repressie lijkt het geen overbodige luxe om je te weren. Om te laten horen dat er 'n alternatief is voor de rattenvangers als ook hier de Muur van dit systeem gaat vallen. Belangrijk is dat we elkaar weten te vinden als het nodig is en dat we ons in uiteenlopende verbanden beter organiseren.
Misschien zijn mijn woorden wel te pessimistisch en komt uit die cocktail van problemen een mix van uitdagingen te voorschijn die ons juist op weg helpen naar 'n socialere wereld.
Daar hoop ik op.

Voorlopig is dit mijn laatste column voor Buiten de Orde. Heb het 4 jaar met veel plezier gedaan, maar mijn goede voornemen voor het nieuwe jaar is om in plaats van mijn aandacht te verdelen over teveel bezigheden, me voortaan meer te gaan focussen op 'n paar dingen en die dan zo goed mogelijk te doen.
Maar gelukkig ben ik inconsequent genoeg om af en toe verhalen te blijven schrijven voor BdO over rebel clowns en nieuwe actievormen.
Wens iedereen veel inspirerende momenten op de barricades voor 'n vrijer en beter bestaan!

Colonel H. Salavila bespreekt op persoonlijke titel 'de toestand in de wereld'

Reacties: rebelact@ddh.nl

Kollum Salavila

De zaak Groenflex: een interview met Michal

In de vorige Buiten de Orde werd al eerder bericht over de zaak Groenflex. De uit Polen afkomstige Michal tekende eind vorig jaar een contract bij uitzendbureau Groenflex. Het contract garandeerde werk voor een periode van 78 weken en een ziektekostenverzekering voor diezelfde periode. Na twee weken belandde Michal echter door een bedrijfsongeluk in het ziekenhuis. Voor zover bekend hield hij daaraan niets over. Door Groenflex werd hij vervolgens ontslagen omdat er voor hem geen werk meer zou zijn. Teleurgesteld keerde Michal terug naar Polen. Twee weken na zijn terugkomst ontving hij een rekening van het ziekenhuis. Michal besloot het er niet bij te laten zitten. In het hier volgende interview komt Michal voor het eerst zelf aan het woord.

DOOR MICHAL

Mijn naam is Michal en ik ben 31 jaar oud. Op 12 december 2008 tekende ik een voorlopig contract met uitzendbureau Groenflex, dat ik via internet had gevonden. Groenflex is Poolse filiaal van het Nederlandse bedrijf Eurocontract. Mijn contact met het bedrijf was van korte duur. Ik vertrok naar Nederland op 14 december.

Waarom naar Nederland? Vanwege het seizoenmatige karakter van mijn beroep (ik ben tuinman) is werk schaars in de Poolse wintermaanden. Daarom zocht ik naar werk in het buitenland. In Nederland had ik al eerder in de tuinbouw gewerkt. Een andere reden om zo snel te gaan was dat mijn moeder borstkanker heeft en er veel geld nodig is voor de behandeling. Alleen door in het buitenland te gaan werken zou ik genoeg geld kunnen verdienen om mijn moeder te helpen.

Het contract dat ik in Polen ondertekende was slechts een voorlopige overeenkomst met Groenflex. Het definitieve contract voor seizoensarbeid tekende ik in Nederland. Dat was opgesteld in het Pools en in het Nederlands en bij het ondertekenen was een tolk van Groenflex aanwezig. In beide contracten stond dat ik verzekerd was en dat een deel van mijn loon werd ingehouden voor de verzekeringspremie. Dit bleek echter niet waar te zijn, zoals ik later zelf zou ervaren.

Op 15 december, de dag na mijn aankomst in Nederland, begon ik te werken voor Groenflex. Na het ondertekenen van mijn contract bracht de coördinator mij naar een scheepswerf. Ik vertelde haar dat er sprake moest zijn van een vergissing, omdat ik zou gaan werken als tuinman, maar ze antwoordde dat ze van niets wist en dat ze mij naar de scheepswerf moest brengen. Ik zei nogmaals dat er een fout gemaakt was, omdat ik nog nooit in een scheepswerf had gewerkt en ik geen Engels spreek. De coördinator zei dat ze dit voor me ging uitzoeken op het bedrijf en vertrok.

Op de scheepswerf moest ik aan het werk voor ZMC (Zeeland Maritime Cleaning), een bedrijf dat schepen schoonmaakt. Ik moest een oorlogsschip schoonmaken (nog een paradox, aangezien ik pacifist ben). Veiligheidstraining heb ik niet gekregen.

Op de eerste dag waren er wat problemen omdat mijn Engels niet zo goed is. De eerste week werkte ik drie dagen, de tweede week nog eens drie dagen. Op de dag van mijn ongeluk, 29 december, begonnen de andere werknemers en ik met de voorbereiding van de schoonmaak. In de voorafgaande dagen hadden we de zijkanten van de romp schoongemaakt en roest en aanslag van de wanden verwijderd. Nu moest ik de buis van de industriële stofzuiger in de romp van het schip brengen. Toen ik de romp binnenging, droeg ik geen veiligheidsmasker (de voorgaande dagen ook niet). We hadden alleen een beschermend pak voor eenmalig gebruik, dat vrij snel kapot ging. Misschien dat de romp nog vol zat met chemische gassen van het schoonmaken, want mijn hoofd begon te draaien en ik voelde een acute pijn in mijn borst. Een collega bracht me naar buiten, de frisse lucht in, maar dit hielp niets. Ik werd toen naar het kantoor van de scheepswerf gebracht en wachtte daar op een ambulance. Ondertussen lichtte onze voorman Eurocontract in over het ongeluk.

Ik lag ik het ziekenhuis in Vlissingen, waar mijn hart werd onderzocht. Een Poolse man was de hele tijd bij me en trad op als tolk, maar hij was niet verbonden aan Eurocontract. Hij was er de hele tijd en dat was de enige reden waardoor ik in staat was te communiceren met de doktoren van het ziekenhuis. Hij vertelde me dat ik één dag in het ziekenhuis moest blijven op de cardiologische afdeling. Ik had nog nooit hartklachten gehad, dus ik was behoorlijk bang.

Tijdens mijn verblijf in het ziekenhuis kwam er niemand van het bedrijf om me op te zoeken. Niemand was geïnteresseerd in het ongeluk. De volgende dag moest ik vijf uur lang wachten op een bedrijfsauto die me van het ziekenhuis zou ophalen, en zelfs dat dankzij de hulp van een zuster van het ziekenhuis. Zij belde naar Eurocontract en legde uit dat ik geen vervoer had om naar Ovezande te gaan (de plaats waar ik woonde).

Vanaf de dag van het ongeluk tot mijn terugkeer naar Polen hebben de vertegenwoordigers van Eurocontract mij verteld dat ik verzekerd was en dat ik me geen zorgen hoefde te maken over de kosten, want 'een deal is een deal'. In de periode van 30 december tot 8 januari heb ik geen enkele dag gewerkt, want er werd gezegd dat er geen werk voor me was. Dit was niet waar. In dezelfde periode bleven er nieuwe arbeiders uit Polen komen, en zij kregen werk in de tuinbouw! Ik kon terugkeren naar Polen omdat het bedrijf mijn arbeid niet meer nodig had. Ik had nog maar net

genoeg geld voor mijn terugreis. In totaal heb ik maar zes dagen gewerkt en de kosten van mijn onderdak en werkkleding moest ik ook nog betalen.

Ik ontving de rekening van 2300 Euro van het ziekenhuis in februari. Daarvoor had ik al bericht gekregen van de verzekeraar dat zij de kosten van mijn behandeling niet zouden vergoeden. Ik belde Groenflex meerdere keren per dag, maar kreeg alleen iemand aan de lijn als ik belde met een andere dan mijn eigen mobiele telefoon. Toen ik vroeg naar de ziekenhuisrekening en de verzekering, adviseerde de persoon met wie ik sprak (misschien het hoofd van Groenflex) om het besluit van de verzekeraar aan te vechten of de zaak aanhangig te maken bij de rechtbank [volgens de ZSP wist het bedrijf echter goed dat zaken tegen Groenflex door de rechtbanken in Polen niet in behandeling worden genomen]. Dit was het einde van het gesprek.

Daar zat ik dan met de ziekenhuisrekening. Toch bleken er mensen te zijn die besloten mij te helpen. Dankzij de hulp van de mensen van de ZSP (Poolse Bond van Syndicalisten) voelde ik dat er hoop was. En dankzij contacten met de Anarchistische Groep Amsterdam (AGA) begonnen de zaken zich in mijn voordeel te keren. Op 13 maart bezetten activisten van de ZSP uit verschillende Poolse steden het kantoor van Groenflex in Opole. Mijn verzoeken en de brieven van de vakbondsmensen van de ZSP aan Groenflex hadden immers niets opgeleverd. Tijdens de actie kreeg de ZSP hulp van vakbondsleden van de OZZ IP (Arbeiders Initiatief) en activisten van de FA (Poolse Anarchistische Federatie), zo'n dertig mensen in totaal. Op dezelfde dag vond er ook in Nederland een actie plaats, georganiseerd door activisten van de AGA.

Nadat de bezetting in Opole en de actie in Nederland aandacht kregen in de media nam het hoofd van Groenflex een week later contact met me op. Hij vroeg me de ziekenhuisrekening op te sturen, omdat ze nu van plan waren hem te betalen. In dit gesprek bevestigde hij dat geen van de Poolse werknemers verzekerd was. Dit was ook een van de redenen van ons protest in Opole.

Tot op vandaag (18 mei) ben ik er nog steeds niet zeker van dat de rekening is betaald [wij weten inmiddels dat dit wel het geval is]. Ik heb een brief ontvangen van het ziekenhuis, doorgestuurd via Eurocontract, maar de bevestiging van de betaling was er alleen met de hand op geschreven. De Groenflex/Eurocontract zaak is echter nog steeds niet helemaal afgedaan. In feite is deze zaak pas afgerond, als alle bedrijven hun medewerkers niet meer behandelen alsof zij waardeloos zijn. Wat de uitzendbureaus doen is een hedendaagse vorm van slavernij. Dus de campagne van de ZSP gaat door tot de dag van vandaag, met hulp van de vrienden van de AGA en de OZZ IP.

De problemen thuis zijn echter nog niet voorbij. Ik kan me nog steeds niet veroorloven een dag vrij te nemen. Ik heb ook persoonlijke problemen, ontstaan door mijn werk voor Groenflex/Eurocontract. En ik moet de schulden afbetalen die ik gemaakt heb voor deze ongelukkige reis.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die zich voor mijn zaak heeft ingezet, in het bijzonder de mensen van de ZSP, OZZ IP en FA in Polen en de vrienden van de AGA in Nederland. Helaas bestaan er geen grenzen aan uitbuiting, armoede en gebrek aan respect voor arbeidersrechten, maar – zoals ik heb ondervonden – bestaan er ook geen grenzen voor vriendschap en solidariteit in de strijd tegen zulke misdaden.

De tekst is een bewerking van een interview met Michal dat werd gehouden voor de Provinciale Zeeuwse Courant. Een Engelse versie is online beschikbaar op de website van de ZSP: http://zsp.net.pl/node/131. Vertaling en bewerking: Dennis de Lange.

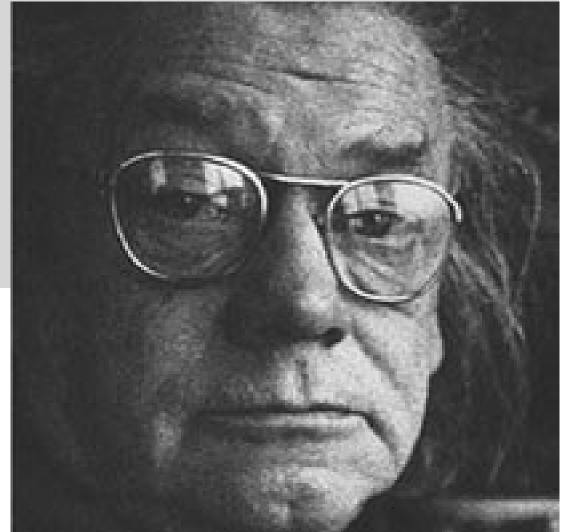

Bezetting van het kantoor van Groenflex in Opole (Polen), 13 maart 2009

De kleine cultuurstrijd van Melle

In het Museum voor Moderne Kunst Arnhem was van oktober 2008 tot 1 februari 2009 een overzichtstentoonstelling te zien van Melle. Deze kunstenaar is niet Melle Siepel, de 'super mafkikker', 'internationaal pretmaker' en 'kommunikant'[1], die als een van de revolutionaire 'klazen' in de Provo-sien van de jaren '60 het justitieapparaat onveilig maakte, o.a. door zijn tekeningen in de brochure God, Nederland en Oranje. *Integendeel, hij was een serieuze docent aan de Kunstnijverheidschool (nu de Rietveldacademie), die zijn vrije dagen voor het merendeel doorbracht in zijn atelier aan de Amsteldijk. Hij had zijn sporen in de strijd tegen het 'klootjesvolk' al lang verdiend en ontpopt zich tegenwoordig als een voorloper van (post?-)surrealistische protestkunst die overal in de wereld verwantschap vindt. Zijn tentoonstelling werd bij zijn presentatie ingeleid door de bekende acteur en filmregisseur Jeroen Krabbé, die hem vooral als leraar en vakman bewonderde, maar hem als schilder bepaald niet wenste na te volgen.*

DOOR JAN BERVOETS

De man die wij bedoelen is Melle Oldeboerrigter (1908-1976), afkomstig uit een anarchistisch nest. Zijn vader Hendericus Oldeboerrichter, geboren in Balk en van huis uit katholiek, was schipper op de grote vaart, als bewonderaar van Ferdinand Domela Nieuwenhuis overtuigd syndicalist en lid van de revolutionaire Zeeliedenbond. Zo was hij getuige van de matrozenopstand in Kiel, waarmee in 1918 de Duitse revolutie begon.

Intussen had zijn vrouw, Johanna Geertruida de Vries – vóór haar huwelijk met Melles vader reeds weduwe en moeder van twee aan tering gestorven dochters – de zorg over de meisjes Liberta en Henriette en de jonge Melle [2]. Zij woonden driehoog achter in een zijstraat op het Amsterdamse eiland Wittenburg. 'Achter een van die zeventiende-eeuwse trapgevels, die een stuk woningmisère zo pittoresk camoufleren, huisde in één kamer, waar niet kon worden gestookt, en een keukentje, het gezin van vijf personen. Ze sliepen in één alcoof.', schreef de seksuoloog C. van Emde Boas, die uit deze omstandigheden stof te meende vinden om Melle's schilderijen psychoanalytisch te duiden.

De Moker

Melle zelf begon zijn loopbaan als leerling aan de grafische school en kwam in aanraking met de socialistische pers. Hij werd in die socialistische traditie grootgebracht. Trots vertelde hij zijn nakomelingen hoe hij in 1918 enthousiast Domela Nieuwenhuis had mogen toezingen in een van die strijdliederen waarvan hij de Nederlandse tekst evenmin begreep als zijn vader het kerklatijn waarin die was grootgebracht. Als kunstenaar debuteerde hij met illustraties in het anarchistische blad *De moker*; als gitarist was hij aanwezig bij de antimilitaristische pinkstermobilisaties, die de voorlopers zouden zijn van de landdagen in Appelscha. Toen hij een oproep voor militaire dienst ontving, ging hij slechts naar de kazerne om voor de poort antimilitaristische en anarchistische propaganda te voeren. Omdat hij na zijn arrestatie werd afgekeurd, kwam het niet tot een proces voor de krijgsraad.

Melle gaf toen bepaald blijk van het soort vrijgevochtenheid, dat ook zijn latere werk kenmerkte. Hij bewonderde Anton Constandse, die een radicaal individueel anarchisme predikte. Maar zijn leven zou niet worden gewijd aan strijd tegen de loonslavernij en zwerftochten over de wereld. Toen hij zijn plan kenbaar maakte de grafische school te verlaten, voerde zijn vader een goed gesprek met hem en bracht hem tot andere gedachten. Hij maakte zijn opleiding af, en zo kwam hij binnen het socialistische kamp tot een betrekking. Hij werd letterzetter en vormgever bij De Arbeiderspers en illustreerde zowel binnen als buiten de uitgeverij veel socialistische en antimilitaristische werken. Hierin gaf hij vooral blijk van zijn afschuw voor het militaristische geweld. Zijn reguliere werk verrichte hij vooral 's nachts, om overdag de vrijheid te kunnen hebben om te tekenen, litho's en etsen te produceren.

De op school en werkplek verworven arbeidsdiscipline paste hij ook toe in zijn eigen atelier; ook als kunstenaar kreeg hij de naam een onvermoeibaar werker te zijn. De chef nachtredactie, Lex Althof, bracht hem in contact met de Kunstkring, waardoor hij contact kreeg met de Amsterdamse 'sien', en vele vrienden maakte, vooral in de kringen van het 'magisch realisme'. Daar werd hij ingevoerd in de kunstenaarsbohème, een vorm van individualistische vrijheidscultuur die anders was dan de geheelonthouding van de *Moker*-jeugd. In 1934 ging hij een vrij huwelijk aan met de danseres Marth Bruijn, die deelnam aan expressionistische balletten, en die zelf ook anarchiste was. Dit verband hield voor hem in dat hij ook de vrijheid had andere korte 'geheime' relaties aan te gaan. In 1938 begon Melle olieverfschilderijen te maken; daarmee is hij de gehele oorlog doorgegaan. Hij legde zich vooral toe op het weergeven van fantastische landschappen en interieurs, die in een scherpe fijnschilderstijl werden weergegeven. Daarin probeerde hij zoveel mogelijk blijk te geven van schilderkunstig vakmanschap, hoe vervormd en onwerkelijk de voorstelling ook mocht wezen. De schilderijen tot 1945 zijn donker van kleur, wat niet alleen komt doordat hij bij gebrek aan ander materiaal soms drukinkt gebruikte om te schilderen. Met titels als *Germania* en *Hongerwinter* is het duidelijk dat hij zich in zijn werk afreageerde vanwege de oorlogsomstandigheden – en daar had hij alle reden toe.

D.O.O.D.

Reeds vóór de oorlog had hij in het Nederlands vertaalde Duitse uitgaven geïllustreerd tegen het opkomend nazisme. In 1936

Christoforus (1957-1958)

was hij met zijn kunstenaarsvrienden mede-inrichter van de tentoonstelling D.O.O.D. (De Olympiade Onder Dictatuur) als protest tegen Hitlers Olympische Spelen in Berlijn. Maar onder de bezetting zwoer hij zelfs zijn pacifisme af. De familie van zijn vriend en beschermer Aaron Vecht hielp hij onderduiken, toen diens huis werd gevorderd door de weermacht. Ook maakte hij mee hoe joodse baby's bij een Friese oppas werden weggehaald en op transport gesteld. Met zijn medeorganisatoren van de tentoonstelling werkte hij mee aan de vervalsing van persoonsbewijzen, en omdat hij als schilder blijk gaf van een rotsvast vermogen om zijn penseel te richten, charterde het verzet hem als liquidateur. Melle heeft verschillende SS-ers neergeschoten; later heeft hij verteld hoe hij met het geweer in aanslag stond voor een doelwit, dat op dat moment met zijn geliefde in gesprek was. Zijn medewerkers aan D.O.O.D. maakten naam in het verzet: Cas Oorthuis wegens het doorsturen van foto's van de hongerwinter en Carel Blazer wegens het opblazen van het Amsterdamse bevolkingsregister. Zelf was hij getuige van de fusillade aan het Weteringplantsoen op 12 maart 1945.

Dit verzetsleven betekende ook het einde van zijn samenleving met Marth Bruijn, die een andere partner vond toen hij onderdook. Zelf trok hij in 1944 bij Puck van Hilst in, die verder zijn deelgenoot werd en hem dezelfde seksuele vrijheid liet. Hun samenleving was een liefde die zich baseerde op een hechter wordend economisch partnerschap, dat na Melles dood tot uiting kwam doordat Puck de oprichtster werd van een stichting tot beheer van zijn artistieke nalatenschap.

Als schilder had Melle na de oorlog zijn specifieke vormgeving definitief gevonden. Zijn koloriet kreeg meer klaarheid en het zwart was uit zijn schilderijen verdwenen. De voorstelling zou zich voortaan volledig op fantasie baseren, al worden er realistische elementen, vooral Amsterdamse stadsgezichten ingevoerd. De landschappen, gevels en interieurachtergronden worden soms in minutieuze details uitgevoerd, die men slechts van fijnschilders kan verwachten en zelfs onder een vergrootglas bewondering wekken. Maar nooit kon Melle voorspellen hoe een eenmaal aangevangen schilderij zou worden voltooid en wat de voorstelling ervan zou worden; hij liet zijn verbeelding sturen.

Meestal voorzag hij zijn schilderijen van titels, maar dit zijn veelal werktitels die meer naar een proces verwijzen dan naar de inhoud: *Dame met worsten in bed*, *Krankzinnige met haan*, *Meisje met haan* en *Blauw meisje* [3]. Hij nam deel aan de tentoonstelling *Kunst in Vrijheid* en wist hiermee de waardering te wekken van de jonge recensent Willen Frederik Hermans, die hem de interessantste schilder vond.

Buitenbeentje

Wij zijn geneigd Melle een surrealist te noemen, maar in die stroming is hij een buitenbeentje. Zelf noemde hij zich 'visionair realist', omdat hij visoenen schilderde of de realiteit van een droomlandschap weergaf. Het meest voelde hij zich verwant met het magisch realisme van Carel Willink, die overigens ook relaties had met het verzet. Ook had hij bewondering voor Henk Moesman, die de erkenning kreeg van André Breton. Maar zijn contacten beperkten zich tot Nederlandse kringen, die uit het magisch realisme voortkwamen, en dat blijkt ook de ondertiteling van zijn werk. Er zijn titels die verwijzen naar het katholieke geloof van zijn vader, zoals *Assisi*, *Christoforus*, *Het laatste oordeel* en *Veronika*. Maar in plaats van Assisi treft men er Amsterdamse stadsgezichten, zoals de Oosterkerk, en in plaats van Christus of God een van zijn verwrongen zelfportretten. Want Melle is de God in Frankrijk, zoals hij zich in 1946 had afgebeeld, en daarom mocht hij alles weergeven wat hij wilde. Hij stelde zich buiten en boven de interpretatie van het publiek en als hij zich permitteerde een realistisch straatgezicht te schilderen als Weesperzijde, dan liet hij het rechts door een vloedgolf bedreigen. Zijn koloriet is bewust aan laatmiddeleeuwse primitieven ontleend, evenals zijn beeldmateriaal verwijst naar Jeroen Bosch' voorstellingen van bijvoorbeeld de *Tuin der lusten* [4]. Er zijn genoeg aanleidingen om daarop terug te komen.

Omdat hij ambachtelijke schildermethoden toepaste, schaarde hij zich bij de realisten, die als reactie op Cobra een groep vormden. Een van zijn vrienden Nicolaas Wijnberg, die meer faam heeft gekregen als modern decorontwerper in de Nederlandse toneelwereld, – toevallig indertijd ook in Arnhem tentoongesteld! – had spotprenten over de werkmethode van Karel Appel ontworpen en verspreid. Deze manifeste afkeer voor een althans formele culturele revolutie leidde tot een vijandschap met Willem Sandberg, de directeur van het Stedelijk Museum. Deze werd overigens nog verergerd toen Sandberg in 1955 twee door de jury goedgekeurde schilderijen weigerde voor de herdenkingstentoonstelling *Kunst in Vrijheid*, *Peter de grote* [5] en *Blauw meisje*. Er waren geslachtsdelen op afgebeeld, en de jonkheer-museumdirecteur moest naar eigen zeggen rekening houden met de bezoekende schooljeugd. En dat gold ook voor verzetstrijders als Melle, want de bevrijding moest vooral de overwinning van het maatschappelijk fatsoen wezen.

De Onbekende Soldaten (1969)

Zelfportret (1948)

'Ik kan schilderen als de pest.'

Melle was door zijn schandalen met het Amsterdamse museumwezen vooral voor de particuliere markt en genoot daar veel succes, al hingen kopers soms een gordijntje voor hun schilderijen. Een van zijn verzamelaars was Freddy Heineken, die door zijn veelvuldige aankopen de prijs van zijn werk wist op te drijven. Indien Melle werd gevraagd commentaar te geven over de kwaliteit van zijn oeuvre, verwees hij vooral naar zijn vakmanschap en zijn technisch vermogen zijn visies en droomsituaties zo realistisch mogelijk weer te geven. Groter tegenstelling tot bijvoorbeeld Karel Appel, die zich door zijn materiaal liet leiden, leek er niet te bestaan. Zijn uitspraak 'ik kan schilderen als de pest' daagt dan ook tot interpretatie uit. Wat men er ook van maakte, niet het meest voor de hand liggende: in het werk van René Char, Albert Camus of W.F. Hermans vindt men sporen van hun oorlogservaringen, en ook bij Melle vindt men symbolen die hij tijdens de oorlog ontwikkelde (bijvoorbeeld in zijn grafische serie *Hongerwinter*) en die in zijn latere werk terugkeren. De groene krokodillen, die men daar tegenkomt, zou men dus kunnen duiden als reminiscenties aan de *Grüne Polizei* van de bezetter, en in zijn op de band opgenomen uitleg van *Onbekende soldaten* (1961) aan Pierre Janssen duidt hij een amfibieachtige figuur aan als fout, waartegen goede elementen zich verweren. Het publiek was te zeer geobsedeerd door die minder fatsoenlijke facetten van Melles oeuvre om hem met een dergelijke duiding een plaats te gunnen in het naoorlogse nationale pantheon.

Erotiek als rebelse politiek?

In 1958 schreef de psycholoog en seksuoloog C. van Emde Boaz een analyse 'Melle' in *De Nieuwe Tijd*. Hij verklaarde op Freudiaanse wijze het oeuvre aan de hand van zijn jeugd op Wittenburg, waar hij zijn alkoof met drie vrouwen soms moest delen met zijn vader, wanneer die terugkwam van zijn lange reizen op zee: dat werd dus een oedipuscomplex waarbij geslachtsdelen in zijn werk bedoeld waren als concurrentie met zijn verwekker. Melle, die zelf ook Freud en Jung had gelezen en wellicht ook Wilhelm Reichs *Sexualiteit en nieuwe cultuur* [6], waarvoor Anton Constandse immers propaganda maakte, liet niet na dit gepsychologiseer overal waar hij kwam belachelijk te maken. Voortaan kwamen er op zijn schilderijen slechts nog meer penissen, ballen, borsten en andere vormen van naakt vlees bij mens en dier. Als vijftigjarige had hij nu een nieuwe vriendin Sophia Hoek opgedoken, een roodjarig meisje, dat minstens dertig jaar jonger was dan hijzelf, hem onafscheidelijk op zijn stapavondjes langs kroegen en bordelen begeleidde, en herhaaldelijk op zijn latere schilderijen voorkomt in allerlei poses of symbolische vervormingen. Soms komt men in zijn werk een Christusfiguur tegen, naakt en met de kenmerken van een vergevorderd stadium van syfilis; een hoogzwangere vrouw met een doorschijnende baarmoeder krijgt de titel *Mater Dolorosa*. Het was een antwoord dat iedere analytische individualisering van zijn kunst tot een illusie maakte. Zijn erotiek werd een eigen vorm van humor, bedoeld als verzet tegen de bestaande esthetica, een oproep om een andere kijk op het leven te ontwikkelen.

Is dit werk bewust rebelse politiek? Als Melle in 1976 sterft, wordt de seksuele revolutie een onderwerp van feministische kritiek en is het de tijd waarop men kritiek levert op afbeeldingen van vrouwen als lustobject. Maar of men zijn werk zo moet duiden? Hij kon er geen antwoord op geven, omdat hij op 24 mei, terugkomend van zijn verjaardagsfeest in Kortenhoef, in zijn auto een fatale hartaanval kreeg.

De biograaf in zijn tentoonstellingscatalogus heeft Melles levensloop in vier hoofdstukken samengevat: arbeider, kunstenaar, burger, ridder. Van anarchistische opstandeling 'emancipeerde' Melle zich tot een salonfiguur met vele relaties, die in 1968 maatschappelijk aanzien kreeg als Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Anders dan vele Cobrakunstenaars accepteerde hij dat. Daardoor zou hij niet tot de principieel revolutionaire surrealistische avant-garde gerekend kunnen worden, zoals Breton die zag. Het enige wat hij met Breton gemeen had was diens angst voor verblijf in een buitenland waar men vreemde talen moest spreken. Daarom beperkte hij zijn relaties tot Nederlandse kringen. Toen de vermaarde kunstverzamelaar Peggy Guggenheim, ex-vriendin van Max Ernst, bij hem aanbelde, gaf hij aan de deur te kennen dat de schilder Melle helaas niet thuis was. In zijn werk kan men echter onmiskenbare verwantschap met het surrealisme bespeuren: zijn nadruk op het weergeven van droombeelden, het bewust hermetische karakter van zijn beeldentaal, zijn verzet tegen de 'logische' verklaringen van zijn werk, en zijn impliciete kritiek op de werkelijkheid van het dagelijkse leven. Symbolen

Keuken (*Patienten van Dr. Levy*) (1962)

keren terug, maar hebben alleen voor hemzelf een betekenis, welke verklaringen hij soms bijwijze van improvisatie ook wist te ventileren. Dat de vaak terugkerende schaatsende uilen feitelijk homoseksuelen zijn, is een uitlating waarmee hij het publiek op verkeerde benen zette.

Als kunstenaar was Melle een ontregelaar, zoals zijn tijdgenoot Willem Frederik Hermans in zijn eerste romans. Melle figureerde in een wereld, die alleen kon bestaan in *De god denkbaar denkbaar de god*, die ook zijn eigen strijd met de bestaande beschaving voert. We vinden verwantschap in hedendaagse kunstenaars als de Moskoviet Yuri Tsvetaev of de in Burkina Faso arbeidende Fransman Jacques Resch, wier eveneens op Jeroen Bosch geïnspireerde werken kritiek uitoefenen op het dirigistische denken of de racistische samenleving. Tot welke hoogte van establishment de jonge anarchist Melle zelf als kunstenaar ook was 'geëmancipeerd', zijn werk zal de orde blijven verstoren.

Noten:

1 Dit woord heeft een dubbele betekenis, omdat het in de context van happenings zowel kan verwijzen naar het anarchistische 'commune'-begrip als naar de katholieke eredienst.
2 Liberta voor 'vrijheid' en Henriette vernoemd naar de dichteres Henriëtte Roland Holst. Vader wilde dat de daarna komende zoon Jezus zou worden genoemd, zoals in Spanje en Portugal gebruikelijk was, maar moeder wilde de zoon liever naar familie vernoemen. Dus werd het Melle.
3 Blauw Meisje wordt wel in Arnhem tentoongesteld, maar is niet in de catalogus afgebeeld.
4 De interpretatie dat Melle gelijkt op Jeroen Bosch' *Marskramer*, dat door de catalogus als een zelfportret van Bosch wordt gezien, laat ik voor wat het is.
5 In de catalogus ten onrechte gedateerd op 1957, hetgeen blijkt uit een (sic!) in de inleiding.
6 Nederlandse vertaling van Wilhelm Reichs *Die Sexualität im Kulturkampf* (1936), uitgegeven door de Anarchistische Uitgeverij in 1938. Absolute seksuele vrijheid was volgens Reich het antwoord van de klassenstrijd op de 'gepantserde' fascisatie van Duitsland, waartegen ook Melle zich voor de oorlog verzette.

Persbericht

Utrecht, woensdag 9 juli 2009

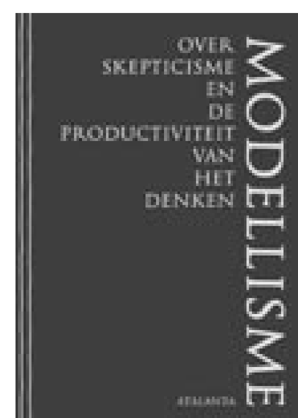
Verschenen bij uitgeverij Atalanta:

'Modellisme – over skepticisme en de productiviteit van het denken', door Weia Reinboud

Skepticisme heeft nogal een slechte naam, terwijl in de loop van de tijd filosofen skepticisme steeds dichter benaderden door stukjes van het idee 'waarheid' af te knagen. Weia Reinboud houdt in dit boek een pleidooi om nog een stukje verder te knagen, waardoor je terecht komt in een vorm van skepticisme die allerlei voordelen biedt. 'Modellisme' is de naam die zij voor haar favoriete vorm van skepticisme gebruikt. Hele rijen boeken zijn volgeschreven met pogingen om de door skeptici opgeworpen uitdagingen te weerleggen, maar in dit boek gaat het dus andersom. Het denken wordt er juist productiever van door skepticisme niet te vermijden en niet onbelangrijk is dat discussies er gezelliger en vruchtbaarder van zouden kunnen worden. In het boek staan voorbeelden uit de wetenschapsfilosofie (Popper, Hume, Einstein en anderen komen aan bod), maar steeds wordt de link gelegd naar het dagelijkse denken en de consequenties voor het sociale verkeer tussen mensen.

Weia Reinboud (1950) studeerde een jaar natuurkunde en daarna sociale wetenschappen. Later in zelfstudie de exactere kant van de filosofie. Zij schreef boeken (waaronder 'Hoe komen kringen in het water – aardige filosofie'), brochures en artikelen, over uiteenlopende onderwerpen (anarchisme, dwarse economie, ethische kwesties) waarin onderliggende thema's eigenlijk altijd al zijn: het logisch onderbouwd redeneren en de kwaliteit van het samenleven.

Weia Reinboud: Van 1983 tot 1989 waren we aan het schrijven aan 'Hoe komen kringen in het water' en 'Het beste voor de aarde' en al schrijvend kwamen we steeds meer in skeptisch vaarwater. Dat was geen opzet, opzet was juist om onze ideeën op hun stevigst op te schrijven. We stieten echter op alle problemen die vastzitten aan begrippen als 'kennis', 'waarheid' en 'werkelijkheid', problemen waar al hele bibliotheken over volgeschreven zijn. Dat is allemaal heel interessant, maar opmerkelijk is dat de uiterste consequentie, kiezen voor een vorm van skepticisme, zelden naar voren wordt gebracht. Ik heb het in 'Hoe komen kringen in het water' ook nog net niet hardop gezegd, alleen in de bijlage heb ik het woord 'modellisme' ingevoerd – en dat is feitelijk een vorm van skepticisme. Ik heb nu 'Modellisme' geschreven om dat idee steviger neer te zetten. De meeste mensen zijn al skeptisch over de ideeën van andersdenkenden – en die kritische benadering verdienen ook de eigen ideeën.

128 bladzijden, € 12,50; juli 2009; ISBN 978-90-73034-47-1

Uitgeverij Atalanta, Simón Bolívarstraat 87, 3573 ZK Utrecht, 030-2722650, atalanta@at-A-lanta.nl, www.at-A-lanta.nl

De Visteon-bezettingen in Groot-Brittannië

Dat de huidige kredietcrisis slachtoffers maakt en leidt tot bedrijfssluitingen hoeft ons niet te verbazen. Het past immers binnen de logica van het kapitalistische systeem waarin wij leven. Dat de kredietcrisis wordt gebruikt als dekmantel om niet-winstgevende bedrijven te sluiten is ook geen verassing. Schoften heb je overal. Maar dat er dan ook nog eens bedrijven zijn, die denken dat ze in dergelijke gevallen hun werknemers geen ontslagvergoeding hoeven uit te keren en hen simpelweg van hun pensioenen kunnen beroven, is ronduit schandalig. Dit was het geval bij Visteon, een onderdelenfabriek van de Ford Motor Company in Groot-Brittannië. De werknemers besloten echter het hier niet bij te laten zitten en haalden alles uit de kast om deze ordinaire diefstal terug te draaien. Zo leidde de sluiting van de Visteon-fabrieken tot misschien wel het grootse arbeidsconflict van Groot-Brittannië in de afgelopen vijfentwintig jaar. Onderstaande tekst is een bewerkte vertaling van de (ooggetuigen)verslagen die werden gepubliceerd op libcom.org [1].

DOOR DENNIS DE LANGE

Op 31 maart 2009 kondigde Ford/Visteon aan dat drie van zijn fabrieken in Groot-Brittannië zouden worden gesloten. Zo'n zeshonderd mensen zouden hierbij ontslagen worden[2]. Het bedrijf zou failliet zijn en werd onder curatele gesteld. Werknemers werden nog dezelfde dag ontslagen. Garanties over ontslagvergoeding en pensioenen konden niet worden gegeven. Management liet de werknemers doorwerken tot en met de laatste minuut, terwijl het wist dat hiervoor geen salaris meer uitgekeerd zou worden.

Belfast

Nog dezelfde dag reageerden de werknemers van de vestiging in Belfast op dit nieuws met een spontane bezetting van hun fabriek. Na een flinke botsing met de beveiliging van het bedrijf werd de fabriek gebarricadeerd en binnen enkele uren waren een paar honderd lokale sympathisanten gekomen om te helpen met de bezetting. De twee aanwezige accountants van KPMG die het terrein niet wilden verlaten werden opgesloten in een bouwkeet. Pas na 36 uur opsluiting zonder eten of drinken bleken zij bereid te vertrekken en werden vrijgelaten. Ook enkele auto's van de managers van Visteon die nog op het terrein stonden werden niet teruggegeven tijdens de bezetting.

Basildon

Het nieuws over de bezetting in Belfast verspreidde zich naar andere vestigingen van Visteon en in Basildon (Essex) en Enfield (North London) ging men ook tot bezetting over. Omdat er in Basildon geen voorraad of machines van enige waarde aanwezig waren, begonnen de werknemers met het vernielen van de kantoren. Toen de ME arriveerde werden de werknemers 'overgehaald' om de bezetting te beëindigen: vertrekken of opdraaien voor de aangerichte schade. Hierop werd voor onbepaalde tijd een picketline ingezet. Niemand kon de fabriek nog in of uit.

Enfield

In Enfield werd een bijeenkomst uitgeroepen voor de medewerkers, waarbij al na zes minuten duidelijk werd dat zij zouden worden ontslagen. Ze konden de volgende dag (1 april) terugkomen om hun kluisjes leeg te ruimen, maar eenmaal bij de fabriek gearriveerd werd hun door de beveiliging de toegang tot het bedrijf ontzegd, waarschijnlijk op bevel van het door de bezetting in Belfast gealarmeerde management. Na zo'n veertig minuten en geïnspireerd door Belfast besloot men ook de fabriek te gaan bezetten. Via een niet gesloten poort wisten de werknemers binnen te komen en werd een deel van de fabriek in bezit genomen. Ingangen werden gebarricadeerd en zo'n honderd werknemers bezetten de verfafdeling en het dak.

Lokale verschillen

Het verloop van het conflict op de drie vestigingen werd in grote mate bepaald door lokale omstandigheden. In Belfast waren de meeste werknemers woonachtig in de directe omgeving van de fabriek. Doordat zij zich door de jaren heen eveneens solidair hadden getoond in lokale belangenconflicten, beschikten zij over goede banden met de lokale gemeenschap. De praktische ondersteuning van sympathisanten was dan ook groot. Binnen enkele uren kregen de bezetters voedsel en andere levensmiddelen van gezinnen en winkels in de buurt. Waarschijnlijk geheel uit populistische motieven kreeg de bezetting ook mondelinge steun van Gerry Adams en Sinn Féin.

In Basildon en Enfield kwamen de werknemers uit allerlei verschillende gebieden in en rondom Londen. In Enfield waren er veel werknemers van middelbare leeftijd, waaronder veel vrouwen, waarvan sommigen al twintig tot dertig jaar voor het bedrijf werkten. Door de jaren heen hadden zij het bedrijf zien krimpen van 2.000 naar 277 werknemers, nadat de productie van bougies en elektronica was verplaatst naar andere vestigingen in Groot-Brittannië, Turkije en Zuid-Afrika. Ook was er vergeleken met Belfast een wezenlijk verschil in achtergrond van de werknemers: ongeveer de helft van hen was afkomstig uit India, Sri Lanka, Italië en het Caribisch gebied etc.

Unite – the Union

In alle vestigingen waren de werknemers lid van de vakbond Unite[3]. In Enfield verliep het contact met de bond uitsluitend

naar hun bronnen buiten Londen. [...] De bezetting is nu zo'n tien dagen aan de gang, en volgens mij zijn er nooit meer dan 300 mensen bij de fabriek geweest, inclusief werknemers, familie en vrienden, en mensen van de SWP [Socialist Workers Party]. In vergelijking met de duizenden mensen die bij de G20 aanwezig waren – waarvan weliswaar niet iedereen in Londen woont, maar waarvan velen ook geen 'klassenstrijders' zijn en dergelijke opvattingen afwijzen – [is dit bedroevend weinig].'

Slapen op de vloer

De bezetting kwam tot stand op een informele manier: taken werden verdeeld naar behoefte en naar vermogen. Van het totale aantal werknemers van 227 waren er zo'n zeventig werknemers en een handvol sympathisanten bij de bezetting betrokken. De omstandigheden waarin men moest bezetten waren niet gemakkelijk. Men sliep op de vloer, op een bankje of in een stoel en velen hadden geen slaapzak. Het licht was steeds aan om wacht te houden en de gebarricadeerde ingangen te bewaken. In het begin werden de bezetters overladen met voedsel, vooral brood en melk. Later werd de voedselvoorziening systematischer aangepakt. Een bevriende cateraar bracht dagelijks ontbijt en avondmaaltijden.

Solidariteit

Naarmate de bezetting voortduurde groeide er een ondersteuningsnetwerk. Tijdens de vierde dag van de bezetting, een zaterdag, werd er een protestbijeenkomst gehouden. Na afloop was er een bijeenkomst van libertaire activisten. Ook werd er een Steun Groep opgezet, voornamelijk gebaseerd rond de reeds bestaande Haringey Solidarity Group, een lokale libertaire actiegroep[6]. Juist deze kern van een kleine twintig mensen gaf tijdens de bezetting en picketlines de werknemers de meeste steun. En dit was van groot belang, omdat de werknemers later aangaven dat deze steun van doorslaggevend belang was geweest in het volhouden van hun strijd. Het uitdelen van pamfletten en flyers, het inzamelen van geld en het maken van publiciteit was een gezamenlijke onderneming van werknemers en sympathisanten. De werknemers hadden beslist geen militante achtergrond en hadden maar weinig ervaring met politiek activisme. De solidariteit kwam dus als een aangename verassing. Veel linkse groeperingen kwamen weliswaar om foto's te maken en hun kranten te verkopen, maar op een of twee individuele uitzonderingen na, droegen zij weinig bij aan de strijd. De paternalistische houding

via de in de fabriek werkzame vakbondsvertegenwoordigers[4]. Sommige vakbondsleiders kwamen even langs om hun steun te betuigen, maar deden, afgezien van het geven van matige juridische adviezen, feitelijk niets. De bezetters moesten zichzelf maar zien te redden. En ondanks het jarenlang betalen van contributie werden er geen stakingsgelden uitgekeerd (al zijn er wel geruchten dat na drie weken toch enige financiële ondersteuning werd gegeven). Op de website van Unite werd niets over het conflict vermeld, noch werden de leden opgeroepen om de bezetting actief te ondersteunen. Alle benodigde middelen om de bezetting vol te houden kwamen van de werknemers en hun sympathisanten zelf.

In Enfield was de lokale steun echter zwak. De fabriek bevond zich weliswaar vlakbij een arbeiderswijk, maar een drukke verkeersader bemoeilijkte het contact. En de werknemers, forensen als zij waren, hadden geen banden met de lokale gemeenschap zoals in Belfast. Ondanks de duizenden pamfletten die in de buurt werden verspreid, kwam er dus maar weinig steun.

Bedrog

In Basildon vonden de werknemers bewijsmateriaal waaruit bleek dat de sluiting van de fabrieken al jaren geleden was voorbereid. Het feit dat Visteon een spinoff van Ford was geworden paste in dit langetermijnbelang en bleek gewoon de handigste en goedkoopste manier om niet winstgevende onderdelen van het bedrijf te sluiten. De kredietcrisis was dus een zeer welkome dekmantel om de sluitingsplannen te bespoedigen. Uit ander bewijsmateriaal bleek dat het management zich van zijn pensioenen had verzekerd door deze in het geheim over te sluizen naar een fonds. Ook werd bekend dat een van de managers de intentie had om in een later stadium de fabriek weer te openen met goedkopere arbeidskrachten. Toen de ontslagen werknemers hierachter kwamen, besloten zij een bezoek te brengen aan het landhuis van de manager. Deze bleek helaas niet thuis te zijn en Visteon had zijn huis al van bewakers voorzien[5].

Protest of klassenstrijd?

Toevalligerwijs viel de bezetting samen met de G20-protesten in het financiële centrum van Londen, waar zo'n 10.000 activisten bijeenkwamen om hun antikapitalistische gevoelens te uiten tegenover de wereldleiders. Tijdens de protesten in de stad werd er geflyerd om de demonstranten te informeren over de Enfield-bezetting, maar dit leidde tot weinig respons. Later werd hier op een internetforum het volgende over bericht:

'Het was een groot contrast om te zien hoeveel energie en middelen werden ingezet voor het organiseren van de G20-protesten vergeleken met de steun die werd gegeven aan de Visteon-bezettingen. Voor een deel is dit een indicatie van verschil in prioriteit tussen activistische demonstraties enerzijds en klassenstrijd anderzijds. En voor een ander deel een indicatie dat veel G20-middelen (die ook voor de bezetting en de latere picketlines ingezet hadden kunnen worden) weer waren teruggekeerd

van enkele leden van de trotskistische Socialist Workers Party was er zelfs de oorzaak van dat de werknemers hen verzochten om weg te gaan.

Het einde van de bezetting

Na negen dagen kwam er op 9 april een einde aan de bezetting. Op 6 april was Visteon naar de rechter gestapt om via juridische weg een einde te maken aan de bezetting. Er werd gedreigd met arrestatie van de bezetters en zelfs gevangenisstraffen voor de vakbondsvertegenwoordigers. Maar om welke aanklachten en dus welke straffen het precies ging, werd door de vakbond niet uitgelegd. En of deze informatie nu bewust werd achtergehouden of niet, voor de vakbonden werd het in elk geval een stuk makkelijker om druk uit te oefenen op de werknemers om met de wensen van de vakbond akkoord te gaan.

In een video van de laatste bijeenkomst van de bezetters waarin de vakbond uitlegt waarom er een einde aan de bezetting moest komen, wordt pijnlijk duidelijk dat dergelijke bangmakerij werkt[7]. De juridische argumenten om de bezetting te beëindigen en de analyse van de risico's wanneer men dit niet zou doen, waren om verschillende redenen zeer dubieus[8]. Als de bezetters hadden geweigerd weg te gaan, was de zaak weer naar de rechter gegaan en had men in verdediging van de vakbond en de bezetters kunnen zeggen dat zij dit gedaan hadden om meer tijd te krijgen voor onderhandelingen. Bovendien had het feit dat Visteon op de afgesproken deadline (donderdag om 12.00) niet met een schikkingsvoorstel was gekomen, de bezetters kunnen vrijwaren van hun deel van de overeenkomst om het pand te verlaten.

Olie op het vuur

Volgens sommige betrokkenen duidt deze gang van zaken erop dat de overheid het Ford/Visteon-conflict met grote voorzichtigheid wilde aanpakken. Als een van de eerste grote conflicten van de kredietcrisis, met ontslagen en pensioenen in het geding, zou haar optreden – en de mogelijke reacties van werknemers daarop – een model voor toekomstige faillissementen kunnen zijn. Een gewelddadige ontruiming van arbeiders die na levenslange dienstverlening op een onbeschaamde manier door hun werkgevers worden beroofd, zou olie op het vuur kunnen zijn voor miljoenen aanstaande werklozen. De overheid is bang dat de boel gaat escaleren als er straks nog meer bedrijven failliet zullen gaan.

Ondertussen bleef de fabriek in Belfast bezet en Visteon – op de hoogte van de lokale steun en militantere achtergrond van de werknemers – was nog niet voor ontruimingsprocedures naar de rechtbank gestapt. Toen het ontruimingsbevel in Belfast arriveerde, werd dit door de bezetters ceremonieel verbrand en de bezetting ging gewoon door.

Collectieve zelforganisatie

Met het eindigen van de bezetting in Enfield verloren de werknemers hun sterke onderhandelingspositie. Van de drie fabrieken had Enfield de meest waardevolle inventaris. Het werd daarom van levensbelang te voorkomen dat Visteon de voorraad en de machines uit de fabriek zou halen. Om die reden ging men nu over tot een picketline, waarbij dag en nacht voor de fabriek werd gepost. Van de vakbond kwam nog steeds geen hulp. Het waren de werknemers zelf en hun sympathisanten die zorgden voor vuurkorven, mobiele toiletten, tenten en een caravan. De werknemers waren ondertussen behoorlijk gedesillusioneerd in de vakbond, maar tegelijkertijd betekende het gebrek aan steun dat ze zelf enige ervaring kregen in collectieve zelforganisatie.

De meeste financiële steun kwam overigens van buiten de auto-industrie. Van de meeste werknemers in de auto-industrie was de werktijd al verkort. Werk in de auto-industrie is redelijk betaald vakwerk en veel werknemers hebben hypotheken en andere betalingsverplichtingen. De door de huidige crisis toegenomen economische onzekerheid heeft ervoor gezorgd dat werknemers hun inkomen niet wilden riskeren voor solidaire acties met ex-Ford/Visteon-werknemers. Het meeste geld dat binnenkwam bij de Steun Groep was afkomstig van lokale vakbondsafdelingen uit andere sectoren van de economie.

De vakbond als kapitalistisch instituut

Zoals hierboven al gesteld werd bleef Unite angstvallig stil over het conflict. Het gebrek aan (financiële) steun en het niet informeren van de bezetters, de buitenwereld en het ledenbestand van de vakbond, zorgde ervoor dat de desillusie over Unite veranderde in permanent cynisme. Velen hadden bovendien het gevoel dat de vakbondsvertegenwoordigers te dicht op de vakbondsleiders stonden of zelfs door hen beïnvloed werden en dat dit hen belemmerde in hun daadkracht.

Als kapitalistisch instituut deed de vakbond zijn werk daarentegen heel erg goed. Zoals wel vaker gebeurt, heeft ook in dit conflict de vakbond de belangen van de arbeiders ondergeschikt gemaakt aan zijn eigen belangen en aan de belangen van de economie in het algemeen. De nauwe politieke en financiële banden tussen de Britse vakbonden en de Labour Party zijn nog steeds erg nauw (zo worden gepensioneerde vakbondsleiders vaak beloond met een zetel in het Hogerhuis). En conflicten zoals deze maken weer eens goed duidelijk dat de bonden slechts een van de mechanismen zijn waarmee het kapitaal zijn cri-

ses beteugeld. Het feit dat de Amerikaanse vakbond UAW (United Auto Workers) voor 55% aandeelhouder is geworden van de Chrysler Group is daar een duidelijk voorbeeld van[9].

De eerste onderhandelingsronde

Terwijl de bezetting in Enfield nog in volle gang was, werden de vakbondsvertegenwoordigers van de drie fabrieken samen met de vakbondsleiders van Unite overgevlogen naar New York om te overleggen met de directie van Visteon. De directie van Ford weigerde aan dit overleg deel te nemen en ontkende daarmee nog steeds elke verplichting aan zijn voormalige werknemers. Vandaar dat het ook zeer onwaarschijnlijk was dat er uit deze onderhandelingen een bevredigende overeenkomst te voorschijn zou komen. Het gerucht gaat dat de vakbondsvertegenwoordigers niet eens bij de besprekingen aanwezig waren, maar moesten achterblijven in de bar, terwijl de bazen en bonzen het lot van 'hun' werknemers bepaalden.

Na deze eerste onderhandelingsronde werd er een schikkingsvoorstel gedaan door het bestuur van Visteon: doorbetaling van het salaris voor een periode van negentig dagen; de minimale wettelijke verplichting! Als reactie op deze belediging werden de barricades rondom de ingangen van de fabriek in Enfield versterkt. Niet geheel onverwacht bleek het veel moeilijker om 24 uur per dag te posten bij de fabriek dan het volhouden van de bezetting. Maar er werden aflossingsroosters gemaakt en de aanwezigheid bij de vijf poorten bleef gehandhaafd.

Een nieuwe schikkingsvoorstel

Terwijl de zeventig tot tachtig actieve Enfield-medewerkers aan het bezetten en posten waren, zaten de andere bijna tweehonderd werknemers passief thuis te wachten of zochten naar ander werk. Toen het nieuwe, verbeterde, schikkingsvoorstel werd aangekondigd, verschenen veel van deze werknemers opnieuw bij de fabriek om erachter te komen wat dit voorstel inhield. Zeer begrijpelijk veroorzaakte dit nogal wat verontwaardiging bij de bezetters.

Het nieuwe voorstel was waarschijnlijk een reactie op de dreiging van een nieuwe picketline bij de winstgevende Ford-fabriek in Bridgend (Wales), waar motoren worden gemaakt met een lage CO2-uitstoot – de enige Britse Ford-fabriek die nog op volle kracht draaide en een essentieel onderdeel de productieketen. Het idee van de picketline was het resultaat van een bijeenkomst van vakbondsvertegenwoordigers in Londen, waarbij was besloten om delegaties van tien werknemers van elk van de drie fabrieken naar Bridgend te sturen.

Blijkbaar vond Ford dit bedreigender dan de voorgaande afzonderlijke bezoeken aan Ford-fabrieken, waarbij aan Ford-werknemers werd gevraagd om Visteon-producten te boycotten, want Ford kwam weer aan de onderhandelingstafel. Er vond overleg plaats tussen de hoofddirectie van Ford Europa en de algemeen secretaris van Unite, waarna Unite aan de ex-werknemers liet weten dat ze de picketline in Bridgend moesten afblazen.

Druk van de regering

Het is mogelijk dat ook de Britse regering druk heeft uitgeoefend op Ford om met een beter schikkingsvoorstel te komen. Zou immers Ford/Visteon een precedent scheppen, door alle financiële verplichtingen bij dergelijke bedrijfssluitingen te ontduiken, dan zou dit betekenen dat de Britse regering voor de ontslagvergoedingen moest opdraaien in de vorm van uitkeringen aan de toekomstige werklozen. En dit zou de staat een hoop geld kosten, omdat werknemers die wel ontslagvergoeding krijgen niet in aanmerking kunnen komen voor uitkeringen totdat ze de ontslagvergoeding hebben uitgegeven, waarbij de overheid specificeert hoe lang iemand 'redelijkerwijs' van een dergelijk bedrag kan leven.

Het kan echter ook zijn dat Ford zijn relatief gezonde positie op de automarkt in overweging heeft genomen. Misschien voelt Ford de behoefte om een minimum aan reputatie te behouden als werkgever die zijn verplichtingen nakomt in de ogen van huidige en toekomstige werknemers.

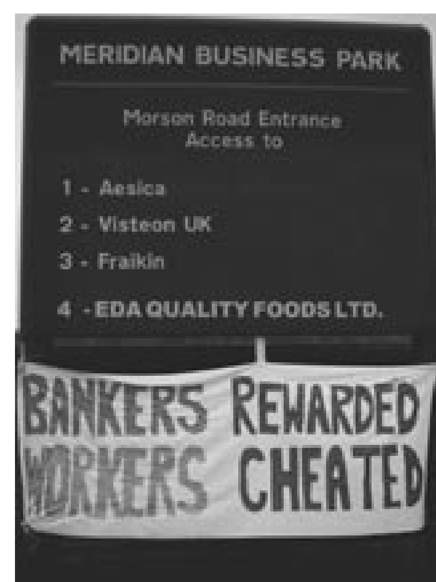
De stemming over het schikkingsvoorstel

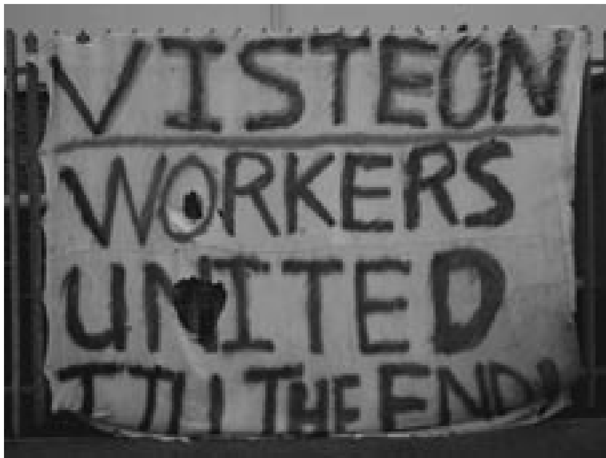
Voorafgaand aan de stemming zouden de details van het voorstel door vertegenwoordigers van de vakbond bekend gemaakt worden aan de Enfield-werknemers. In sommige gevallen werd dit voorgelezen vanaf een met de handgeschreven puntsgewijze samenvatting op een blaadje. In hun haast om het voorstel erdoor te krijgen, zodat men weer snel kon terugkeren naar hun rustige kantoorbaan, was het natuurlijk te veel gevraagd om voor elke werknemer een gedetailleerd exemplaar te printen, zodat de werknemers op een goed geïnformeerde manier over hun toekomst konden beslissen.

De stemming over het voorstel was door de vakbond zo geregeld dat de radicalere werknemers in Belfast als laatste zouden stemmen. Acceptatie in Enfield en Basildon zou acceptatie in Belfast immers kunnen aanmoedigen. Alle fabrieken stemden voor: in Enfield waren er 178 werknemers voor (met 5 tegenstemmen); in Basildon 159 voor (met 0 tegenstemmen); en Belfast 147 (met 34 tegenstemmen).

Overwinning?

Vrij snel na de euforie over het veiligstellen van een betere schikking, begonnen de werknemers zich af te vragen waarvoor zij eigenlijk hadden gestemd. De ontslagvergoeding bleek tien keer hoger te zijn dan het originele aanbod. Slechts een kleine groep werknemers (CCR's[10]) – mensen met slechtere contracten die in dienst waren gekomen nadat Visteon de fabrieken van Ford had overgenomen – kregen minder ontslagvergoeding. Sommige werknemers vonden dat er onnodig verschil werd gemaakt en gaven zowel Visteon als Unite hiervan de schuld. Andere waren verontwaardigd over het gebrek aan inzet voor een uniforme schikking bij de werknemers die niet bij de bezetting betrokken waren geweest. Overigens deden er geruchten de ronde dat de werknemers in Belfast hun

collega's die minder ontslagvergoeding zouden krijgen wilden compenseren met £300 per persoon.

Over de pensionen van de werknemers bestaat echter nog geen duidelijkheid. Een rechter zal hierover moeten beslissen, en dit wordt waarschijnlijk een twee jaar durende rechtszaak. De werknemers gaan ervan uit dat 60 tot 90% van hun pensioen door de regering gecompenseerd zal worden. De pensioenen waarvoor zij jarenlang premie hebben afgedragen, zouden worden uitgekeerd vanaf hun 58e. De compensatie van de overheid begint echter pas bij de leeftijd van 65. Een meer recente berekening suggereerde bovendien dat de werknemers slechts 45% van hun originele pensioen zullen krijgen. Zoals gewoonlijk is de vakbond weer eens traag in het informeren van hun leden over deze pensioenkwestie.

Solidariteitsacties

Terwijl het nieuwe schikkingsvoorstel in overweging werd genomen, werd er op 1 mei door sympathisanten een picketline georganiseerd bij KPMG, het accountancybedrijf dat de ondercuratelestelling van Visteon aan het regelen was. KPMG had de opdracht gekregen om ten koste van de ontslagvergoedingen en pensioenen van de werknemers de winsten van Visteon veilig te stellen en had tot dusverre alle claims van de werknemers afgewezen met het excuus dat Visteon failliet was. Zo'n zestig mensen waren aanwezig met een mobiele geluidsinstallatie. Ze deelde flyers uit en maakten hun afschuw duidelijk met behulp van de microfoon.

Rob Williams, een militante vakbondsvertegenwoordiger bij Linamar in Swansea (Wales), een andere spin-off van Ford, werd ontslagen voor zijn steun aan de ontslagen Visteon-werknemers. Hij bezocht verschillende werkplaatsen om steun te krijgen voor het conflict, vermoedelijk echter alleen in de functie als vakbondsvertegenwoordiger en niet door zelf een direct beroep te doen op de werknemers. Toen hij te horen kreeg dat hij ontslagen zou worden, sloot hij zich op in zijn kantoor en barricadeerde de ingang. Zijn collega's legden daarop het werk neer om hem te ondersteunen. Williams werd toen weer – voorwaardelijk – aangenomen, maar kort daarna toch weer ontslagen. Het management verwijderde de deur van zijn kantoor om te voorkomen dat hij zich weer ging barricaderen en de ploegbazen dreigden de werknemers met ontslag als ze het werk opnieuw zouden neerleggen[11]. Een ondersteuningscampagne werd georganiseerd en tijdens een bijeenkomst stemden de Linamar-werknemers massaal in met een staking van onbepaalde duur om het ongedaan maken van Wiliams' ontslag af te dwingen. De stakingsdreiging was blijkbaar voldoende, want op 10 juni werd hij weer aangenomen[12].

Een kleine overwinning, maar een sterk signaal...

Na 48 dagen – op maandag 18 mei – werd het conflict door de ex-Visteon-werknemers in alle drie vestigingen beëindigd. Hoe klein de overwinning zelf ook is, met alle beperkingen en zwakheden van de schikking, de strijd was van groot belang. De ex-werknemers hebben meer bereikt dan in de verwachting lag, in het bijzonder na het beëindigen van de bezetting in Enfield en ondanks de afwezigheid van solidaire acties van andere werknemers in de auto-industrie. En ondanks de onzekerheid over de pensioenen is het onder de huidige omstandigheden en vergeleken bij de meeste Britse arbeidsconflicten van de laatste vijfentwintig jaar een behoorlijk goed resultaat. Bovendien heeft het conflict een sterk aanmoedigend signaal afgegeven aan werknemers die voor gelijke situaties komen te staan...

Noten:

1 Het grootste deel van het artikel is gewijd aan de bezetting van de fabriek in Enfield, omdat daarover de meeste bronnen beschikbaar waren. Kijk op http://libcom.org/tags/visteon-occupation voor meer bronnen, artikelen, pamfletten en foto's.

2 Een kleine twintig werknemers van de Enfield-vestiging werden niet ontslagen door Visteon. Het was de bedoeling dat zij later zouden helpen met het verwijderen van de voorraad en de machines uit de fabriek. Een aantal van hen raakte echter betrokken bij de bezetting en de latere picketlines en toen het bedrijf hen opriep om te komen werken, weigerden zij om de picketlines te doorkruisen.

3 Unite – the Union, beter bekend als Unite, de grootste Britse vakbond sinds de fusie tussen Amicus en 'Transport and General Workers' Union van 1 mei 2007.

4 Een vertaling van de Engelse term 'convenor'. Convenors zijn werknemers die worden aangewezen en/of verkozen door 'stewards' (eveneens vertegenwoordigers van de vakbond) in grotere bedrijven met verschillende afdelingen. Convenors staan vaak in directe verbinding met de vakbond, waar zij hun invloed en legitimiteit aan ontlenen. Bij de steward is dit niet of minder het geval. Convenors worden door de vakbond betaald voor hun diensten, stewards doen dit vaak vrijwillig. Vroeger ontleenden de stewards hun legitimiteit aan de invloed die zij konden uitoefenen op de werknemers, waaruit zij gekozen werden. Bovendien werden zij gecompenseerd door de werknemers zelf. Het besluitvormingsproces in de Enfield-zaak laat echter zien dat de convenors veel van hun relatieve onafhankelijkheid en invloed hebben verloren.

5 Een video van het huisbezoek staat op: http://libcom.org/news/video-visteon-factory-occupation-workers-go-bosss-house-08042009.

6 http://www.haringey.org.uk.

7 http://libcom.org/news/video-visteon-workers-eviction-enfield-14042009.

8 Bij andere recente arbeidsconflicten waarbij vakbonden en/of vakbondsleden de wet overtraden – waaronder een wilde staking bij de Lindsey Oil Refinery, en een staking van gevangenispersoneel, dat bij wet verboden is om te staken – werd ook niemand vervolgd.

9 Hoewel deze overname in werkelijkheid veel genuanceerder ligt, zegt het feit dat er tussen beide partijen tot 2015 een stakingsverbod is afgesproken mijns inziens genoeg.

10 CCR staat voor 'Competitive Cost Rate' (concurrerende kostprijs), door Visteon geïntroduceerd voor nieuwe werknemers om hun salaris in overeenstemming te brengen met de toenmalige loonkosten in de auto-industrie. Dit salaris lag beduidend lager dan dat van werknemers met een voormalig Ford-contract en de CCR's kregen dus minder betaald voor hetzelfde werk.

11 http://libcom.org/news/swansea-union-convenor-sacked-supporting-fordvisteon-workers-28042009.

12 Rob Williams reinstated due to threat of strike action', *Stop Press*, 10 juni 2009.

Wat kunnen de arbeiders doen tegen de crisis?

Twee vormen van directe actie

De bezetting van de Visteon-fabrieken in Groot-Brittannië, waar op de vorige pagina's verslag van werd gedaan, hebben in de Engelse anarchistische pers tot heftige discussies geleid tussen voor- en tegenstanders van coöperatieven. Ook onder de ex-werknemers van Visteon bestonden verschillende opvattingen over het doel van de bezetting. Zo wilden de arbeiders in Belfast in de eerste plaats voorkomen dat hun fabriek zou worden gesloten, terwijl men in Basildon en Enfield slechts bezette voor een goede ontslagregeling en behoud van pensioen.

DOOR JAN BERVOETS

Datgene waarvoor men in Basildon en Enfield streed, past binnen de strategische visie die ook door de meeste Engelse anarchisten wordt verdedigd: de arbeiders dienen zich te verenigen tegen de bazen en de staat voor het behoud van hun bestaan. Opvallend is dat bij deze bedrijfsbezettingen, anders dan anderhalf jaar geleden in Duitsland is gebeurd, de arbeiders de productie niet zelf op gang hebben gebracht of een poging daartoe gedaan hebben. Als reden hiervoor wordt aangegeven dat het in gang zetten van een coöperatief de eenheid van de arbeidersklasse, ook al is zij van onderaf georganiseerd, zou bedreigen en daarmee het kapitalisme zou steunen.

Kort na de Visteon-bezettingen verschenen in anarchistische tijdschrift *Freedom* twee stukken die op deze problematiek ingaan en die wij de lezer van *Buiten de Orde* niet willen onthouden. In het eerste stuk (*Coöperatieven of conflicten*) wordt de zojuist genoemde mening verdedigd, dat coöperatieven de eenheid van de arbeidersklasse bedreigen, omdat de uitbuiting door de werkgevers vervangen zal worden door een zelfgereguleerde uitbuiting. In het tweede stuk ('*Bailouts' of coöperatieven*) worden coöperatieven verdedigt als voorafspiegeling van de toekomstige maatschappij. Wie beide stukken leest moet erkennen dat er voor allebei wat te zeggen valt.

Mijn persoonlijke opvatting is de volgende: in de Nederlandse situatie betekenen beide standpunten een doorbreking van de ideologie van het poldermodel met een revolutionair perspectief. Op voorhand 'partij' kiezen zou voor een anarchistische of syndicalistische organisatie betekenen dat er initiatieven worden buitengesloten. Dat is voor een anarchist verwerpelijk, omdat anarchisten altijd hebben bestreden dat er vanuit abstracte theoretische gronden dictaten worden gegeven aan de actiepraktijk. De praktijk zal moeten uitwijzen welke positie het beste is.

Coöperatieven of conflicten

DOOR JOSEPH KAY

Nationalisering is lang de voornaamste eis van links geweest, maar nu de ongekende nationalisering van het bankenstelsel niet tot het socialisme heeft geleid, lijkt het erop dat de anarchisten gelijk krijgen met hun stelling dat staatscontrole niets aan de arbeidersklasse te bieden heeft. Dit geeft ons de kans om anarchistische denkbeelden naar voren te brengen, niet als commentaar op links, maar als waardevolle opzichzelfstaande voorstellen. Tegenover de eis van nationalisering van bedrijven in moeilijkheden, hebben velen de eis van arbeiderszelfbeheer gesteld. Deze eis is niet minder problematisch, en wel om twee redenen.

Ten eerste, en niet onbelangrijk, zijn wij niet in de positie om überhaupt ook maar iets te eisen. Als uiterst kleine minderheid binnen de arbeidersklasse, blijven onze 'eisen' voor het een of het ander machteloos geschreeuw. De nationalisering van de banken gebeurde niet omdat parlementsleden aan de kreten van diverse trotskistische groepen gehoor gaven, maar uit materiële noodzaak: het voorkomen van een instorting van het bankwezen en de economie in zijn geheel en daarmee een daling van de winsten en het gevaar van sociale onrust.

De enige manier waarop wij het kapitaal kunnen dwingen om aan onze eisen te voldoen is ervoor te zorgen dat deze eisen worden ondersteund door een sterke klassenbeweging. In afwezigheid van zo'n klassenmacht lopen wij met dergelijke eisen op de zaken vooruit. Er zijn immers dringender zaken aan de hand. Wij komen hier straks op terug.

Het tweede probleem is fundamenteler. Terwijl velen zich ervan bewust zijn dat arbeiderszelfbeheer onder het kapitalisme domweg zelfgeregelde uitbuiting is, wordt die eis nog vaak gesteld als een soort voorlopige, 'realistische' eis bij gebrek aan revolutie. Maar evenals nationalisering is arbeiderszelfbeheer geen eis die gebaseerd is op onze concrete materiële behoeften als klasse. Het gaat hier immers om de vraag *hoe het kapitaal beheerd zou moeten worden*.

Het beheren van het kapitaal kan echter niet in ons belang zijn, dus is het zinloos om dat te proberen. In plaats daarvan moeten wij concrete materiële eisen stellen; geen verlies van banen, geen loonsverlaging, geen bezuiniging op openbare diensten en geen uithuiszettingen. En willen we een stap verder gaan, dan zullen we bovendien loonverhoging, kortere werkweken met behoud van loon en verbeterde openbare diensten et cetera moeten eisen.

Zelfgeregelde uitbuiting is niet zomaar een fraaie woordspeling, het laat zien *hoe het kapitaal het sociale leven regeert*. Het doet dit zowel *verticaal* via de persoon van de werkgever, als *horizontaal*, door de werking van de markt. Vele anarchisten concentreren zich hoofdzakelijk op de verticale regel van de hiërarchie op de werkplaats, en zien zo het arbeiderszelfbeheer als een opstapje naar het libertaire communisme.

Dit is echter geen opstapje, maar een impasse. Stel je voor dat ik in de financiële dienstverlening werk. Zoals men tijdens een financiële crisis kan verwachten, voelen wij de druk. Er worden mensen ontslagen en de 'gelukkige' overlevenden worden gedwongen tot langduriger en harder werken om dat goed te maken. Als wij het bedrijf in een coöperatief zouden veranderen, zouden diezelfde marktmechanismen, die mijn werkgever ertoe dreven om te bezuinigen, nog steeds aanwezig zijn. Maar er is niemand meer waartegen wij kunnen protesteren, als onder de druk van een vijandige markt de uitbuiting blijft toenemen.

Natuurlijk zouden we door middel van de vroegere salarissen van de directeur minder mensen hoeven ontslaan, of de lonen kunnen verbeteren. Maar als het bedrijf de middelen heeft om dit te doen, en we zouden in staat zijn om de onteigening van de bazen af te dwingen – wat alleen mogelijk is door middel van een klassenstrijd die sterk genoeg is – dan zouden we *eenvoudigweg de concrete materiële dingen moeten eisen die wij nodig hebben*, om aan onze daadwerkelijke behoeften te voldoen – in dit geval behoud van onze banen en betere voorwaarden – en *niet eisen hoe het kapitaal zou moeten worden beheerd*.

Succes in het oprichten van een coöperatief is succes in het omruilen van de ene vorm van vervreemding voor de andere, van proletarisch naar kleinburgerlijk. Maar er is een reden waarom arbeiders een potentieel revolutionaire klasse zijn en de kleine zakenlieden niet: de klassentegenstellingen. Wanneer het kapitaal door de werking van de markt eisen aan de bazen stelt, moeten zij die aan de arbeiders opleggen, en de arbeiders kunnen zich daartegen verzetten. De behoeften van de arbeiders zijn in directe tegenspraak met de behoeften van de accumulatie van het kapitaal.

Als wij echter onze eigen werkgever worden, hebben we niemand om ons tegen te verzetten en doen de eisen van het kapitaal zich aan ons voor als een natuurlijke noodzakelijkheid van de markt. De klassenstrijd – en daarmee het potentieel voor revolutionaire verandering – krijgt kortsluiting. Zonder middelen kun je *geen enkel* doel bereiken. Sommige middelen brengen ons dichter bij onze doelen, terwijl anderen ons doen verwijderen van ons doel en uiteindelijk de mogelijkheid om dit te bereiken zullen vernietigen.

Wat is dus een goed libertair-communistisch antwoord op de crisis? De communistische eisen zijn concrete, materiële eisen die onze behoeften als arbeiders weerspiegelen. Om in staat te zijn om deze eisen te stellen, moet de arbeidersklasse een zekere kracht en vertrouwen hebben, wat momenteel echter ontbreekt. Daarom zouden onze activiteiten moeten worden gericht op het verhogen van het zelfvertrouwen, de macht en de strijdbaarheid van een bredere klasse.

Het arbeidersbulletin *Tea Break* is een van de projecten die hieraan willen bijdragen. Het propageandeert libertair-communistische tactieken om concrete materiële resultaten te bereiken. Deze tactieken zijn: collectieve actie voor militante arbeiders om met elkaar te netwerken via het internet of via persoonlijke contacten; voor massavergaderingen met alle arbeiders, ongeacht het lidmaatschap van welke vakbond dan ook (natuurlijk zonder managers en onderkruipers) om de strijd in de goede richting te sturen, en om arbeiders te binden die worden verdeeld door de eigen fabriek, sector, vakbond, filiaal, aard van het contract en diverse andere verschillende (nationaliteit, geslacht…).

Als concreet project om libertair-communistische tactieken en eisen te verbreiden en de macht en het vertrouwen van de klasse te vergroten, is dit op zijn minst een kleine maar beslissende stap in de juiste richting.

'Bailouts' of coöperatieven
door Lain McKay

Nu het kapitalisme (opnieuw) in crisis verkeert, zijn delen van de financiële sector door de staat opgekocht en worden er ook nationalisaties van bepaalde industrieën geëist. Er zijn vele redenen om dit te verwerpen, maar het probleem is dat de arbeiders hier schade van zullen ondervinden. Daarom denk ik dat het voor anarchisten beter is om wat praktische suggesties te doen – natuurlijk los van de roep om sociale revolutie.

Mag ik voorstellen dat in ruil voor elke bailout het bedrijf in een coöperatieve vereniging wordt omgezet? Dit is een anarchistisch alternatief voor het louter weggeven van geld aan kapitalisten of het nationaliseren van fabrieken.

Proudhon stelde in 1848 dat hij 'niet wilde dat de staat de mijnen, de kanalen en de spoorwegen in beslag zou nemen; dat zou nog meer monarchie en loonslavernij brengen.

Wij willen dat de mijnen, kanalen, spoorwegen in handen komen van de democratisch georganiseerde arbeidersassociaties.'

In zijn klassieke werk, *Idée générale de la révolution au XIXe siècle* (Algemene idee over de revolutie in de negentiende eeuw) uit 1851, deed hij een soortgelijke suggestie als onderdeel van zijn kritiek van kapitalisme, waarmee hij ook de communards van 1871 beïnvloedde, die lege werkplaatsen in coöperatieve verenigingen veranderden.

In 1912 redeneerde Kropotkin in dezelfde richting. Hij merkte op dat de 'fasen van de staat die wij nu doormaken onvermijdelijk schijnen te zijn.' Maar door het helpen van 'de vakbonden aan het tijdelijk bezit van de industriële concerns' zouden de anarchisten 'een efficiënt middel [creëren] om de nationalisering van de staat te controleren'. Dus is er een anarchistische traditie om dit soort eisen te stellen.

Wat moeten we met het evidente bezwaar dat dit geen socialisme is maar enkel 'arbeiderskapitalisme'?

Ja, het is geen socialisme – maar het bevat meer elementen van het socialisme dan de alternatieven van 'bailouts' of nationalisering. Het is een idee dat, zeker nu een sociale revolutie onwaarschijnlijk is, hier en nu zou kunnen worden toegepast. Als we onze revolutionaire zuiverheid willen behouden, is het onwaarschijnlijk dat er ook maar iemand veel aandacht aan ons zal besteden. En als er een opstand uitbreekt, dan zal onze invloed kleiner zijn dan wanneer wij op de huidige sociale kwesties zouden ingaan.

Indien het op de juiste manier gebeurt, kunnen dergelijke activiteiten worden gebruikt om ons dichter bij ons directe doel te brengen – een libertaire sociale beweging die directe actie en solidariteit gebruikt om de maatschappij voor een betere in te ruilen.

Wat moeten we met de uitspraak dat nationalisatie slechts 'arbeiderskapitalisme' is? Dit is verwarrend. Het is niet kapitalistisch, omdat de arbeiders hun eigen productiemiddelen bezitten en beheren. Als het citeren van Engels hier niet te ongepast is:

'Het doel van de productie – goederen produceren – betekent niet noodzakelijk dat je een kapitalist bent' want de 'productie van goederen is één van de voorwaarden voor het bestaan van het kapitaal [...] zo lang de producent slechts verkoopt wat hij zelf produceert, is hij geen kapitalist; dat wordt hij slechts vanaf het ogenblik dat hij van zijn macht gebruik maakt om de loonarbeid van anderen uit te buiten.'

Arbeidersassociaties zijn dus niet kapitalistisch, zoals ook Marx al duidelijk maakte. En dit is het onderscheid dat Proudhon maakte tussen eigendom en bezit. Hij plaatste de arbeidersassociaties in het centrum van zijn anarchisme, door ze te beschouwen als 'een protest tegen het loonstelsel' en een 'ontkenning van de heerschappij van de kapitalisten.' Zolang deze verenigingen democratisch blijven (d.w.z. dat alle mensen er lid zijn) dan is dit een socialisatie van de bestaansmiddelen (ook al blijven ze momenteel binnen het kapitalisme). De sleutel om socialisatie te begrijpen is dat men zich ervan bewust wordt dat het hierbij fundamenteel over [vrije] toegang gaat, dat iedereen dezelfde rechten op bestaansmiddelen heeft als ieder ander.

Dit was het standpunt van Proudhon: 'elk individu dat in de associatie werkzaam is [...] heeft een onverdeeld aandeel in de eigendommen van het bedrijf' en heeft 'het recht om elke positie, op elk niveau in het bedrijf te vervullen, naargelang het vermogen van geslacht, leeftijd, vaardigheid en arbeidsduur' en dat 'alle posities verkiesbaar zijn, en de voorschriften [worden] onderworpen aan de goedkeuring van de leden.' Bakunin was ook een vurig aanhanger van coöperatieven, net zoals Kropotkin – al wezen beiden ook duidelijk op de beperkingen ervan.

Dit zouden criteria moeten zijn voor elke bailout die nu wordt voorgesteld – het omvormen van een bedrijf in een coöperatieve vereniging die door de leden wordt beheerd en waarin alle nieuwe werknemers automatisch lid zijn en dezelfde rechten genieten als de anderen.

Natuurlijk is het waarschijnlijk dat geen enkele overheid akkoord zal gaan met een dergelijke socialisatie. Tenzij van onderaf druk wordt uitgeoefend, zullen zij voor bailouts of voor (gedeeltelijke of volledige) nationalisatie kiezen om het kapitalisme te behouden. En als dit wordt genegeerd zouden de mensen gewoon zelf hun werkplaatsen moeten socialiseren door ze te bezetten en ze zelf te beheren. En dit zou niet alleen beperkt moeten worden tot bedrijven waarbij bailouts nodig zijn. Alle bedrijven die gesloten dreigen te worden zouden moeten worden bezet, wat hopelijk alle arbeiders zal inspireren om hetzelfde te doen.

Dit betoog voor coöperatieven moet worden gezien als een praktische reactie op de huidige gebeurtenissen, een middel om de anarchistische boodschap te verspreiden en de mensen ertoe te brengen om voor zichzelf op te komen. In ieder geval zal het de mensen helpen die onder de crisis te lijden hebben. Tegelijkertijd toont het aan dat een andere wereld mogelijk is. Waarschijnlijk zullen de mensen wiens banen op de tocht staan en wiens gemeenschappen verscheurd dreigen te worden door de besluiten van hun bazen er geen groter zooitje van maken dan henzelf is aangedaan!

Dit blijft echter een libertaire oplossing voor de crisis op korte termijn, één die kan worden gebruikt om iets beters tot stand te brengen. Het kapitalisme heeft gefaald. Het is tijd om economische vrijheid een kans te geven!

Beide stukken hebben op de website libcom.org tot nogal wat reacties geleid. Wil je deze discussie volgen? Kijk dan op: http://libcom.org/library/co-ops-or-conflicts en/of http://libcom.org/library/bailouts-or-co-operatives.

Verslag van de tweede internationale bijeenkomst over de arbeiderseconomie:

arbeiders en zelfbeheer tegenover de wereldcrisis

Het onderstaande is een verslag van een internationale bijeenkomst van syndicalisten in Latijns-Amerika. Dit verslag geeft een indruk van de omvang waarin een economie van arbeiderszelfbeheer en syndicalisme in Latijns-Amerika de strijd heeft aangebonden met het kapitaal. In welhaast alle landen is daar sprake van landbezetting en van bedrijven die door arbeiders zijn overgenomen. Er gaat geen maand voorbij of de Spaanstalige anarchistische pers bericht daarover.

Het stuk is een academisch referaat en heeft misschien een utopisch karakter, maar men kan het zien als een Latijns-Amerikaanse Internationale van revolutionaire socialisten. 'Ideologisch' gezien is het een samenwerkingsverband tussen marxisten (radensocialisten en van het leninisme bekeerde trotskistische tendensen), autonomen, anarchisten en syndicalisten. En misschien was er ook lippendienst uit staten als Cuba, Venezuela en Bolivia. Maar dat valt vanuit Nederland niet te beoordelen. In de praktijk laat het zien dat het arbeiderszelfbeheer daar zo sterk is dat het in ieder geval weer een internationaal initiatief kan opzetten, die de partijen overstijgt.

DOOR JOSE WAGON LUIS MIRAMAR

Van 12 tot 15 augustus j.l. werd in de filosofische faculteit van de Universiteit van Buenos Aires (Argentinië) de tweede internationale bijeenkomst over arbeiderseconomie gehouden met als thema: *de arbeiders en het zelfbeheer tegenover de wereldcrisis*. Het werd georganiseerd door het programma Open Faculteit van deze onderwijsinstelling en van andere politiek-sociale, syndicale en academische organisaties van Zuid-Amerika.

In deze dagen discussieerden diverse groepen, namelijk afgevaardigden van honderden arbeiders uit overgenomen fabrieken. syndicalisten, activisten op sociaal gebied, studenten en academici uit tal van landen als Argentinië zelf, Uruguay, Brazilië, Venezuela, Canada, de Verenigde Staten, Cuba, Mexico, Zuid-Afrika en Spanje. Zij brachten daarbij informatie en denkbeelden naar voren over binnen Latijns-Amerika ontstane vormen van zelfbeheer door de eigen arbeiders over de productiemiddelen en over de gevolgen van de crisis daarvoor.

Er spraken vertegenwoordigers van bezette fabrieken en ondernemingen, die door de arbeiders zelf in Argentinië weer in bedrijf waren gezet; dat gebeurde midden in de enorme economische crisis die het land in 2001 teisterde, van de fabriek IMPA (die nu met ontruiming wordt bedreigd) tot aan de Coöperatief La Cacerola (de Braadpan), de drukkerij Chilavert, de zelfbeheerde krant *El Diario de Villa Maria*, of textielbedrijven die door het Volksfront Darío Santillán in werking zijn gezet, om maar enkele voorbeelden – maar lang niet alle – te noemen.

Bovendien werden we vereerd met de aanwezigheid van vertegenwoordigers van diverse sociale organisaties en vakbonden, zoals:
- de Movimiento Territorial de Liberación (beweging voor landbevrijding) en de Movimiento Campesino de Liberación (boerenbevrijdingsbeweging), die zich bezig houden met landbezettingen en coöperatieven;
- vakbondsopposities van onderaf, waaronder verschillende vertegenwoordigers van de Arbeiderscentrale van Argentinië (de AC probeert het vakbondsmonopolie van de CGT in het land te doorbreken, die zich laat voorstaan op het alleenrecht van onderhandelen en op de syndicale rechtspersoonlijkheid namens de CGT als meerderheid), van de Uruguayaanse vakcentrale PIT-CNT (die op korte termijn een Latijns-Amerikaanse syndicalistische vergadering zal bijeenroepen), evenals van diverse verschillende vormen van het meer strijdbare syndicalisme uit Canada.

Ook namen bekende academici en onderzoekers aan de discussie deel, zowel van de organiserende universiteit (Andrés Ruggeri, Javier Antiveros, Hugo Trinchero, enzovoorts) als uit andere Latijns-

Amerikaanse centra of uit de rest van de wereld (Marcelo Vieta, Sonya Scott, Chris Bradd, J.J. McMurtry, Celia Pacheco, Orlando Cruz, Ana Livia de Souza, enzovoorts).

De geanimeerde debatten brachten aan het licht hoe heterogeen het fenomeen zelfbeheer is en welke enorme potentiële vermogens het heeft, omdat het zich elke keer steeds verder uitbreidt en beter georganiseerd is, en het, tot verwondering van de daaraan weinig gewende Europeanen, een enorm aandeel in de sociale samenleving heeft ingenomen. Met de productieve ondernemingen gaat een eindeloze hoeveelheid initi atieven van wijkopbouw samen (volkskeukens, collectieve woonvormen, volksopleidingen) met het doel netwerken van een 'nauw samenwerkingsverband' in de volksbuurten te creëren. Daarmee kan men de ontbinding en het verval van het sociale weefsel vermijden dat door het neoliberalisme in gang werd gezet.

Dat alles droeg bij aan de onverwoestbare idee om 'te strijden met de cultuur van de arbeid' die een ieder van ons uitdaagt om het beheer over zijn eigen arbeid en over de productiemiddelen te herwinnen als een onbetwistbaar element van noodzakelijke verandering van de sociale orde. Zo moesten zelfbeheer en coöperatie – aldus de meerderheid van de sprekers – niet worden gezien als een doel op zichzelf (niet alleen als een manier om tijdelijk te overleven in een in onrust geraakte economische situatie) maar als een organisatorische kiem van een ruimer sociaal bouwwerk, dat zelf de zorg voor de algemene productiviteit zal dragen.

Het feit dat zelfbeheer niet wordt ontkend, maar veleer versterkt wordt naarmate onze constante belangenstrijd tegen de macht voortschrijdt (de constante belangenstrijd en het zelfbeheer maken deel uit van eenzelfde proces van sociale omvorming, dat steeds weer groeiende netwerken structureert) is al een afrekening met bepaalde Westerse opvattingen. Daar [in het Westen] beweert men dat zelfbeheer niets anders is dan 'iets individualistisch' dat, omdat het gebaseerd is op beperkte consumptie en zelfuitbuiting, feitelijk niets anders bereikt dan dat het leverancier wordt van goedkope arbeidskrachten in de ketenen van het kapitalistische meerwaardestelsel (een bezwaar dat wordt aangevoerd door Professor Hugo Trinchero)[1].

Ook waren er levendige en interessante discussies over de veranderingen die door het neoliberalisme aan de wereld van de arbeid werden afgedwongen en over de vakbondsstrategieën, die daaruit voortkwamen en daarop een antwoord moesten geven: we hebben het over precaire arbeid, bezuinigingen, productieve decentralisatie, kortom die hele reeks fenomenen die ertoe heeft bijgedragen dat het proletariaat is uiteengevallen en in verschillende groepen is gefragmenteerd, en dat het zich tegen elkaar laat uitspelen, terwijl de slijtage in het merendeel van de grote vakbondsapparaten steeds evidenter wordt. Op basis van deze discussies werden op verschillende momenten eisen geformuleerd als democratie in de vakbonden, de controle van onderaf op de leiders, en de voorkeur aan het behoud van klasseneenheid boven het baantje in de ketenen van de meerwaardeproductie of de vraag naar behoud van werk.

[...]

Uiteindelijk heeft het symposium een van die noodzakelijke en zeer belangrijke initiatieven gevormd, die ertoe bijdragen dat er netwerken worden gevormd die de naties overstijgen en alle bedrijven omvatten, en waarin praktijkervaring en kennis worden uitgewisseld, en die de nationale, taalkundige en vooral ideologische barrières te boven zullen gaan. Dit alles moet de communicatie bevorderen tussen de verschillende zelfbeherende en initiatiefnemende bewegingen, die op een zekere dag het bouwwerk zullen oprichten van een globaal links dat in staat zal zijn een verregaande en diepgaande sociale verandering tot stand te brengen. Van het begin tot het einde is het absoluut noodzakelijk dat, willen wij de hemel bestormen, wij onze werelden moeten delen.

Vertaling: Jan Bervoets

Noten:

1 Dergelijke opvattingen worden ook naar voren gebracht door Joseph Kay in het artikel 'Wat kunnen de arbeiders doen tegen de crisis? Twee vormen van direct actie.' op de vorige pagina's van deze *Buiten de Orde*.

Staatsterrorisme van Servië

Op 29 augustus werd naar de Griekse ambassade in Belgrado een molotovcocktail geworpen, waarbij een ruit werd gebroken en de gevel lichtelijk werd geblakerd. Het incident werd geclaimd door 'Zwarte Elias', die de vrijlating eiste van Teodoros Iliopoulos. Dit is een Griekse anarchist, die tijdens de opstand van december vorig jaar willekeurig werd opgepakt en nog steeds zonder aanklacht door de Griekse politie werd vastgehouden. Op het moment van het incident was hij 48 dagen in hongerstaking. Op 27 augustus werd hij mede als gevolg van de internationale druk in vrijheid gesteld.

DOOR JAN BERVOETS

Voor de aanslag met de *mollie* werden op 3 september vijf vooraanstaande leden van het Anarcho-Syndicalistisch Initiatief (ASI) opgepakt: Ratibor Trivunač , Tadej Kurepa, Ivan Vulovič, Sanja Dokič en Nicola Mitrovič (Ivan Savič werd enkele dagen later gearresteerd). De dag daarop besloot het Districtshof in Belgrado hen dertig dagen in voorarrest te houden onder beschuldiging van internationaal terrorisme. Daardoor hangt hen vijftien jaar gevangenisstraf boven het hoofd.

Het ASI, de Servische afdeling van de anarchistische vakbondsinternationale IWA-AIT is echter principieel tegen dergelijke aanslagen, dus mogen we verwachten dat dit een schijnproces wordt tegen willekeurige arrestanten. Ratibor Trivunac is secretaris van de IWA-AIT; een van zijn voorgangers was Arthur Lehning, die in die functie in Spanje verbleef tijdens de Catalaanse revolutie. Het anarcho-syndicalisme streeft ernaar om vanuit zelforganisatie door arbeiders in de fabrieken de klassenstrijd te organiseren en de staat te vervangen door een federale samenleving. In Joegoslavië zijn daarvoor kansen, en die krachten moeten natuurlijk in de kiem worden gesmoord.

Trivunac is al eens opgepakt en opgesloten geweest. Op 10 maart werd hij door een snelrechter veroordeeld tot tien dagen gevangenis wegens het verbranden van een Amerikaanse vlag bij een bezoek van Joe Biden aan Belgrado; toen het internationale protest op gang kwam, haastte de politie zich om hem weer vrij te laten!

De zaak begint nu ernstiger te worden, omdat de detentie waarvoor de zes zijn veroordeeld plaatsvindt in gevangenissen waar corruptie hoogtij viert en de maffia er het sterkst is. Zij worden dus niet alleen met een oneerlijk proces bedreigd, maar ook met marteling. Het is dus zaak om zo dringend mogelijk hun vrijheid te eisen, omdat levensgevaar niet uitgesloten is.

Intussen is er nauwelijks een dag voorbij gegaan of er is wel geprotesteerd bij een of andere Servische ambassade. In Australië, Bulgarije, Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Spanje en ook in Nederland hebben de Servische vertegenwoordigers kunnen zien dat het met onze eisen om vrijlating menens is. In Frankrijk en Spanje zijn ook regionale comités actief, die voor Servische consulaten gaan staan. In Londen werden onze kameraden door de politie weggestuurd, in Slowakije werden ze lastig gevallen en geregistreerd. In Nederland bleef het bij een stil protest waarvan wij hopen dat het niet onopgemerkt is geweest. De acties zullen zeker doorgaan als aan onze oproepen aan de Servische regering geen gehoor wordt gegeven.

Stil protest bij de Servische ambassade in Den Haag, 18 september 2009

Over solidariteitskas Vrije Bond

DOOR DE SOLKASCOMMISSIE

De solidariteitskas van de Vrije Bond is niet alleen bedoeld voor financiële ondersteuning van individuele leden die dat in geval van staking nodig hebben, maar ook voor de ondersteuning van acties en initiatieven van leden en niet-leden in binnen- en buitenland die vallen binnen de doelstellingen van de Vrije Bond. Hier volgt een overzicht van de activiteiten die de Vrije Bond met kleinere en grotere bedragen heeft ondersteund.

Anarchists Against The Wall

Anarchist Against The Wall (AATW) is een Israëlische actiegroep bestaande uit anarchisten en anti-autoritairen die zich verzetten tegen de Israëlische bezetting en de bouw van de muur rondom de Westelijke Jordaanoever in het bijzonder. Samen met Palestijnse actiegroepen organiseert AATW regelmatig geweldloze marsen en directe acties. De activiteiten van de groep kosten geld. Bovendien neemt de repressie van het leger alleen maar toe, waarbij het instellen van avondklokken en het schieten met scherp geen uitzonderingen zijn. Steeds vaker worden (vooral) Palestijnse kameraden gearresteerd en vervolgd. Intussen breidt de groep zich uit en inspireert zij in Israël en elders massale dienstweigering. Wekelijks sturen ze berichten naar de website A-infos. Voor de juridische verdediging is veel geld nodig. Voor meer info zie: http://www.awalls.org.

Kahua Associatie

Kahua is een gebied in het zuidoosten van Makira, een van de Salomonseilanden. Het gebied is een van de biodiversiteits 'hotspots' ter wereld, met een groot aantal soorten dat nergens anders voorkomt. De Kahuans hebben te kampen met snelle veranderingen. Grootschalige boskap heeft een groot deel van de eilanden zo ver aangetast dat de industrie dreigt in te storten. Ook mijnbouw heeft in een aantal plaatsen een spoor van sociaal-ecologische vernieling achtergelaten en buitenlandse visbedrijven proberen toegang te krijgen tot riffen. Buitenlandse bedrijven proberen licenties te verkrijgen door gemeenschappen te verdelen middels omkoping, intimidatie en het verspreiden van alcohol en porno.

De Kahua Association (KA) is een 'grassroots' organisatie die in 2005 zonder externe hulp is opgezet door de bevolking van Kahua om op een pro-actieve manier om te gaan met verandering en gelijkwaardigheid en duurzaamheid als uitgangspunten heeft. De schenking van de solidariteitskascommissie is bedoeld voor het uitvoeren van onderzoek en het opzetten workshops door een van de leden van de Vrije Bond die afgelopen zomer naar Kahua is afgereisd. Het doel van zijn onderzoek is het ontwikkelen van capaciteiten om problemen en onderliggende oorzaken in hoe mensen zich verhouden tot hun natuurlijke omgeving, te herkennen en te analyseren. In een tiental dorpen zullen workshops worden gehouden waarin ecologische waarden bediscussieerd worden aan de hand van keuzescenario's. De workshops worden geleid door lokale 'facilitators', maar zij zullen eerst moeten worden getraind. Het project zal bijdragen aan zelfanalyse in Kahua. Ondersteunen van dit project betekent het ondersteunen van een zelforganisatie die in staat is de relatief onaangetaste regenwouden en riffen in Kahua te beschermen en daardoor een voorbeeld kan zijn voor andere gebieden in de Salomonseilanden. Voor mee informatie zie: http://www.fazey.webeden.co.uk/#/solomon-islands/4523043566.

S.W.O.M.P.

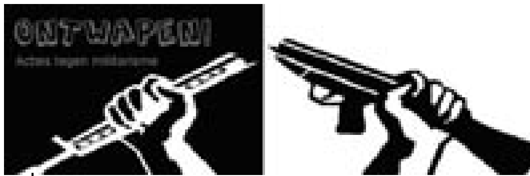
Dichter bij huis maar niet minder belangrijk zijn de activiteiten van Swomp Amsterdam. Swomp (Slimme Woonwagenbewoners Op Mooie Plekjes) bestaat als actiemiddel sinds 1994. De acties bestaan uit het bezetten van zogenaamde holle kiezen in de wijk (de Pijp) om aandacht te vragen voor de zinloze sloop van (sociale) woningen, waarvoor nog geen bouwvergunningen rond zijn of andere concrete plannen bestaan.

Daarnaast is Swomp ook een actiemiddel van Kraakgroep de Pijp om zelf door middel van directe actie invulling te geven aan leegstaand terrein door het te gaan bewonen. Swomp wil de autoriteiten duidelijk maken dat ze de panden wel kunnen slopen, maar dat dit het kraken (van dan maar leegstaande terreinen) niet kan tegenhouden. Samen met Groenfront-Amsterdam willen ze op dit terrein een experimenteertuin aanleggen om het klimaatneutraal en ecologisch leven te promoten en zelf in de praktijk te brengen. En daar hebben ze uiteraard geld voor nodig. Voor meer info zie: http://swomp.wordpress.com.

Bijeenkomst over radicale arbeidsstrijd in Amsterdam

Op zondag 22 februari heeft er in de MKZ in Amsterdam een bijeenkomst plaatsgevonden over de strijd rondom inkomen, arbeid en publieke voorzieningen. De bijeenkomst werd georganiseerd door mensen van de Vrije Bond en 2DH5 om te inventariseren wat er in Nederland mogelijk is op het gebied van radicale arbeidersstrijd. De Nederlandse vakbeweging zit in een diepe crisis en heeft voor veel mensen die zich willen organiseren en verzetten tegen de huidige economische orde zijn aantrekkingskracht verloren. Omdat er op dit gebied in het buitenland wel inspirerende organisaties en bewegingen actief zijn, werd een aantal van deze organisaties uitgenodigd om te kijken wat wij daarvan in Nederland zouden kunnen leren. Het betrof mensen van de Workers Solidarity Movement (WSM) uit Ierland en de anarcho-syndicalistische vakbond SAC (Sveriges Arbetares Centralorganisation) uit Zweden. Naast informatie van deze organisaties werd er ook een schets gegeven van de geschiedenis van de radicale arbeidersstrijd in Nederland. Deze bijeenkomst was slechts een eerste bijkomst om te kijken wat er in Nederland mogelijk is op het gebied van arbeidsstrijd. Er zullen meerdere bijeenkomsten volgen. Voor meer informatie en een uitgebreid verslag zie: http://www.globalinfo.nl/achtergrond/masterclass-organiseren.html.

Actiegroep Ontwapen!

In het kader van het zestigjarig bestaan van de NAVO heeft Ontwapen! een aantal acties georganiseerd rond de NAVO-basis in Nieuw Milligen. In de aanloop naar de internationale actiedag van 21 maart heeft Ontwapen! een aantal informatieavonden georganiseerd om een zo groot mogelijke opkomst te bevorderen. De acties – waarbij ondermeer de basis in Nieuw Milligen werd bestormd – waren een groot succes en vormden bovendien een goede mobilisatie in de aanloop naar de anti-NAVO protesten in Straatsburg.

Picketlines bij Adecco en Randstad in Den Bosch

Na Amsterdam en Utrecht zijn ook in Den Bosch een aantal leden van de Vrije Bond zich gaan bezighouden met acties tegen de werving van detentietoezichthouders voor vreemdelingengevangenissen. Voor de drukkosten van de flyers die aan voorbijgangers en aan medewerkers van de uitzendbureaus werden uitgedeeld werd een aanvraag ingediend bij de solidariteitskascommissie. De Vrije Bond gelooft niet in naties en grenzen en de aanvraag werd dan ook van harte gehonoreerd.

Anarchistische Bibliotheek

Op woensdag 14 januari opende de anarchistische bibliotheek 'Utopia' in Den Haag haar deuren. De bibliotheek is gevestigd in de Spijkermakerstraat 114 en is elke woensdag geopend tussen 16.00 en 19.00. De solidariteitskascommissie heeft een financiële bijdrage geleverd die nodig was voor het opstarten van de bibliotheek, die intussen een behoorlijke verzameling anarchistische lectuur ter beschikking heeft gesteld.

Klimaatactiekamp

Ook werd er een financiële bijdrage gegeven aan het eerste Nederlands-Belgische Klimaatactiekamp dat van 3 tot 9 augustus plaatsvond in Antwerpen. Het werd georganiseerd door GroenFront!, EYFA en Down to Earth (België). Eerdere kampen in Engeland en Duitsland gaven een flinke stoot aan de antikapitalistische klimaatbeweging en leverden vele nieuwe mensen op die bereid zijn over te gaan tot directe actie. Het Klimaatkamp richtte zich op grote vervuilers in de Nederlands-Belgische grensstreek en bestond naast workshops en lezingen uit een aantal acties die vanuit het kamp werden ondernomen. Voor uitgebreide verslagen en meer info zie: http://www.klimaatactiekamp.org.

Zelf een aanvraag doen?
Aanvragen dienen schriftelijk of per e-mail te worden ingediend bij de solidariteitskascommissie van de Vrije Bond: *Postbus 1338, 3500 BH Utrecht of solidariteitskas@buitendeorde.nl. Er wordt gestreefd naar een afhandeling van drie weken. Aanvragen dienen te worden voorzien van een korte toelichting een begroting waaruit bij voorkeur ook andere geldmiddelen blijken.*

3 april 2010: Actie op Vliegbasis Volkel in kader Europese actiedag

Kernwapens bedreigen onze wereld. De negen landen die samen meer dan 23.000 kernwapens bezitten, houden zich niet aan aan de afspraak om te ontwapenen en te werken aan een kernwapenvrije wereld. Nog altijd produceren zij nieuwe kernwapens. Diverse andere landen zien dit als een vrijbrief om ook hun verplichting kernwapenvrij te blijven niet na te komen en werken aan de ontwikkeling van eigen kernwapens.

Op 3 april 2010, een maand vóór de NPT Review Conference (waar gesproken wordt over de uitvoering van het Non-Proliferatie Verdrag in de komende vijf jaar) voeren we, op initiatief vanuit België, acties aan de verschillende kernwapenbasissen in Duitsland, Nederland, Frankrijk, Italië, Turkije, Groot Brittanië en België. Met als doel alle kernwapens de wereld uit!

De antimilitaristische groep Ontwapen zal deelnemen aan deze internationale actiedag. In navolging van de burgerinspectie op de NAVO-basis in Nieuw Milligen vorig jaar, zullen we deze keer kernwapenbasis Volkel in Noord-Brabant met een grootschalige actie aandoen.

Zoals inmiddels iedereen weet liggen er op Volkel nog altijd Amerikaanse kernwapens klaar voor gebruik door Nederlandse F16-piloten in NAVO-verband. Ontwapen! is van mening dat niet alleen deze kernwapens, maar ook de NAVO als zodanig, een bedreiging vormen voor de wereld. Mogelijke inzet van kernwapens vormt het sluitstuk van de NAVO-strategie, gericht op de bescherming van westerse belangen en het veiligstellen van de macht en rijkdom van de economische en politieke elites.

Met deze vroegtijdige oproep willen we iedereen alvast op de hoogte brengen van de actie op 3 april 2009. Tevens zijn we van plan in 2010 te beginnen met een infotour door heel Nederland om mensen op de hoogte te brengen van de NAVO, de kernwapens en onze actieplannen.

Mocht je meer informatie willen geef je dan op via de mail; **ontwapen@yahoo.com**. Via de maillijst zullen we je dan verder op de hoogte houden van de infoavonden, publiciteitsmateriaal, eerdere acties en de internationale ontwikkelingen. Zie ook onze website: **ontwapen.wordpress.com**

Werking Solidariteitskas

A Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van € 50,-* per werkdag.

B Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van € 50,-* per werkdag.

C Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal € 1.000,-* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

E Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

F Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

G Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie; per activiteit maximaal € 500,-*.

H Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Landelijke Vergadering bijgesteld. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie (bij voorkeur via solid ariteitskas@buitendeorde.nl of anders Postbus 1338, 3500 BH Utrecht. Gestreefd wordt naar een afhandelingstermijn van een week .

Uitgangspunten Vrije Bond

1 De Vrije Bond is een onafhankelijke organisatie die streeft naar een vrije samenleving. Dat is een samenleving waarin men **uitgaat van de waardigheid en autonomie van het individu en elke dwang of onderdrukking vermijdt**: een samenleving met andere woorden waarin mensen zelf kunnen bepalen hoe ze hun werk- en levensomstandigheden inrichten (zelfbestuur, zelfbeheer).

2 Aangezien de Vrije Bond de waardig[illegible]en autonomie van het individu als de kern van zijn streven ziet, is de [illegible]iging van deze waarden, of het nu gaat om economische, politiek, [illegible]uele of andere intermenselijke relaties, een integrerend onder[illegible]streven van de Vrije Bond.

3 Voorwaarde voor een vrije sa[illegible]ing [illegible]damentele wijziging van de machtsverhoudingen in[illegible]ige ma[illegible]ij.

4 De Vrije Bond richt zich [illegible]eer op best[illegible]achtsverhoudingen van economische ong[illegible], van he[illegible] die z[illegible]ap over de productiemiddelen hebb[illegible]n die de[illegible]eggen[illegible]et hebben. Wie de maatschappij fu[illegible]deren, za[illegible]andering niet kunnen bewerkste[illegible]nd[illegible]onomische v[illegible]gen fundamenteel te verand[illegible]

5 In de nieuwe s[illegible]ing wa[illegible] Bond [illegible]r streeft[illegible]beslissingsmacht o[illegible]oductie[illegible] de[illegible]en[illegible]menlevi[illegible]met inachtnemin[illegible] waardi[illegible]eid e[illegible]utor[illegible]et indi[illegible]n het behou[illegible]uur en m[illegible]eu.

6 De Vrije [illegible] econo[illegible] eng[illegible] ook steunt hij alles wat zijn doel kan bevo[illegible]ren en bestrijdt hij wat het tegengaat. Hij steunt het streven naar zelfb[illegible]eer en zelfbestuur alsmede de strijd tegen de onderdrukking.

Ja, die bond zie ik wel zitten!

Naam ______________________________

Straat ______________________________

Postcode ____________ Plaats ______________________

Telefoon ______________________________

E-mail ______________________________

❑ ik geef me hierbij op als lid van de Vrije Bond
❑ ik neem een abonnement op Buiten de Orde

En ik krijg als kadootje
het boek: ❑ Gestraft zonder Veroordeling óf
❑ Weg met het Empire! óf
❑ Tips tegen Tralies óf
de muziek cd: ❑ Esperanza, Dutch hardcore punk Against the G8

Bon opsturen naar
Vrije Bond, Postbus 1338, 3500 BH Utrecht
of mail naar vrijebond@buitendeorde.nl óf geef je op via www.buitendeorde.nl

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen van 0 t/m 500 euro	€ 2,00	
Inkomen vanaf 500 euro t/m bijstand	€ 4,00	
Inkomen vanaf bijstand t/m minimum	€ 6,00	
Inkomen hoger dan minimumloon	€ 8,00	meer is ook welkom

Abonnement BdO per jaar (gratis voor leden)

Minimumabonnement	€ 7,50	
Kostendekkend abonnement	€ 15,00	meer is ook welkom

Mijn bijdrage maak ik over op giro 5495473 van de Vrije Bond te Tilburg

Neem ook eens een vrije dag

Vandaag is mijn vrije dag. Ik trek er op uit als nomen nescio, de onzichtbare. Ik duik ondergronds, verdwijn in illegaliteit. Ik laat alle armaturen die anderen op mijn spoor kunnen zetten achter. Mijn rijbewijs, mijn bankpasje, mijn paspoort, mijn mobiel; alles wat op slinkse wijze via satelliet of laserapparatuur kan worden afgelezen. Ik wil even gewoon weer degene zijn die ik ooit was. Een mens gewaardeerd om zijn karakter en kwaliteiten en niet vanwege bewezen volgzaamheid en de bereidheid een massamens te zijn. Een mens die werkelijk leeft, die niets nodig heeft dan zijn lijf, zijn gevoel en zijn verstand. Geen werkslaaf dus, geen duffe tijdschrijver, geen consument. Ik weet dat de overheid alles van me wil weten. Waar ik me bevind, wat ik doe, hoeveel schulden ik heb, wat mijn inkomen is, mijn kleur ogen, mijn lengte en mijn vingerafdrukken.
Wat dat laatste betreft; daar doe ik dus niet aan mee. Hoewel ik me de laatste jaren noodgedwongen steeds meer heb aangepast, is dat een grens te ver. Een paspoort is een noodzakelijk kwaad, je wilt tenslotte af en toe de grens over, maar een paspoort met vingerafdrukken is als een streepjescode op het voorhoofd. Daarom heb ik dat van mij één dag voor de grote criminaliseringscampagne van de overheid begon, laten verversen. ‘Mijnheer,’ zei de dame achter het loket, ‘U paspoort is nog tot 2012 geldig.’ Daarbij keek ze alsof ze twijfelde aan mijn verstandelijke vermogens. Welke gek vervangt zijn paspoort voortijdig? Tja, wat moest ik daarop zeggen? Je voelt de hevige aandrang een indringend betoog te houden over het gevaar van de Haagse gestapoïsering, maar beseft dat deze mevrouw slechts een futiel, dom radertje is in de machinerie. Mond houden dus en betalen.
Die truc heb ik trouwens al eerder meegemaakt. Den Haag neemt een besluit en lagere ambtenaren voeren het probleemloos uit. Als je bezwaar maakt kijken ze alsof je een idioot bent. ‘Daarvoor moet u in Den Haag zijn’, zeggen ze dan op denigrerend kinderlijke toon. ‘Dat is door de politiek zo afgesproken.’
Zo stond ik dan als arme hond bij het stembureau. Zonder paspoort. Nee, stemmen was niet mogelijk. Dat had ik toch kunnen weten! Nou ja, de betreffende heer was vriendelijk en nam mijn protest op in zijn dagrapport. Dat was het dan. Nooit meer iets van gehoord. Door geruisloos de legitimatieplicht uit te breiden is me een fundamenteel recht afgenomen. En daar komt dan binnenkort nog het speciale elektronische kastje voor de kilometerheffing bij. Dat stelt de overheid in staat elk moment van de dag vast te stellen waar ik me bevind. Je mobiel thuislaten is dan ook geen optie. Ze traceren je toch wel.
Maar over dat alles wilde ik het eigenlijk niet hebben. Vandaag is, zoals ik reeds opmerkte, mijn vrije dag. Ik heb niets bij me behalve de kleren die ik draag. Of zal ik die ook maar thuislaten?

Uw vriend, Peter Lenssen

